

Рідкісні і такі, що знаходяться під загрозою зникнення, види тварин і рослин

"Червона книга Української РСР" - основний документ, в якому узагальнено матеріали про сучасний стан рідкісних і таких, що знаходяться під загрозою зникнення, видів тварин і рослин, на підставі якого розробляються наукові і практичні заходи, спрямовані на їх охорону, відтворення і раціональне використання. Для кожного виду тварин і рослин наведено малюнок і карту-схему поширення, а також відомості про чисельність, розмноження, вжиті заходи охорони та ін.

Книга служить довідковим матеріалом для державних, наукових і громадських установ та організацій.

За основу було взяте видання "Червона книга Української РСР" 1980 р. К. "Наукова думка"

Передмова

З кожним роком вплив господарської діяльності людини на фауну й флору зростає, з кожним десятиріччям все більше видів зникає з лиця Землі. Тому постала необхідність скласти списки таких видів і вжити заходів щодо їх охорони.

Початок всесвітнього перепису зникаючих видів флори й фауни було покладено створенням у 1948 р. при Міжнародній спілці охорони природи і природних ресурсів (МСОП) постійної Комісії служби виживання, що ввійшла в нашу літературу як Комісія по рідкісних та зникаючих видах. Шляхом анкетного обстеження комісія одержала з різних країн світу інформацію про біологію видів і окремих популяцій, їх екологічний статус, про позитивні й негативні фактори, що впливають на стан зникаючих видів тварин і рослин. Ці відомості й факти лягли в основу одного з важливих міжнародних документів сучасності - «Червоної книги» МСОП. Вже опубліковано 4 томи міжнародної «Червоної книги», що охоплює різні групи тварин і рослин. Деякі томи вже перевидано. Готуються до видання ще 4 томи.

«Червона книга» - науковий документ, розрахований тільки на фахівців. Вона може служити лише основою або посібником для розробки заходів і рекомендацій для урядів, зокрема для поліпшення існуючого законодавства чи прийняття нових законів, спрямованих на охорону занесених до неї видів, для організації заповідників і заказників з метою охорони зникаючих рослин чи тварин.

На заклик Комісії по рідкісних та зникаючих видах МСОП до наукової громадськості світу з 1968 р. починається інтенсивне дослідження стану зникаючих видів рослин і тварин. Це послужило стимулом у вивченні й складанні списків зникаючих видів як в національних, так і в міжнародному масштабах. В результаті проведеної роботи ботаніки й зоологи світу дійшли висновку, що сьогодні під загрозою вимирання на земній кулі знаходиться близько 20 тисяч видів рослин, понад 600 видів птахів, близько 120 видів ссавців, багато видів риб, плазунів, земноводних, молюсків, комах та ін. Види, занесені до «Червоної книги», потребують особливої охорони. Кожна країна, на території якої знаходяться ті чи інші зникаючі види, несе моральну відповідальність за їх збереження. Радянські вчені беруть активну участь у складанні міжнародної «Червоної книги», і наша держава дбайливо охороняє види, які до неї занесено.

В кожній країні є рослини й тварини, яким загрожує зникнення, хоча чисельність їх в інших країнах може бути значною і тому в міжнародну «Червону книгу» вони не заносяться. У зв'язку з цим створюються національні «Червоні книги». З 1974 р. таку книгу засновано в Радянському Союзі. До неї включено 62 види і підвиди ссавців рідкісних і таких, що знаходяться під загрозою зникнення, 63 види птахів, 21 вид плазунів, 8 видів земноводних і понад 400 видів рослин.

Велику увагу охороні природи, зокрема рослинного і тваринного світу, приділяють ЦК Компартії України та уряд республіки. Про державну охорону тварин і рослин говориться в Законі про охорону природи Української РСР. 17 липня 1978 р. Верховна Рада УРСР прийняла постанову «Про стан і заходи по дальшому поліпшенню природоохоронної роботи в республіці в світлі рішень XXV з'їзду КПРС».

Підготовча робота по створенню «Червоної книги Української РСР» почалася ще в 1975 р., коли на засіданні Секції раціонального використання, охорони та відтворення біологічних ресурсів суші Міжвідомчої науково-технічної ради при Державному комітеті УРСР по охороні природи було створено спеціальну комісію, яка готувала матеріали до «Червоної книги Української РСР». До її складу увійшли дві підкомісії: ботанічна (голова В. І. Чопик) і зоологічна (голова А. П. Федоренко). Всього було залучено 45 осіб: науковців з різних областей республіки, представників державних установ, громадських організацій. Очолює комісію А. П. Федоренко. Комісія розіслала листи в усі відповідні наукові установи й громадські організації та вузи республіки з проханням дати свої пропозиції щодо списків видів тварин і рослин, які слід занести до «Червоної книги Української РСР». Зоологи і ботаніки республіки взяли в цьому найактивнішу участь, чим допомогли комісії уточнити ряд питань і скласти остаточні списки видів.

Рада Міністрів УРСР 4 серпня 1976 р. прийняла постанову № 376 «Про заснування Книги рідкісних і таких, що знаходяться під загрозою зникнення, видів тварин і рослин Української РСР - «Червоної книги Української РСР». В ти постанові зазначено, що ведення книги покладено на Академію наук УРСР; виконками місцевих Рад народних депутатів, міністерства й відомства УРСР, підприємства і установи зобов'язані забезпечити охорону видів, занесених до «Червоної книги». Рада Міністрів УРСР затвердила Положення про «Червону книгу Української РСР», яке наводиться нижче.

Слід відмітити, що ботаніки й зоологи республіки багато зробили для збереження тих чи інших рідкісних видів. Надруковано ряд статей, присвячених зникаючим видам рослин, звірів, птахів тощо, запропоновано списки рослин і тварин, що потребують особливої охорони. В 1970 р. вийшла книга В. І. Чопика «Рідкісні рослини України», в якій наводиться 187 видів рослин, що потребують індивідуальної охорони, або 5, 5% загальної кількості видів у республіці. Всі опубліковані ботаніками й зоологами матеріали були також використані комісією при складанні остаточного списку рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин.

«Червона книга Української РСР» - це збір фактів про найважливіших представників фауни і флори республіки, над якими нависла небезпека зникнення.

В це перше видання внесено 151 вид вищих рослин і 85 видів і підвидів тварин (ссавців-29, птахів-28, плазунів - 6, земноводних - 4, комах- 18). Відповідно до Положення про «Червону книгу Української РСР» автори наводили для кожного виду відомості про статус, поширення, місцезнаходження, чисельність, розмноження тощо, а також карту поширення в межах УРСР та малюнок рідкісної тварини або рослини. Однак в описі тварин і рослин є своя специфіка, тому деякі характеристики в схемі опису не збігаються. Для рослин, наприклад, наводяться найважливіші синоніми латинських назв.

В написанні статей про вищі рослини взяли участь Т. Л. Андрієнко, Б. В. Заверуха, А. М. Краснова, В. В. Протопопова, В. І. Чопик. Складання списку видів рослин, упорядкування та загальну редакцію здійснив В. І. Чопик. Описи окремих видів ссавців підготували В. І. Абеленцев, В. А. Гайченко, С. І. Золотухіна, В. І. Крижанівський, О. А. Михалевич, І. В. Рогатко, В. М. Самош, Н. С. Філіпчук; птахів-Т. Б. Ардамацька, А. А. Гвоздак, О. Ф. Головач, М. В. Головушкін, В. В. Лісничий, В. Д. Сіохін, А. П. Федоренко; земноводних, плазунів - В. І. Тараїчук; комах - В. М. Єрмоленко, З. Ф. Ключко, О. А. Петрусенко. Упорядкування й загальну редакцію зоологічної частини здійснив А. П. Федоренко.

Ботаніки й зоологи продовжують вивчення видового складу флори й фауни республіки з метою відбору й рекомендації занесення до «Червоної книги Української РСР» видів, над якими нависла загроза зникнення. Зокрема, уже готуються списки риб, круглоротих, ракоподібних, додаткові списки деяких видів комах, вищих рослин.

Види, чисельність популяцій яких збільшилася або збільшиться внаслідок вжитих заходів охорони, підлягають вилученню з «Червоної книги». Таким чином, періодично «Червона книга Української РСР» буде поновлюватися і перевидаватися.

Комахи (Insecta)

Богомолу (Mantoptera)

Емпузиди (Empusidae)

Емпуза смугаста (богомол-емпуза смугаста) (*Empusa fasciata* Brulle)

Мантеїди (Mantidae)

Боліварія короткокрила (богомол-боліварія) (*Bolivaria brachyptera* Pallas)

Твердокрилі (Coleoptera)

Жужелиці (Carabidae)

Жужелиця-молюскоїд (*Carabus tauricus* Bonelli)

Вусачі (Cerambycidae)

Розалія альпійська (вусач альпійський) (*Rosalia alpina* (L.))

Сітчастокрилі (Neuroptera)

Аскалафіди (Ascalaphidae)

Аскалаф строкатий (*Ascalaphus macaronius* Scop.)

Двокрилі (Diptera)

Ктирі (Asilidae)

Ктир гігантський (*Satanas gigas* Eversmann)

Метелику (Lepidoptera)

Носатки (Libytheidae)

Носатка-листовидка (*Libythea celtis* (Fuessly))

Парусники (Papilionidae)

Аполлон (*Parnassius apollo* (L.))

Поліксена (парусник-поліксена) (*Zerynthia polixena* (Denis et Schiff.))

Бражники (Sphingidae)

Бражник дубовий (*Marumba quercus* (Denis et Schiff.))

Бражник мертва голова (*Acherontia atropos* (L.))

Бражник Прозерпіна (*Proserpinus proserpina* (Pall.))

Бражник олеандровий (*Daphnis nerii* (L.))

Бражник скабіозовий (бражник-джмелевидка) (*Hemaris tityus* L.)

Березові шовкопряди (Endromididae)

Ендроміс березовий (шовкопряд-ендроміс, шовкопряд березовий) (*Endromis versicolora* (L.))

Шовкопряди-лемоніїди (Lemoniidae)

Шовкопряд кульбабовий (*Lemonia taraxaci* (Esp.))

Сатурнії (Saturniidae)

Сатурнія руда (сатурнія-аглія) (*Agria tau* (L.))

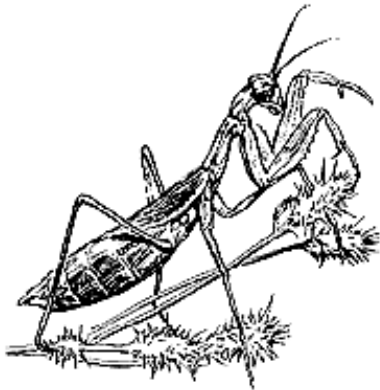
Сатурнія мала (*Eudia pavonia* (L.))

Емпуза смугаста (Богомол-емпуза смугаста).

Empusa fasciata Brulle

Ряд
Родина

Богомоли
Емпузиди

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Зустрічається в різних районах Південного Криму. Знайдений також в Чорноморському заповіднику

Місця перебування

Галявини й узлісся широколистяних і мішаних лісів на південних схилах гір та Південному березі Криму; також ліси з дуба пухнатою й ялівця високого, кселофільні чагарники - шибляк з фісташки, граба східного, держи-дерева, глоду, маслинколистий груші та ши

Чисельність

Низька. Звичайно зустрічається поодинокі, лише в шибляках Південного берега Криму дещо частіше. Помічено, що личинкова фаза трапляється по добре інсольованих ділянках шибляка помітно частіше за дорослих комах

Розмноження

Зимують личинки. Навесні, в кінці літа й восени відбувається їх розвиток. Дорослі комахи зустрічаються протягом літа

Причини зміни чисельності

Розорювання цілинних схилів та розкорчовування чагарників шибляка під сади й виноградники, що призводить до скорочення площі природних місць перебування

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Чорноморському заповіднику

Необхідні заходи охорони

Створення у Південному Криму невеликих заповідних ділянок шибляка

Боліварія короткокрила (Богомол-боліварія).

Bolivaria brachyptera Pallas

Ряд
Родина

Богомоли
Мантеїди

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

Лише у Криму

Місця перебування

Особин виду виявлено на схилах байраків зі збідненою степовою рослинністю

Чисельність

Дуже низька. Зрідка трапляються поодинокі екземпляри

Розмноження

В степовому Криму доросла фаза знайдена у вересні

Причини зміни чисельності

Розорювання цілинних ділянок степу, що призводить до скорочення площі природних місць перебування

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Спеціальні заходи охорони не розроблено

Необхідні заходи охорони

Створення у різних районах степового Криму (на Тарханкутському й Керченському півостровах) та на північних схилах передгір'їв Гірського Криму невеликих заповідних ділянок степової рослинності

Жужелиця-молюскоїд. *Carabus tauricus* Bonelli

Ряд
Родина

Твердокрилі
Жужелиці

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Кримський ендемік. Зустрічається переважно в гірсько-лісовому поясі, піднімаючись до висоти 1500 м на яйлі і спускаючись до морського узбережжя на Південному березі. Окремих особин знайдено на Арабатській стрілці та Керченському півострові (мис Казантип)

Місця перебування

Переважно серед розрідженого деревостану й на галявинах старих дубово-грабових і букових лісів та ялівцевих гаїв. Зрідка в парках, фруктових садах, на виноградниках, тютюнових, лавандових, трояндових плантаціях тощо

Чисельність

У місцях із сприятливими умовами існування від 350 до 800 особин на 1 га

Розмноження

Самки з дозрілими гонадами зустрічаються з кінця червня до початку жовтня, кожна відкладає від 70 до 120 яєць. Розвиток личинок триває до кінця жовтня або, перериваючись зимовою діапаузою, до березня чи до кінця квітня. З лялечок жуки виходять в кінці березня або (в разі зимування личинок) в кінці травня. Зимують переважно личинки старшого віку, рідше лялечки та дорослі жуки, які живуть до 3-4 років

Причини зміни чисельності

Вирубування лісів, обробка лісових масивів хлорорганічними пестицидами, випас худоби на галявинах та узліссях, збирання хмизу й листяного опаду, вибирання каміння. Крім того, як об'єкт колекціонування вилловлюється ентомологами та різними любителями, число яких невпинно зростає

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Кримському заповідно-мисливському господарстві, Карадазі та інших місцях з незайнятими ділянками природних лісів

Необхідні заходи охорони

Створення режиму заповідності в місцях, де збереглися жуки даного виду

Розалія альпійська (Вусач альпійський). *Rosalia alpina* (L)

Ряд
Родина

Твердокрилі
Вусачі

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Переважно в Карпатах, Гірському Криму; поодинокі у Західному Поліссі, на Поділлі і навіть у Чорному лісі (Кіровоградська обл.). Кілька особин знайдено на деревах кінського каштана у Києві

Місця перебування

Букові гірські ліси, зрідка рівнинні грабові ліси. Проте є дані про знахідки особин цього виду на дубах, ясених та в'язах, у дубових та широколистяних лісах

Чисельність

Незначна. Лише у вологих букових лісах Закарпаття зустрічається дещо частіше

Розмноження

Розвиток триває 2 роки. В Карпатах літ, паркування і відкладання яєць тривають з червня до жовтня

Причини зміни чисельності

Зменшення площі букових лісів

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Карпатському заповіднику та гірських заповідниках Криму

Необхідні заходи охорони

Збереження місць перебування виду

Аскалаф строкатий. *Ascalaphus macaronius* Scop

Ряд
Родина

Сітчастокрилі
Аскалафіди

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

У Південному Криму та на півдні Закарпатської області

Місця перебування

Добре інсольовані узлісся та галявини широколистяних лісів і чагарників, зокрема у шибляку - чагарнику з держи-деревом, маслинколистою грушею, грабом східним, глодом, фісташкою, міхурником тощо

Чисельність

Зустрічаються лише поодинокі особини

Розмноження

Не досліджено

Причини зміни чисельності

Зменшення місць перебування у Південному Криму у зв'язку з розкорчовуванням шибляка на схилах передгір'їв під сади та виноградники

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Спеціальні заходи охорони не розроблено

Необхідні заходи охорони

Створення у Південному Криму невеликих заповідних ділянок шибляка, зокрема в районі Карадагу

Ктир гігантський. *Satanas gigas* Eversmann

Ряд
Родина

Двокрилі
Ктирі

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

Поодинокو зустрічається у степовій зоні та на півдні лісостепової зони

Місця перебування

Цілинний степ, напівпустелі та добре інсольовані розріджені чагарники по байраках і передгір'ях. Щороку знаходять невелику кількість особин біля Каніва (Черкаська обл.) на піщаних кучугурах з розрідженим травостоєм

Чисельність

Зустрічаються поодинокі особини

Розмноження

Не досліджено. Доросла комаха живе влітку

Причини зміни чисельності

Розорювання цілинних земель, що призвело до різкого скорочення місць перебування

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в степових заповідниках республіки

Необхідні заходи охорони

Збільшення площі степових заповідників. Створення невеликих заповідних ділянок із залишками цілинного різнотрав'я та чагарників по степових байраках

Носатка-листовидка. *Libythea celtis* (Fuessly)

Ряд
Родина

Метелики
Носатки

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

Південний Крим

Місця перебування

Метелики зустрічаються на сухих схилах, у парках, садах серед заростей кормових рослин (держидерево, каркас південний)

Чисельність

Зустрічаються поодинокі екземпляри

Розмноження

Не досліджено. Метелики літають у липні, а після зимівлі до травня. Влітку метелики знаходяться у стані спокою (імагінальної діпаузи) або мігрують у гори до висоти 500 м над р. м. У більш прохолодні місця. Метелик у стані спокою дуже нагадує сухий листок

Причини зміни чисельності

Не з'ясовано. Очевидно антропогенний вплив

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в гірських заповідниках Криму

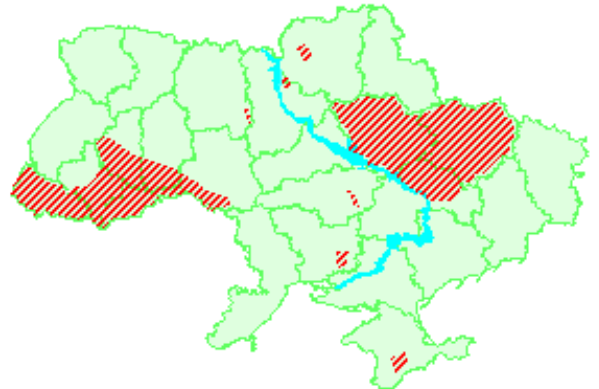
Необхідні заходи охорони

Створення мікрозаповідників у місцях перебування

Поліксена (Парусник-поліксена). *Zerynthia polixena* (Denis et Schiff)

Ряд
Родина

Метелики
Парусники

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

Найчастіше зустрічається в лісостеповій зоні, населяє ділянки Степу, Крим

Місця перебування

Переважно на надлучній терасі на узліссях, галявинах і вздовж доріг у соснових лісах, рідше на луках заплавної тераси поблизу заростей кормової рослини - кірказону

Чисельність

Зустрічаються поодинокі метелики, з середини квітня до червня, хоч іноді місцями гусінь досить звичайна

Розмноження

Протягом року розвивається одне покоління. Гусениця живиться листям кірказону звичайного

Причини зміни чисельності

Створення штучних морів, зокрема Канівського. Різкі коливання рівня води нижче цих водойм протягом доби нерідко призводять до затоплення частини заплави й загибелі гусені та лялечок. Метеликів виловлюють любителі

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Спеціальні заходи охорони не розроблено

Необхідні заходи охорони

Створення мікрозаповідників у місцях перебування

Аполлон. *Parnassius apollo* (L)

Ряд
Родина

Метелики
Парусники

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

Зустрічається переважно в Карпатах, знайдено в лісах біля Тетерева (Київська обл.) та на околиці Львова

Місця перебування

Метелики трапляються на скелях, схилах гір та пагорбів, на остепнених ділянках або вкритих чагарниками кам'янистих осипах, на сухих галявинах, просіках. Гусінь живе на різних видах очитку та на молодилі

Чисельність

В останні роки зустрічаються поодинокі екземпляри

Розмноження

Не досліджено. Метелики літають у липні - серпні

Причини зміни чисельності

Багато місць оселення засаджено лісовими культурами. Вилловлювання метеликів любителями

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику

Необхідні заходи охорони

Створення мікрозаповідників в місцях знахідок виду

Бражник олеандровий. *Daphnis nerii* (L)

Ряд
Родина

Метелики
Бражники

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

Населяє переважно південні області УРСР. Мандрівні особини залітають на північ до Львівської, Київської, Харківської та інших областей

Місця перебування

Метелики зустрічаються у грабово-дубових лісах, парках, садах. Гусінь живиться листям олеандра, барвінків великого і малого

Чисельність

Зустрічаються поодинокі особини

Розмноження

Не досліджено. Метелики літають з червня до вересня. Гусінь живе у липні і вересні - жовтні

Причини зміни чисельності

Не відомі

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в гірських заповідниках Криму

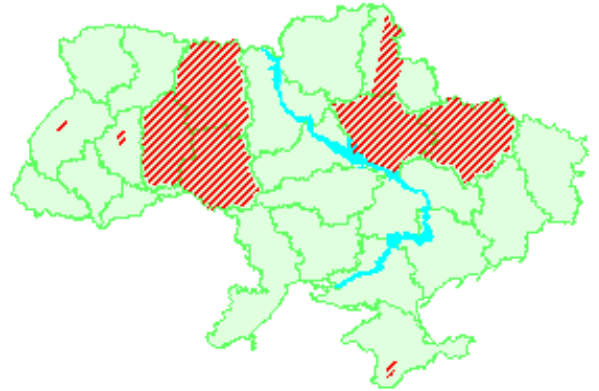
Необхідні заходи охорони

Створення мікрозаповідників на Південному березі Криму в місцях перебування

Бражник Прозерпіна. *Proserpinus proserpina* (Pall)

Ряд
Родина

Метелики
Бражники

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

Переважно в лісостеповій зоні, частково на Поліссі і в Степу

Місця перебування

Метелики зустрічаються у долинах і низинах поблизу заростей кормових рослин гусені - зніту, енотери, плакуна верболистого. іноді також заселяють узлісся вологих лісів, береги водойм, парки

Чисельність

Зрідка трапляються поодинокі особини

Розмноження

Протягом року одне покоління. Метелики літають у травні - червні

Причини зміни чисельності

Меліоративні заходи, зокрема осушення заболочених заплавних ділянок

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Поліському заповіднику

Необхідні заходи охорони

Створення мікрозаповідників у місцях перебування

Бражник скабіозовий (Бражник-джмелевидка).

Hemaris tityus L

Ряд
Родина

Метелики
Бражники

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Зустрічається майже в усіх областях України

Місця перебування

Метелики трапляються на луках, на теплих сухих схилах, галявинах, узліссях, по чагарниках. Гусінь живиться нижнім листям деяких рослин родини черсакових - свербіжниць польової та черсаколистій, скабіози голубиної, черсака лісового, комонника лучного

Чисельність

Трапляються поодинокі особини

Розмноження

Протягом року одне покоління. Метелики літають з травня до початку липня

Причини зміни чисельності

Різне скорочення площ природних біотопів

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Поліському заповіднику

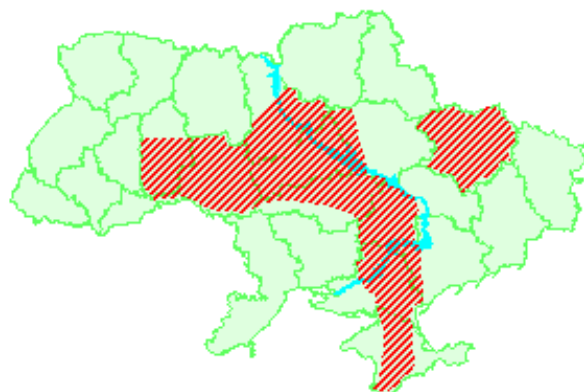
Необхідні заходи охорони

Створення мікрозаповідників у місцях перебування

Бражник дубовий. *Marumba quercus* (Denis et Schiff)

Ряд
Родина

Метелики
Бражники

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

Зустрічається в лісостеповій та почасти степовій зонах УРСР

Місця перебування

Метелики дуже рідко трапляються в дібровах, парках. Гусінь живиться листям дуба, переважно на молодих деревах і парості дубових пеньків

Чисельність

В окремі роки зустрічаються поодинокі метелики

Розмноження

Протягом року одне покоління. Самка відкладає до 50 яєць

Причини зміни чисельності

Не відомі

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Канівському заповіднику та заповідниках Криму

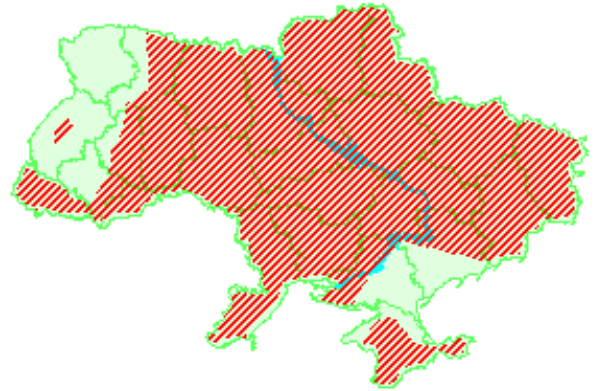
Необхідні заходи охорони

Створення мікрозаповідників у Лісостепу

Бражник Мертва голова. *Acherontia atropos* (L)

Ряд
Родина

Метелики
Бражники

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

На всій території УРСР

Місця перебування

Метеликів можна зустріти поблизу живоплотів, у садках, парках, на пасіках, де вони проникають до вуликів у пошуках меду, іноді на придорожних стовпах і стінах будівель. Гусінь живиться переважно листям пасльонових (найчастіше картоплі, також помідора, белдони, повія звичайного, дурмана звичайного), також садовим жасміном звичайним, бузком, дерезою, паролістом звичайним тощо.

Чисельність

Трапляються лише поодинокі метелики

Розмноження

Протягом року має одне - два покоління. Самка відкладає від 5 до кількох десятків яєць

Причини зміни чисельності

Різке зменшення ділянок, засмічених бур'янами родини пасльонових, широке впровадження хімічних обробок картоплі, інших культурних рослин, паркових насаджень тощо

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

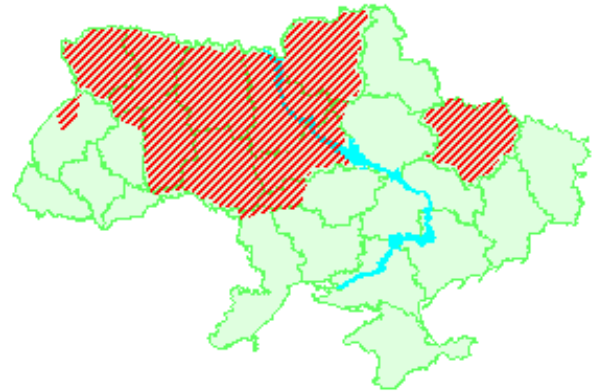
Охороняється в заповідниках республіки

Необхідні заходи охорони

Створення мікрозаповідників у місцях перебування

Ендроміс березовий (Шовкопряд-ендроміс, Шовкопряд березовий). *Endromis versicolora* (L)

Ряд Метелики
Родина Березові шовкопряди

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

Майже по всій лісостеповій зоні та на Поліссі, зустрічається іноді в північних районах Степу, де є деревні насадження

Місця перебування

Метелики трапляються у березняках, переважно в молодих заростях, рідше у мішаних лісах і парках. Гусінь живиться листям берези, липи, ліщини, граба, іноді вільхи, верби

Чисельність

Зрідка зустрічаються поодинокі екземпляри

Розмноження

Протягом року одне покоління. Метелики літають навесні

Причини зміни чисельності

Не відомі

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

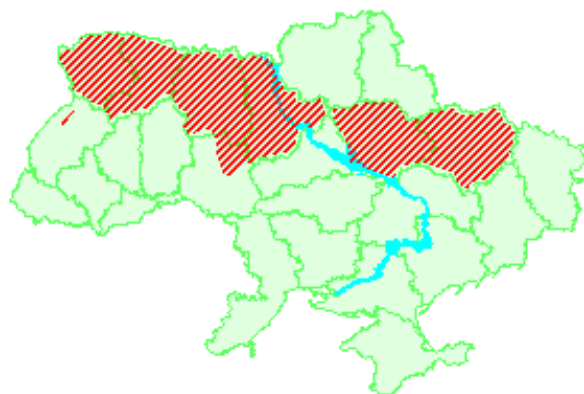
Охороняється в Поліському та Канівському заповідниках

Необхідні заходи охорони

Створення мікрозаповідників у місцях перебування

Шовкопряд кульбабовий. *Lemonia taraxaci* (Esp)

Ряд	Метелики
Родина	Шовкопряди-лемоніїди

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

У більшості районів Полісся та Лісостепу

Місця перебування

Метелики трапляються на теплих і сухих луках, в тому числі на схилах пагорбів, залізничних насипах і придорожніх схилах. Гусінь живиться листям кульбаби

Чисельність

Зрідка зустрічаються поодинокі екземпляри

Розмноження

Протягом року одне покоління. Метелики літають з серпня до жовтня

Причини зміни чисельності

Не відомі

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Поліському та Канівському заповідниках

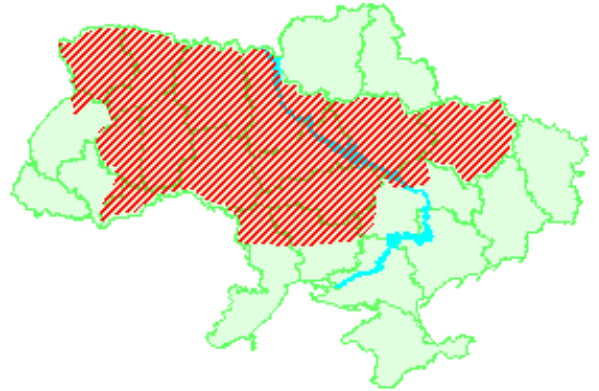
Необхідні заходи охорони

Створення мікрозаповідників у місцях перебування

Сатурнія руда (Сатурнія-аглія). *Aglia tau* (L)

Ряд
Родина

Метелики
Сатурнії

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

Переважно в Лісостепу, на Поліссі й частині в Степу, де є деревні насадження

Місця перебування

Метелики трапляються в букових, рідше в інших листяних і мішаних лісах, іноді у парках, садах, чагарниках. Гусінь живиться листям переважно бука, також дуба, граба, берези, липи, верби, вільхи, ліщини та інших дерев

Чисельність

Зустрічаються поодинокі метелики

Розмноження

Протягом року одне покоління. Метелики літають з квітня до червня

Причини зміни чисельності

Не відомі

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Поліському та Канівському заповідниках

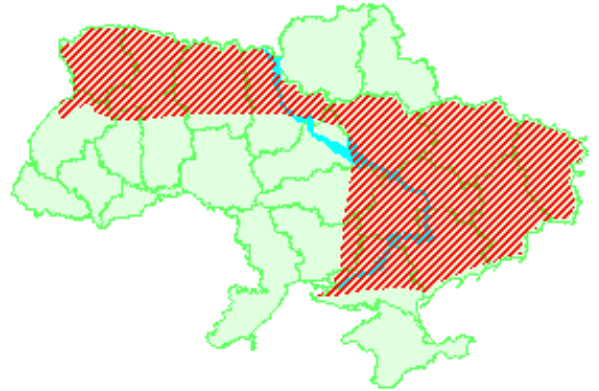
Необхідні заходи охорони

Створення мікрозаповідників у місцях перебування

Сатурнія мала. *Eudia pavonia* (L)

Ряд
Родина

Метелики
Сатурнії

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Зустрічається в більшості районів Полісся, Лісостепу і Степу, на Буковині

Місця перебування

Метелики трапляються на узліссях, вкритих чагарниками схилах гір і пагорбів, у листяних лісах, на галявинах, порубах, просіках, по краях лук, полів, боліт. Гусінь живиться листям переважно шипшини, терену, ожини, граба, а також берези, дуба, глоду, гороби

Чисельність

Зустрічаються поодинокі метелики

Розмноження

Протягом року одне покоління. Самка відкладає до 100 яєць. Метелики літають з квітня до червня

Причини зміни чисельності

Не відомі

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Поліському та степових заповідниках республіки

Необхідні заходи охорони

Створення мікрозаповідників у місцях перебування

Земноводні (Amphibia)

Хвостаті (Caudata)

Саламандрові (Salamandridae)

Тритон гірський (Triturus alpestris)

Тритон карпатський (Triturus montandoni)

Безхвості (Anura)

Ропухові (Bufonidae)

Ропуха очеретяна (Bufo calamita)

Жаб'ячі (Ranidae)

Жаба прутка (Rana dalmatina)

Тритон карпатський. Triturus montandoni

Ряд
Родина

Хвостаті
Саламандрові

Статус

Зникаючий вид

Поширення

Карпати. Ендемік

Місця перебування

Букові та ялиново-смерекові вологі ліси на схилах гір (починаючи з 300-400 м над р. м.), вогні улоговини на полонинах. Весною і на початку літа по різноманітних водоймах: гірських болітцях, калюжах, повільнотекучих струмках тощо

Чисельність

Спостерігається прогресивне зменшення чисельності

Розмноження

Самка відкладає від 80 до 250 ікринок. інкубація при температурі 15-17 0C триває близько 30 днів. Личинкова стадія становить близько 3 місяців

Причини зміни чисельності

інтенсивні лісорозробки. Застосування для вивозу лісу великовантажних автопоїздів, що створюють заповнені водою колії - пастки

Чисельність у неволі

Зрідка утримується в тераріумах

Розмноження у неволі

Інкубація ікри в акваріумі проходить нормально

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Карпатському заповіднику. Занесено до "Червоної книги СРСР"

Необхідні заходи охорони

Охорона місць перебування

Тритон гірський. *Triturus alpestris*

Ряд
Родина

Хвостаті
Саламандрові

Статус

Рідкісний вид

Поширення

На Буковині та в окремих гірських центрах Закарпатської (Рахівський, Тячівський, Воловецький р-ни), Івано-Франківської (Яремчанський р-н) і Львівської (Сколівський, Дрогобицький р-ни) областей. В УРСР проходить межа ареалу

Місця перебування

Букові та ялиново-смерекові ліси на схилах гір від передгір'я до вершин. З весни до середини літа в дрібних стоячих і повільнотекучих водоймах

Чисельність

У північно-східних та північних районах Карпат рідкісний, децю частіше зустрічається на Буковині

Розмноження

Самка відкладає близько 100 ікринок окремими купками (по 3-5 штук) на листках водних рослин. інкубація при температурі близько 15 0C триває 18-25 днів. Метаморфоз настає через 2,5-3 місяці

Причини зміни чисельності

Інтенсивні лісорозробки, застосування для вивозу лісу великовантажних автопоїздів

Чисельність у неволі

Немає даних

Розмноження у неволі

Інкубація ікри в акваріумах проходить нормально

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Карпатському заповіднику

Необхідні заходи охорони

Охорона місць перебування

Ропуха очеретяна. *Bufo calamita*

Ряд

Безхвості

Родина

Ропухові

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

Львівська, Волинська, Рівненська області. В Україні проходить межа ареалу

Місця перебування

Луки, городи на вологих левадах, садки, парки, поля поблизу стоячих водойм

Чисельність

Дуже низька

Розмноження

Період розмноження розтягнутий від квітня до серпня. Розвиток пуголовка триває близько 1,5 місяця

Причини зміни чисельності

Зменшення кількості місць, придатних для відкладання ікри, внаслідок інтенсивної меліорації, забруднення водойм

Чисельність у неволі

Немає даних

Розмноження у неволі

Інкубація ікри в акваріумах проходить нормально

Вжиті заходи охорони

Спеціальні заходи охорони не розроблено

Необхідні заходи охорони

Охорона місць перебування

Жаба прутка. *Rana dalmatina*

Ряд
Родина

Безхвості
Ропухові

Статус

Рідкісний вид

Поширення

В окремих районах Карпат. Околиці Моршина і Сколе (Львівська обл), Івано-Франківська, Малої Угольки і Хуста (Закарпатська обл), Чернівців

Місця перебування

Освітлені ділянки букового лісу, чагарникові зарості, зрідка мішані та хвойні ліси до висоти 1000-1500 м над рівнем моря

Чисельність

Низька

Розмноження

Самка відкладає від 600 до 1500 ікринок при температурі води не нижче 5-7 0С. Метаморфоз настає через 2-3 місяці

Причини зміни чисельності

-

Чисельність у неволі

Немає даних

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги"

Необхідні заходи охорони

Охорона місць перебування

Плазуни (Reptilia)

Ящірки (*Sauria*)

Геконіві (Gekkonidae)

Гекон кримський (*Gymnodactylus kotshyi danilewskii* (Strauch))

Веретенницеві (Anguidae)

Жовтопузик безногий (*Ophisaurus apodus* (Pall.))

Змії (*Ophidia*)

Вужеві (Colubridae)

Полоз чотирисмугий (*Elaphe quatuorlineata* (Lacép.))

Полоз лісовий (*Elaphe longissima* (Laur.))

Полоз леопардовий (*Elaphe situla* (L.))

Гадюкові (Viperidae)

Гадюка степова східна (*Vipera ursini renardi* Christ.)

Гекон кримський. *Gymnodactylus kotshyi danilewskii* (Strauch)

Ряд
Родина

Ящірки
Геконіві

Статус

Рідкісний підвид

Поширення

Зустрічається лише в Криму (весь Гераклійський півострів, вузька смуга по Південному берегу на Схід до Алушти) не вище 200 м над р. м.

Місця перебування

Руїни й стародавні кам'яні будівлі з чисельними щілинами, кам'яні паркани, рідше старі ялівцеві дерева з відсталою корою

Чисельність

Порівняно невелика. В найбільш густонаселених місцях, наприклад на античних руїнах Херсонського музею, 1 екз. На 300 - 1600 м2

Розмноження

В кладці 1-2 яйця. інкубація триває близько 50 днів

Причини зміни чисельності

Зменшення типових біотопів та інтенсивне будівництво в місцях перебування

Чисельність у неволі

Практично в неволі не утримується

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР"

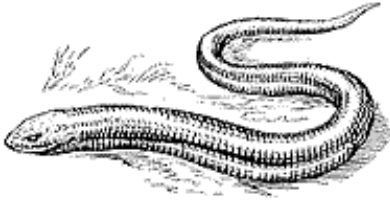
Необхідні заходи охорони

Охорона місць перебування

Жовтопузик безногий. *Ophisaurus apodus* (Pall)

Ряд
Родина

Ящірки
Веретенниці

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

Південна частина Кримської області, включаючи Керченський півострів

Місця перебування

Більш-менш відкриті косогори й сухі долини з щербеним ґрунтом, порослі чагарниками; виноградники

Чисельність

Нечисленний вид, який поступово зникає з території УРСР

Розмноження

В кладці до 10-14 яєць

Причини зміни чисельності

Знищення людьми, які помилково приймають за отруйну змію; вилучення туристами; загибель на шляхах з інтенсивним автомобільним рухом

Чисельність у неволі

Невелика кількість утримується в тераріумах

Розмноження у неволі

Розмножується

Вжиті заходи охорони

Охороняється в заповідниках Криму

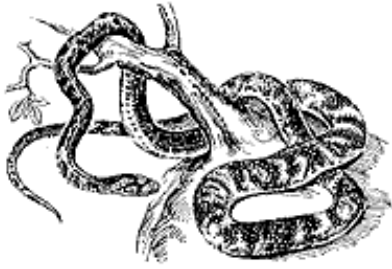
Необхідні заходи охорони

Охорона місць перебування, пропаганда серед населення

Полоз леопардовий. *Elaphe situla* (L)

Ряд
Родина

Змії
Вужеви

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Південний берег Криму від Севастополя до Судака

Місця перебування

Кам'янисті косогори та сухі долини, порослі чагарниками; зрідка галявини в світлому дубово-буковому лісі. Трапляється в основному в місцевостях, які рідко відвідуються людиною

Чисельність

Дуже низька

Розмноження

В кладці 2-4, частіше 2 яйця

Причини зміни чисельності

Окультурення біотопів

Чисельність у неволі

Немає даних

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в заповідниках Криму. Занесено до "Червоної книги СРСР"

Необхідні заходи охорони

Охорона місць перебування, пропаганда серед населення

Полоз лісовий. *Elaphe longissima* (Laur)

Ряд
Родина

Змії
Вужеви

Статус

Рідкісний вид

Поширення

В УРСР - західна частина лісостепової зони на схід до р. інгулу

Місця перебування

Світлі широколистяні ліси з добре розвиненим чагарниковим підліском, особливо з виходами скель та кам'яними розсипами

Чисельність

Дуже низька. Один з найбільш рідкісних видів змій України

Розмноження

В кладці 5-8, дуже рідко до 10 яєць. інкубація триває 4-6 тижнів. Поява молодих - серпень, початок вересня

Причини зміни чисельності

Дедалі більше освоєння лісових біотопів людиною, внаслідок чого зменшується кількість сховищ (дупла, трухляві пні); знищення грибниками, туристами тощо

Чисельність у неволі

Поодинокі екземпляри утримуються в тераріумах

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Карпатському заповіднику. Занесено до "Червоної книги СРСР"

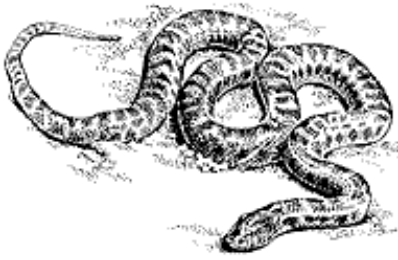
Необхідні заходи охорони

Охорона місць перебування, пропаганда серед населення

Полоз чотирисмугий. *Elaphe quatuorlineata* (Lacep)

Ряд
Родина

Змії
Вужеви

Статус

Рідкісний вид

Поширення

В УРСР зустрічається на півдні степової зони. Найпівнічніший пункт знахідки на Правобережжі - с. Пелагеївка Новобузького району Миколаївської області, а на Лівобережжі - Стрільцівський степ (Ворошиловградська обл.)

Місця перебування

Степові балки, зарослі межі, островні та байрачні степові ліси, розсипи каміння

Чисельність

Більш-менш численний лише на заповідних ділянках (Чорноморський заповідник), а в інших місцях зустрічається рідко

Розмноження

Самка відкладає від 6 до 16 яєць. Молодь з'являється у вересні

Причини зміни чисельності

Зменшення кількості незайманих біотопів в степу

Чисельність у неволі

Невелика кількість утримується в зоопарках

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в степових заповідниках республіки

Необхідні заходи охорони

Збереження місць перебування

Гадюка степова східна. *Vipera ursini renardi* Christ

Ряд
Родина

Змії
Гадюкові

Статус

Зникаючий підвид

Поширення

В УРСР трапляється в степовій та почасти в лісостеповій зонах. Найпівнічніша знахідка на території УРСР - на околиці Березані Київської області

Місця перебування

Переважно цілинні ділянки степу, степові ліски, зарості чагарників, полезахисні смуги

Чисельність

Порівняно численна лише на цілинних ділянках або у заповідниках

Розмноження

Живородіння. Самка народжує 5-8, зрідка до 17 молодих (кінець липня - серпень)

Причини зміни чисельності

Зменшення кількості незайманих цілинних ділянок

Чисельність у неволі

Невелика кількість утримується в зоопарках

Розмноження у неволі

Розмножується

Вжиті заходи охорони

Охороняється в степових заповідниках

Необхідні заходи охорони

Збереження місць перебування

Птахи (Aves)

Пеліканоподібні (Pelecaniformes)

Пеліканові (Pelecanidae)

Пелікан рожевий (Pelecanus onocrotalus L.)

Пелікан кучерявий (Pelecanus crispus Bruch)

Лелекоподібні (Ciconiidae)

Лелекові (Ciconiidae)

Лелека чорний (Ciconia nigra (L.))

Гусеподібні (Anseriformes)

Качині (Anatidae)

Огар (Tadorna ferruginea Pall.)

Соколоподібні (Falconiformes)

Яструбині (Accipitridae)

Беркут (Aquila chrysaetos (L.))

Гриф чорний (Aegypius monachus (L.))

Змієїд (Circaetus gallicus (Gm.))

Орел-карлик (Aquila pennata (Gm.))

Орел степовий (Aquila rapax Temm.)

Орлан-білохвіст (Haliaeetus albicilla (L.))

Могильник (орел-могильник) (Aquila heliaca Sav.)

Сип білоголовий (Gyps fulvus (Nabl.))

Стерв'ятник (Neophron percnopterus (L.))

Шуліка рудий (Milvus milvus (L.))

Скопині (Randionidae)

Скопа (Pandion haliaetus (L.))

Соколині (Falconidae)

Балобан (Falco cherrug Gray)

Сокіл-сапсан (сапсан) (Falco peregrinus Tunst.)

Журавлеподібні (Gruiformes)

Журавлині (Gruidae)

Журавель сірий (Grus grus (L.))

Журавель степовий (Anthropoides virgo (L.))

Дрофині (Otididae)

Дрофа (Otis tarda L.)

Стрепет (*Otis tetrix* L.)

Сивкоподібні (Charadriiformes)

Шилодзьобкові (*Recurvirostridae*)

Ходуличник (*Himantopus himantopus* (L.))

Бекасові (*Scolopacidae*)

Кроншнеп середній (*Numenius phaeopus* (L.))

Кроншнеп тонкодзьобий (кроншнеп малий) (*Numenius tenuirostris* Vieill.)

Совоподібні (Strigiformes)

Справжні сови (*Strigidae*)

Пугач (*Bubo bubo* (L.))

Сич волохатий (*Aegolius funereus* (L.))

Сичик-горобець (*Glaucidium passerinum* (L.))

Горобцеподібні (Passeriformes)

Завирушкові (*Prunellidae*)

Завирушка альпійська (*Prunella collaris* Scop.)

Пелікан рожевий. *Pelecanus onocrotalus* L

Ряд
Родина

Пеліканоподібні
Пеліканові

Статус

Рідкісний залітний птах

Поширення

Залітає в південні області України, переважно в район Дунаю

Місця перебування

Мілководні внутрішні водойми - озера, ріки та їх дельти

Чисельність

Регулярні зальоти на територію республіки. іноді в згрях налічують сотні особин

Розмноження

В кладці 2 яйця, зрідка 1 або 3

Причини зміни чисельності

Скорочення придатних для гніздування біотопів, зокрема інтенсивне освоєння боліт

Чисельність у неволі

Невелика кількість птахів утримується в зоопарках республіки

Розмноження у неволі

Відомі випадки розмноження в зоопарках

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Чорноморському заповіднику (Дунайські плавні). Занесено до "Червоної книги СРСР"

Необхідні заходи охорони

Охорона ділянок в районі можливого гніздування

Пелікан кучерявий. *Pelecanus crispus* Bruch

Ряд
Родина

Пеліканоподібні
Пеліканові

Статус

Рідкісний залітний птах

Поширення

Раніше гніздився на півдні України. Тепер лише періодично невеликими зграями з'являється в Одеській області в пониззі Дунаю, зрідка залітає в інші південні області республіки

Місця перебування

Глибокі водойми морського узбережжя, дельти рік, озера тощо

Чисельність

На територію України залітає невеликими зграями або поодинці

Розмноження

Звичайно в кладці 2-3 яйця, зрідка більше

Причини зміни чисельності

Швидке скорочення придатних для гніздування біотопів, зокрема інтенсивне освоєння боліт

Чисельність у неволі

Невелика кількість птахів утримується в зоопарках республіки

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Чорноморському заповіднику (Дунайські плавні). Занесено до "Червоної книги СРСР"

Необхідні заходи охорони

Охорона ділянок в районі можливого гніздування

Лелека чорний. *Ciconia nigra* (L)

Ряд
Родина

Лелекоподібні
Лелекові

Статус

Зникаючий вид

Поширення

Гніздиться на Поліссі та в лісах Карпат. В 1977-1979 рр. Встановлено факти гніздування у Чернігівській, Житомирській, Волинській, Ровенській, Львівській, Закарпатській, Івано-Франківській, Сумській областях

Місця перебування

Глухі ділянки старих лісів, часто важко доступна болотиста місцевість

Чисельність

На території України, очевидно, не перевищує 300 особин

Розмноження

Звичайно в кладці 3-5 яєць

Причини зміни чисельності

Вирубування старих лісів, освоєння боліт

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Поліському й Карпатському заповідниках. Занесено до "Червоної книги СРСР"

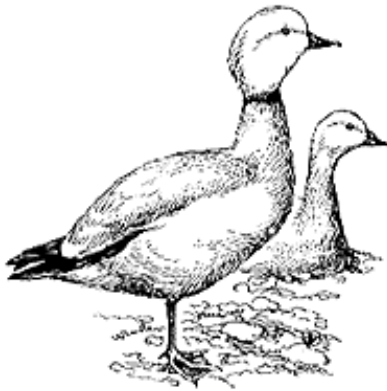
Необхідні заходи охорони

Збереження під час вирубування старих лісів ділянок не менше 3-5 га в межах гніздування птахів, оголошення їх заказниками

Огар. *Tadorna ferruginea* Pall

Ряд
Родина

Гусеподібні
Качині

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

У XIX і на початку XX ст. гніздився на Сиваші, південному узбережжі Азовського моря, окремі пари були відмічені на о. Джарилгач і біля Дніпропетровська. Тепер зустрічається на гніздуванні в Криму на Керченському півострові

Місця перебування

Береги солоних, рідше прісних водойм. Риє нори чи займає залишені (іноді й зайняті) нори лисиць, борсуків; використовує ніші в кручах, залишені будівлі, природні западини в ґрунті. Невелика гніздова колонія живе у напіввільному стані на ставках заповідник

Чисельність

В даний час гніздиться окремими парами

Розмноження

У кладці 8-12 яєць

Причини зміни чисельності

Не з'ясовано. Очевидно, антропогенний вплив

Чисельність у неволі

В заповіднику Асканія-Нова живе від 20 до 50 особин

Розмноження у неволі

Добре розмножується в штучних гніздівлях та в інкубаторі

Вжиті заходи охорони

Охороняється у заповіднику Асканія-Нова

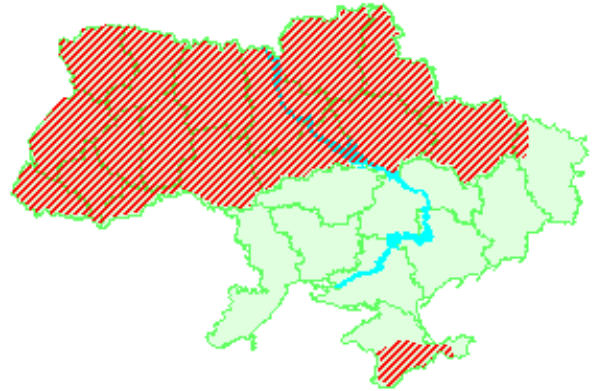
Необхідні заходи охорони

Охорона місць гніздування. Розведення у неволі

Зміїд. *Circaetus gallicus* (Gm)

Ряд
Родина

Соколоподібні
Яструбині

Статус

Рідкісний вид

Поширення

На Україні перелітний гніздовий птах. Зустрічається переважно на Поліссі та в лісостеповій зоні, в Криму і Карпатах гніздиться до верхньої межі лісу

Місця перебування

Значні масиви лісів. Через властиву герпетофагію поширений в місцевостях, де є значна кількість плазунів і земноводних. Цим пояснюється спорадичне гніздування виду

Чисельність

Незначна. Гніздиться окремими парами

Розмноження

Гнізда відносно малих розмірів: коли птах насиджує, то видно його хвіст, а часто і голову. У кладці завжди 1 яйце. Поводиться біля гнізда дуже обережно. Одна пара займає гніздо протягом багатьох років. Очевидно пари постійні

Причини зміни чисельності

Скорочення площ зі значною кількістю плазунів, вирубування острівних лісів і переслідування людиною

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР"

Необхідні заходи охорони

Збереження острівних лісів та відомих місць гніздування

Стерв'ятник. *Neophron percnopterus* (L)

Ряд
Родина

Соколоподібні
Яструбині

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Гніздиться в Криму, а до недавнього часу місця гніздування були й на Поділлі

Місця перебування

Гніздиться завжди в гірській місцевості або там, де є значні урвища чи яри з крутими або прямовисними стінами з нішами й печерами, причому ще й поблизу досить великих пасовищ, степових або напівпустельних просторів

Чисельність

Дуже низька. Так, у кримській популяції зараз налічується, мабуть, не більше 5 пар

Розмноження

У повній кладці 2 яйця. Насиджування триває близько 40 діб

Причини зміни чисельності

Переслідування людиною, що призвело до зменшення чисельності в Криму та зникнення на гніздуванні у заплаві Дністра

Чисельність у неволі

Утримують в деяких зоопарках

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Кримському заповідно-мисливському господарстві

Необхідні заходи охорони

Оголошення місць, придатних для гніздування, заказниками

Сип білоголовий. *Gyps fulvus* (Habl)

Ряд
Родина

Соколоподібні
Яструбині

Статус

Рідкісний вид

Поширення

У XIX ст. гніздився на Дністрі (Поділля), тепер живе лише в горах Криму

Місця перебування

Гніздиться завжди на кам'янистих урвищах, скелях з прямовисними стінами. Гнізда влаштовує на карнизах, у нішах та печерах, звичайно важкодоступних

Чисельність

В Криму у 30-ті роки налічувалося 25-30 птахів, тепер - не більше 10 пар

Розмноження

Гніздиться окремими парами і невеликими колоніями. У кладці завжди 1 яйце. Насиджування триває близько 50 діб

Причини зміни чисельності

Погіршення кормової бази та, можливо, трофічні конкурентні взаємовідношення з грифом чорним, чисельність якого в останні роки збільшилася

Чисельність у неволі

Окремі екземпляри утримуються в зоопарках

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Кримському заповідно-мисливському господарстві

Необхідні заходи охорони

Охорона місць, придатних для гніздування

Гриф чорний. *Aegypius monachus* (L)

Ряд
Родина

Соколоподібні
Яструбині

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Гніздиться лише в Гірському Криму

Місця перебування

Влаштовує гнізда на південних кам'янистих, досить крутих схилах гір або на ділянках, завжди добре освітлених сонцем, під захистом сусідніх підвищень переважно на сосні кримській, що росте на крутих схилах або над урвищами

Чисельність

В останні роки відмічено незначне збільшення чисельності. Зараз кількість гніздуючих птахів становить 15-20

Розмноження

У перші дні березня самка відкладає 1 яйце. Насиджування триває 35 діб

Причини зміни чисельності

На зміні чисельності позначилися конкурентні взаємовідношення із сипом білоголовим, який живиться однаковою їжею

Чисельність у неволі

Окремі екземпляри утримуються в зоопарках

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Місця гніздування охороняються в гірських заповідниках Криму

Необхідні заходи охорони

Охорона придатних для гніздування ділянок і боротьба з браконьерством

Беркут. *Aquila chrysaetos* (L)

Ряд
Родина

Соколоподібні
Яструбині

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

Лише у Карпатах (переважно в Закарпатті) гніздиться регулярно; в Ровенській і Житомирській областях" відмічений, але не кожного року

Місця перебування

Гнізда збудовані дуже високо на старих дубах і на грабах в розгалуженні стовбура. Більшість пар нечисленної карпатської популяції гніздиться в лісах Рахівського та Хустського районів

Чисельність

У Карпатах гніздяться тепер 5-6 пар

Розмноження

Одне гніздо використовується парою птахів кілька років підряд або з перервами. В кладці звичайно 2, іноді 1, зрідка 3 яйця. Насиджування триває майже 45 діб. Молоді птахи перебувають у гнізді 2,5-3 місяці

Причини зміни чисельності

Вирубання старих дерев з гніздами, що використовувалися протягом кількох років

Чисельність у неволі

Утримується в багатьох зоопарках країни

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику. Занесено до "Червоної книги СРСР"

Необхідні заходи охорони

Заборона відлову молодих птахів для утримання в неволі. Охорона місць, придатних для гніздування

Могильник (Орел-могильник). *Aquila heliaca* Sav

Ряд
Родина

Соколоподібні
Яструбині

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Зустрічається в лісостеповій і степовій зонах та в Криму. Певною мірою пов'язаний з поширенням ховраха, що є основною його поживою в гніздовий період

Місця перебування

Переважно масиви старого лісу, розташовані поблизу відкритих просторів. Гнізда будує на узліссях, поблизу великих лісових галявин або зрубів, іноді на окремих деревах біля узлісся. В Криму гнізда знаходили на гірських схилах, вкритих рідким лісом

Чисельність

Невелика і швидко зменшується

Розмноження

Пара птахів, якщо їх не турбувати, займає одне гніздо протягом кількох років. Деякі пари мають на гніздовій ділянці 2-3 гнізда. Гніздо будується на вершині або на найвищому розгалуженні, так що лоток гнізда виступає над кроною дерева. У повній кладці звичайно 2, значно рідше 1-3 яйця

Причини зміни чисельності

Протягом останніх 30 років чисельність дуже зменшилася переважно внаслідок скорочення площі старих лісів і масового знищення ховрахів

Чисельність у неволі

Утримується в багатьох зоопарках

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Кримському заповідно-мисливському господарстві. Занесено до "Червоної книги СРСР"

Необхідні заходи охорони

Заборона вирубування старих острівних лісів в місцях можливого гніздування. Охорона відомих місць гніздування

Орел степовий. *Aquila rapax* Temm

Ряд
Родина

Соколоподібні
Яструбині

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

Достовірно гніздиться в заповіднику Асканія-Нова. Залітає в інші райони степової зони

Місця перебування

Гніздиться на відкритих ділянках степу, на вузьких піщаних косах та острівцях. інтенсивне розорювання цілинних степів значно зменшило місця гніздування виду

Чисельність

Ще наприкінці минулого століття був не тільки звичайним, а навіть фоновим птахом багатьох степів, але згодом майже повністю зник з території республіки

Розмноження

У повній кладці 2, зрідка 3 яйця. Насиджування триває близько 45 діб

Причини зміни чисельності

Практично суцільне господарське освоєння місць гніздування і безпосереднє знищення гнізд та самих птахів людиною

Чисельність у неволі

Окремі екземпляри утримуються в зоопарках

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в заповіднику Асканія-Нова. Занесено до "Червоної книги СРСР"

Необхідні заходи охорони

Охорона та оголошення заказниками місць, придатних для гніздування; реакліматизація

Орел- карлик. *Aquila pennata* (Gm)

Ряд
Родина

Соколоподібні
Яструбині

Статус

Рідкісний вид

Поширення

В Україні перелітний птах, що гніздиться в ряді областей республіки

Місця перебування

Птах лісовий, проте здебільшого оселяється поблизу значних відкритих просторів, а тому поширений у лісостеповій зоні, у байрачних і прирічкових лісах степової зони та в гірських лісах

Чисельність

За останні десятиріччя загальна чисельність в Україні помітно зменшилася

Розмноження

Гніздо будує на дубі, сосні, вільсі тощо. Значення має лише форма крони, а не вид дерева. У повних кладках звичайно 2, зрідка 1 або 3 яйця

Причини зміни чисельності

Скорочення площі старих маловідвідуваних високостовбурних лісів і переслідування людиною

Чисельність у неволі

іноді утримують у зоопарках

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Спеціальні заходи охорони не розроблено

Необхідні заходи охорони

Збереження старих острівних і байрачних лісів, охорона місць гніздування

Орлан-білохвіст. *Haliaeetus albicilla* (L)

Ряд
Родина

Соколоподібні
Яструбині

Статус

Зникаючий вид

Поширення

Уся територія України лежить у межах гніздової області виду. Українська популяція осіла, хоча в зимовий період частина птахів кочує

Місця перебування

Живе в різних природних зонах, але місця гніздування розкидані дуже нерівномірно, майже виключно по долинах деяких річок і по прилеглих лісах

Чисельність

Незначна. В 1965 р. на території УРСР гніздилося 15 пар

Розмноження

Гніздо влаштовує звичайно на вершинах дуже високих старих дерев (на висоті 26-30м) і розміщує в розгалуженні стовбура або біля нього на великих товстих бічних гілках. В повних кладках 2 яйця, дуже рідко 1. У випадку загибелі кладки в цьому році вже не ро

Причини зміни чисельності

Переслідування людиною, вирубування заплавних лісів

Чисельність у неволі

іноді утримують в зоопарках

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР"

Необхідні заходи охорони

Охорона місць, придатних для гніздування, і самих птахів

Шуліка рудий. *Milvus milvus* (L)

Ряд
Родина

Соколоподібні
Яструбині

Статус

Зникаючий вид

Поширення

В Україні перелітний гніздовий птах переважно в західних і північно-західних областях, спорадично гніздиться в інших місцях

Місця перебування

Листяні та мішані високостовбурні рівнинні й гірські ліси. Віддає перевагу лісам, що межують з відкритим ландшафтом. Гніздові ділянки знаходяться на узліссях, а якщо в глибині значних лісових масивів, то поблизу галявин або долин, у Карпатах - в передгір'ях. Багато років гніздиться на одній і тій самій гніздовій ділянці, а іноді кілька років використовує одне гніздо

Чисельність

Загальна чисельність протягом ХХ ст. помітно зменшилася. Якщо раніше у Закарпатській, Львівській і Житомирській областях і на Уманщині був хоч і не численним, але звичайним птахом, то тепер залишився таким лише в Закарпатській області

Розмноження

Гніздо влаштовує на високих деревах в передвершинному розгалуженні основного стовбура або біля нього на товстих бічних гілках. У кладці буває від 1 до 3 яєць, переважно 2

Причини зміни чисельності

Скорочення площі лісових масивів, придатних для гніздування, та переслідування людиною

Чисельність у неволі

Немає даних

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Спеціальні заходи охорони не розроблено

Необхідні заходи охорони

Охорона місць, придатних для гніздування, і збереження від рубок великих дерев, на яких цей птах будує гнізда

Скопа. *Pandion haliaetus* (L)

Ряд
Родина

Соколоподібні
Скопіні

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

Раніше гніздилася по всій території України. Тепер гнізда знайдено лише в Сумській і Полтавській областях

Місця перебування

Гніздиться в різних ландшафтних зонах, але обов'язково з наявністю придатних для полювання водойм з достатньою кількістю риби та ділянок старого лісу поблизу них. Гнізда будує в лісах, переважно заплавних, по долинах великих річок та їх приток

Чисельність

Невелика і протягом останніх десятиліть безупинно зменшується. Тепер на Україні гніздяться 2-3 пари

Розмноження

Гніздо використовується багато років підряд. Кладка з'являється на початку травня, в ній 3 яйця. Насиджування триває 33-35 діб

Причини зміни чисельності

Несприятливі зміни життєвих умов, що відбуваються внаслідок господарської діяльності людини та переслідування з її боку

Чисельність у неволі

Немає даних

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР"

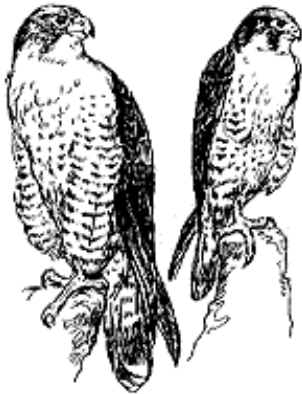
Необхідні заходи охорони

Охорона місць, придатних для гніздування, та вжиття заходів від випадкового знищення мисливцями

Сокіл-сапсан (Сапсан). *Falco peregrinus* Tunst

Ряд
Родина

Соколоподібні
Скопіні

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

В межах України гніздиться переважно в горах, зрідка в лісостеповій зоні

Місця перебування

Високоствольні рівнинні та гірські ліси. Відомі випадки гніздування в населених пунктах на високих будівлях

Чисельність

Невелика і продовжує помітно зменшуватися. У наш час в Криму гніздиться не більше 5-6 пар, стільки ж у Карпатах. В інших районах України надзвичайно рідкісний птах

Розмноження

Моногамний вид, якому властивий надзвичайний гніздовий консерватизм. Гніздиться на деревах і на скелях. У першому випадку займає гнізда інших птахів. На рік одна кладка, а в ній 3-4 яйця. Репродуктивний цикл триває близько 80 діб. В Кримській області повна кладка буває звичайно в кінці березня, в Закарпацькій області та у центральних районах – на початку квітня

Причини зміни чисельності

Скорочення найбільш придатних для гніздування ділянок внаслідок вирубування старих лісів, безпосереднє переслідування людиною

Чисельність у неволі

Зрідка утримується в зоопарках

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в гірських заповідниках республіки. Занесено до "Червоної книги СРСР"

Необхідні заходи охорони

Виявлення та охорона місць гніздування, заборона вирубування лісу в межах гніздових ділянок

Балобан. *Falco cherrug* Gray

Ряд Соколоподібні
Родина Скопині

Статус

Рідкісний вид

Поширення

В ареал виду входить практично вся територія УРСР, але знайдено на гніздуванні лише у Житомирській, Київській, Чернігівській, Чаркаській, Кіровоградській, Полтавській, Харківській, Сумській, Вінницькій, Одеській, Донецькій, та Кримській областях

Місця перебування

Гніздиться в масивах старого лісу, що межують з відкритими просторами (степ, сільськогосподарські угіддя), іноді в заплавах лісах

Чисельність

Розміщення по території України нерівномірне. Найбільшої щільності досягає в Лісостепу на межі зі Степом у Харківській, Полтавській, півночі Кіровоградської та на південному заході Черкаської областей. Порівняно нечисленний у Криму. В північних районах республіки рідкісний. Як у багатьох видів що живляться гризунами, чисельність змінюється у різні роки

Розмноження

Моногамний вид. Пари зберігаються протягом кількох років. Яскраво виражений гніздовий консерватизм. Гніздиться на деревах. Звичайно займає гнізда великих хижих птахів, зрідка воронових або чапель. Статевої зрілості досягає наприкінці першого року життя (в крайньому разі деякі особини). У кладці 3-5 яєць, звичайно 4. Повні кладки в південних районах в 3 декаді березня, у північних – в 1-2 декадах квітня

Причини зміни чисельності

Різде зменшення кормової бази (ховрахів), винищення острівних лісів, в яких гніздився, безпосереднє переслідування людиною. Застосування отрутохімкатів для боротьби з гризунами. З 1950 р. спостерігається деяке зростання чисельності в північних районах

Чисельність у неволі

В незначній кількості утримується в зоопарках

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР"

Необхідні заходи охорони

Охорона гніздових ділянок, заборона вирубування лісу в місцях гніздування

Журавель сiрий. *Grus grus* (L)

Ряд Журавлеподiбнi
Родина Журавлини

Статус

Зникаючий вид

Поширення

В 1976-1977 рр. встановлено факти гнiздування в Житомирській, Ровенській, Сумській, Ворошиловградській, на пiвднi Херсонської (о. Куюк-Тук), в Чернiгiвській, Харкiвській, Полтавській областях

Мiсця перебування

Великi лiсовi вологi болота (Полiсся), вiдкритi заболоченi рiчковi долини (Лiсостеп), солонцюватий приморський степ (Сивашi)

Чисельнiсть

У 1977 р. в Украiнi на гнiздуванні було не бiльше 200 пар

Розмноження

Найчастiше в кладцi 2 яйця, рiдше 3 або 1

Причини змiни чисельностi

Мелiорацiя значних за площею болотних масивiв

Чисельнiсть у неволi

В незначнiй кiлькостi утримується в зоопарках

Розмноження у неволi

Немає даних

Вжитi заходи охорони

Охороняється в Полiському заповiднику

Необхiднi заходи охорони

Збереження значних масивiв болiт в мiсцях гнiздування

Журавель степовий. *Anthropoides virgo* (L)

Ряд
Родина

Журавлеподібні
Журавлині

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

На Україні 100-150 років тому гніздився звичайно в степовій та лісостеповій зонах. Тепер окремі пари нерегулярно гніздяться на Керченському півострові, островах Сивашів (Чурюк), на околицях заповідника Асканія-Нова, на північному узбережжі Каркінітської та Джарилгацької заток

Місця перебування

Сухі степи й напівпустелі з розрідженою рослинністю. Віддає перевагу ділянкам із щербеним ґрунтом або солончаками, недалеко від води

Чисельність

Дуже низька. Гніздяться окремі пари

Розмноження

У кладці 2, рідше 3 яйця

Причини зміни чисельності

Скорочення місць, придатних для гніздування

Чисельність у неволі

В зоопарку заповідника Асканія-Нова утримується до 10 особин

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в степових заповідниках республіки

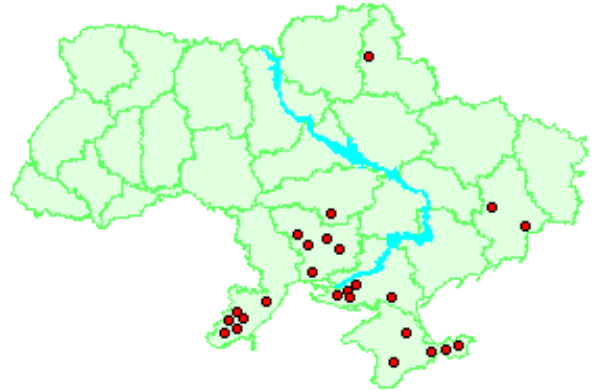
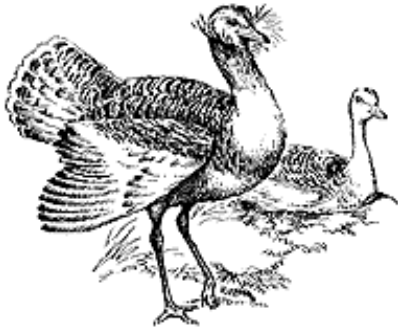
Необхідні заходи охорони

Охорона ділянок степу в районах потенціально можливого гніздування

Дрофа. *Otis tarda* L

Ряд
Родина

Журавлеподібні
Дрофині

Статус

Зникаючий вид

Поширення

В Україні гніздовий і частково осілий птах степової та лісостепової зон. На Поліссі гніздиться дуже рідко і тільки в місцях, де є великі площі ланів

Місця перебування

Гніздиться на відкритих ділянках степу, солончаках з бідною рослинністю, іноді на хлібних полях, але завжди у віддалених від людини місцях

Чисельність

Невелика і продовжує помітно зменшуватися

Розмноження

У кладці 2 яйця, рідше 3 або 1

Причини зміни чисельності

Скорочення найбільш придатних для гніздування ділянок, несприятливі погодні умови (в місцях зимівлі), переслідування людиною

Чисельність у неволі

На території України утримується лише окремими любителями

Розмноження у неволі

Розмножується

Вжиті заходи охорони

Охороняється в степових заповідниках республіки. Занесено до "Червоної книги СРСР", заборонено полювання

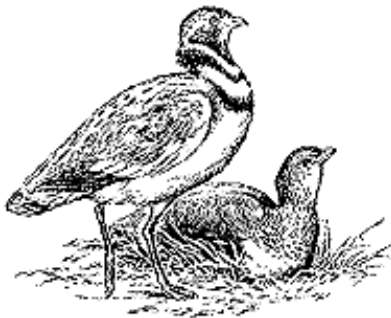
Необхідні заходи охорони

Охорона місць, придатних для гніздування, використання відлякуючих пристроїв під час збирання врожаю зернових

Стрепет. *Otis tetrax* L

Ряд
Родина

Журавлеподібні
Дрофіні

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

Чорноморський заповідник, Асканія-Нова, Провальський та Стрільцівський степи, можливо, деякі пункти вздовж узбережжя Азовського моря

Місця перебування

Населяє виключно ділянки цілинних степів, що збереглися на півдні УРСР

Чисельність

У середині минулого століття на Україні був поширеним видом (на північ до Києва та Чернігова). В 50-х роках на півдні республіки ще був звичайним птахом, але в північній частині ареалу вже зустрічався досить рідко. Тепер в Україні гніздиться, очевидно, кілька пар

Розмноження

В повних кладках налічується 3-4 яйця

Причини зміни чисельності

Значне скорочення місць, придатних для гніздування, внаслідок розорювання цілинних земель

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в степових заповідниках республіки. Занесено до "Червоної книги СРСР", заборонено полювання

Необхідні заходи охорони

Збереження ділянок цілинних земель поблизу заповідника Асканія-Нова, вздовж узбережжя Азовського моря, в Стрільцівському та Провальському степах

Ходуличник. *Himantopus himantopus* (L)

Ряд
Родина

Сивкоподібні
Шилодзьобкові

Статус

Рідкісний, місцями зникаючий вид

Поширення

Регулярно гніздиться на узбережжі Чорного та Азовського морів. Відомі випадки гніздування в Полтавській області і поблизу Києва. В останні роки відмічено в Дніпропетровській області (Дніпродзержинське водосховище, Павлоградський р-н)

Місця перебування

Узбережжя та напівзатоплені острівки мілководних солончакових озер степової та напівпустельної зон. Відкриті вологі береги прісних озер і трав'яні болота. Звичайно гніздиться колоніями разом з іншими птахами (шилодзьобкою, травником)

Чисельність

Мала на більшій частині ареалу, однак місцями спостерігається деяке збільшення чисельності. Так, з 1964 по 1972 р. на солоному лимані біля с. Булахівка (Дніпропетровська обл.) чисельність збільшилася з 1 до 12 пар. В Херсонській області ріст чисельності спостерігається з 1975 р. Відмічено появу нової колонії на озері біля населеного пункту, що свідчить про пластичність виду

Розмноження

Звичайно у кладці 4 яйця

Причини зміни чисельності

Скорочення місць, придатних для гніздування, на більшій частині ареалу. Проте в деяких місцях мережа зрошувальних каналів створила нові водойми, придатні для гніздування

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Чорноморському заповіднику

Необхідні заходи охорони

Охорона ділянок боліт і мілководних озер в районах гніздування

Кроншнеп тонкодзьобий (Кроншнеп малий).

Numenius tenuirostris Vieill

Ряд
Родина

Сивкоподібні
Бекасові

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

В Україну залітає дуже рідко, іноді зустрічається під час перельотів переважно в південних областях республіки

Місця перебування

Торфові болота, густо порослі осокою

Чисельність

Рідкісний птах в межах усього ареалу. В літературі знаходимо лише окремі дані про знахідки цього виду. Чисельність у природі невідома

Розмноження

В кладці знаходили 4 яйця

Причини зміни чисельності

Не з'ясовано. Очевидно, антропогенний вплив

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР"

Необхідні заходи охорони

Охорона на прольотних шляхах

Кроншнеп середній. *Numenius phaeopus* (L)

Ряд
Родина

Сивкоподібні
Бекасові

Статус

Рідкісний вид

Поширення

В минулому столітті гніздився на території України. Тепер зустрічається лише під час перельотів

Місця перебування

Північні, переважно лісові болота, вологі низини, долини річок

Чисельність

Нечисленний перелітний птах переважно в приморській зоні республіки

Розмноження

Звичайно в кладці 4 яйця, зрідка 3 або 5

Причини зміни чисельності

Не з'ясовано. Очевидно, антропогенний вплив

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Заборона полювання

Необхідні заходи охорони

Охорона на прольотних шляхах

Пугач. *Bubo bubo* (L)

Ряд
Родина

Совоподібні
Справжні сови

Статус

Зникаючий вид

Поширення

Зустрічається на більшості території України

Місця перебування

Оселюється в лісах різних типів, включаючи і заплавні, ярах, серед відкритих просторів, інколи серед боліт. В лісах найчастіше в хащах і ярах, в степу в чагарниках

Чисельність

Невелика і продовжує помітно зменшуватися

Розмноження

Моногамний вид. Пари зберігаються протягом кількох років. Яскраво виражений гніздовий консерватизм. Гнізда влаштовує, як правило, на землі в якому-небудь сховищі. Строк відкладання яєць в різні роки варіює залежно від стану кормової бази. Відомі випадки початку кладки в південних районах наприкінці лютого, звичайно в березні. В кладці 2 – 4 яйця. Насиджує самка протягом 33 – 35 діб

Причини зміни чисельності

Скорочення місць, придатних для гніздування, зниження кормової бази, активне переслідування людиною

Чисельність у неволі

Утримується в багатьох зоопарках

Розмноження у неволі

Відомі випадки успішного розмноження у неволі

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР"

Необхідні заходи охорони

Виявлення та охорона всіх відомих місць гніздування, заборона рубки та розчистки лісу в межах гніздових ділянок, утворення зон тиші в цих місцях

Сичик-горобець. *Glaucidium passerinum* (L)

Ряд
Родина

Совоподібні
Справжні сови

Статус

Рідкісний вид

Поширення

В Україні зустрічається тільки в Карпатах

Місця перебування

Старі ліси з домішкою ялини

Чисельність

Дуже низька. Гніздяться окремі пари

Розмноження

В межах України відомостей немає. Гніздиться в дуплах великих строкатих дятлів, іноді в штучних гніздах. Повна кладка з 4-7 яєць у квітні. Насиджує самка

Причини зміни чисельності

Скорочення площ старих, придатних для гніздування лісів

Чисельність у неволі

Немає даних

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Карпатському заповіднику

Необхідні заходи охорони

Виявлення та охорона місць гніздування. З метою приваблення слід використовувати штучні гнізда в порівняно молодих лісах

Сич волохатий. *Aegolius funereus* (L)

Ряд
Родина

Совоподібні
Справжні сови

Статус

Рідкісний вид

Поширення

У Карпатах та на Буковині. В Карпатах проходить межа ареалу. В інших районах України рідкісний залітний птах в зимово-весняний період

Місця перебування

Темнохвойні, ялинові, рідше мішані ліси. Особливо по берегах великих озер чи мохових боліт. В Карпатах у старих букових, частіше хвойних лісах

Чисельність

Невелика. Прихована поведінка птаха не дозволяє скласти уявлення про його реальну кількість

Розмноження

Моногам. Гніздиться в дуплах, причому найчастіше займає дупла жовни. Нерідко оселяється в штучних гніздах. Прив'язаний до одного дупла протягом ряду років. В кладці 4-6 яєць. Насиджує самка 25-28 діб, пташенята знаходяться в гнізді 30-40 днів

Причини зміни чисельності

Скорочення площ лісових масивів, придатних для гніздування. Чисельність виду ніколи не була в Карпатах високою

Чисельність у неволі

Про утримання в неволі немає даних

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Карпатському заповіднику

Необхідні заходи охорони

Збереження деякої кількості старих дуплистих дерев (особливо з дуплами жовни) в місцях гніздування. Розвішування штучних гнізд у молодих лісах на тих площах, де колись цей вид гніздився

Завирушка альпійська. *Prunella collaris* Scop

Ряд
Родина

Горобцеподібні
Завирушкові

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Зрідка гніздиться в районі високих Карпатських гір (Говерла, Петрос, Піп Іван та ін.), де проходить межа ареалу

Місця перебування

Скелясті або кам'янисті ділянки у високих горах

Чисельність

В Україні, очевидно, не більше кількох десятків

Розмноження

В кладці 4-5 яєць

Причини зміни чисельності

Чисельність виду в Карпатах ніколи не була високою

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Карпатському заповіднику

Необхідні заходи охорони

Охорона місць гніздування

Ссавці (Mammalia)

Комахоїдні (Insectivora)

Вихухолеві (Talpidae)

Хохуля звичайна (вихухіль звичайний) (*Desmana moschata* L.)

Землерийкові (Soricidae)

Бурозубка альпійська (*Sorex alpinus* Schnz.)

Кутора мала (*Neomys anomalus* Cabr.)

Сункус етруський (*Suncus etruscus* Savi)

Їжакові (Erinaceidae)

Їжак вухатий (*Erinaceus auritus* Gm.)

Рукокрилі (Chiroptera)

Підковоносові (Rhinolophidae)

Підковоніс великий (*Rhinolophus ferrum-equinum* Schreb.)

Підковоніс малий (*Rhinolophus hipposideros* Bechst.)

Гладконосі кажани (Vespertilionidae)

Вечірниця велетенська (*Nyctalus lasiopterus* Schreber)

Вечірниця мала (*Nyctalus leisleri* Kuhl)

Довгокрил звичайний (*Miniopterus schreibersi* Kuhl)

Нічниця Іконнікова (*Myotis ikonnikovi* Ognev)

Нічниця в'їчаста (Наттерепа) (*Myotis nattereri* Kuhl)

Нічниця бехштейна (довговуха) (*Myotis bechsteini* Kuhl)

Нічниця ставкова (*Myotis dasycneme* Boie)

Нічниця триколірна (*Myotis emarginatus* Geoffr.)

Нетопир кожанковидний (*Pipistrellus savii* Bonap.)

Нетопир середземноморський (*Pipistrellus kuhli* Natt.)

Широковух європейський (широковух звичайний) (*Barbastella barbastella* Schreb.)

Хижакі (Carnivora)

Котячі (Felidae)

Кіт лісовий (*Felis silvestris* Schreb.)

Куницеві (Mustelidae)

Перев'язка звичайна (*Vormela peregusna* Guld.)

Тхір степовий (*Mustella eversmanni* Lesson.)

Ластоногі (Pinnipedia)

Справжні тюлені (Phocidae)

Тюлень-монах середземноморський(білочеревий тюлень) (*Monachus monachus* Herm.)

Парнокопитні (Artiodactyla)

Порожнисторогі (Bovidae)

Зубр (*Bison bonasus* L.)

Гризуни (Rodentia)

Соневі (Gliridae)

Садовий вовчок (соня садова) (*Elionys quercinus* L.)

Хом'якові (Cricetidae)

Снігова полівка європейська (*Chionomys nivalis ulpius* Miller)

Тушканчикові (Dipodidae)

Ємуранчик звичайний (кандибка) (*Scirtopoda telum* Licht.)

Сліпакові (Spalacidae)

Сліпак білозубий (*Spalax leucodon* Nordm.)

Сліпак буковинський (*Spalax graecus* Nehring)

Сліпак піщаний (*Spalax arenarius* Reschetnik.)

Хохуля звичайна (Вихухіль звичайний). *Desmana moschata* L

Ряд
Родина

Комахоїдні
Вихухолеві

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

Знайдено у Ворошиловградській та Сумській областях

Місця перебування

В заплавах старицях; рідше по берегах невеликих річок в місцях з тихою течією, затоках та інших переважно тихих водоймах. Необхідною умовою існування виду є наявність відкритого дзеркала води й густої прибережної та водної рослинності

Чисельність

Дуже низька. Очевидно в республіці збереглися лише окремі пари

Розмноження

Двічі на рік (кінець квітня - травень, кінець серпня - вересень). Самка народжує 1-5 малят (в середньому 3-4). Осінні виплоди менші, ніж весняні. Відомі випадки зимового розмноження. Строк вагітності приблизно 40 - 45 діб. У віці одного року досягають розмі

Причини зміни чисельності

Господарське освоєння заплавл, зимові повені, пересихання водойм влітку й промерзання взимку; рибальство з використанням ставних сіток, ятерів та верш; розчистка заплавл від кущів і випас худоби на оголених берегах"

Чисельність у неволі

Немає даних

Розмноження у неволі

На спеціальних фермах розмноження відбувається цілком задовільно

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги" МСОП та "Червоної книги СРСР". Створено Луганський заповідник"

Необхідні заходи охорони

Реакліматизація. Розселення виду необхідно провадити після ретельного обстеження місцевостей, призначених для випуску тварин. В місцях спільного існування вихуоля і ондатри слід підсилити промисел останньої такими засобами і знаряддями, які б виключали загибель хохулі. Розширити біотехнічні заходи в місцях перебування виду (посадка дерев, кущів, створення штучних сховищ тощо)

Бурозубка альпійська. *Sorex alpinus* Schnz

Ряд
Родина

Комахоїдні
Землерийкові

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Відома тільки з Івано-Франківської та Закарпатської областей

Місця перебування

Криволісся і субальпійські карпатські луки. У вертикальному поширенні досягає висоти 1300 - 1500 м над р. м., не спускаючись нижче 300 м над р. м.

Чисельність

Дуже незначна. При відлові гризунів зрідка потрапляє в пастки

Розмноження

З червня до кінця серпня. інші аспекти розмноження маловідомі

Причини зміни чисельності

Не з'ясовано. Можливо вплив господарської діяльності людини

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику

Необхідні заходи охорони

Збереження та відтворення біотопів, характерних для виду

Кутора мала. *Neomys anomalus* Cabr

Ряд
Родина

Комахоїдні
Землерийкові

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Лісові й лісостепові райони Правобережжя, плавні нижнього Дніпра, Крим, спорадично поліські й лісостепові райони Лівобережжя, Карпати

Місця перебування

В гірських місцевостях поширення пов'язане з гірськими потоками, струмками та джерелами в букових і буково-ялинових лісах, а також на полях. В рівнинних районах водиться також в лісах, чагарниках, на луках і зрідка на болотах. Віддає перевагу неглибоким,

Чисельність

В Україні налічується близько 1000 тварин

Розмноження

З квітня по липень. Малят у виплоді буває від 2 до 10. Народжуються вони голими, сліпими; ростуть швидко і через 6 тижнів починають самостійне життя

Причини зміни чисельності

інтенсивне господарське освоєння і перетворення ландшафтів

Чисельність у неволі

Немає даних про утримання в неволі

Розмноження у неволі

В неволі не розмножується

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Карпатському заповіднику та Кримському заповідно-мисливському господарстві

Необхідні заходи охорони

Створення заказників у місцях перебування виду

Сункус етрусський. *Suncus etruscus* Savi

Ряд
Родина

Комахоїдні
Землерийкові

Статус

Рідкісний вид

Поширення

В Україні відома єдина знахідка в погадках птахів у Криму

Місця перебування

Живе в горах. Можна припустити, що подібно до інших землерийок віддає перевагу відносно вологим місцям

Чисельність

Не відомо, чи зберігся ще цей вид у межах УРСР

Розмноження

Не досліджено

Причини зміни чисельності

Не з'ясовано

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Якщо вид не зник з УРСР, то охоронятиметься у заповідниках Криму

Необхідні заходи охорони

Збереження біотопів, характерних для виду

Їжак вухатий. *Erinaceus auritus* Gm

Ряд
Родина

Комахоїдні
Їжакові

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Південно-степові райони України. Знайдено на околиці Жданова та в Новоазовському районі (Хомутівський степ) Донецької області; на околиці Ворошиловграда, у Міловському (Стрільцівський степ) та Біловодському районах Ворошиловградської області

Місця перебування

Живе у відкритих сухих біотопах на піщаних, суглинистих і чорноземних ґрунтах. Селиться в норах. Веде нічний спосіб життя. Впадає в зимову сплячку

Чисельність

В УРСР налічується близько 300 тварин

Розмноження

Один раз на рік. Самка у червні - липні народжує 4-6 (зрідка 8) малят. Ростуть вони дуже швидко, у двомісячному віці вже важать 340-360 г, а в річному - 480 г

Причини зміни чисельності

Розорювання цілинних степів

Чисельність у неволі

Немає даних про тривале утримання в неволі

Розмноження у неволі

Відловлені вагітні самки в умовах неволі народжували й вигодовували малят

Вжиті заходи охорони

Охороняється у степових заповідниках (Стрельцівський та Хомутівський степи)

Необхідні заходи охорони

Розширення території степових заповідників

Підковоніс великий. *Rhinolophus ferrum-equinum* Schreb

Ряд
Родина

Рукокрилі
Підковоносові

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Зустрічається лише в Закарпатській та Кримській областях

Місця перебування

Виноградники, сади, букові ліси, поля. У Закарпатті осілий вид, в інших частинах ареала робить перельоти. Вилітає з підземель на полювання відразу після заходу сонця

Чисельність

Низька. Після 1948 р. здобуто близько 250 особин

Розмноження

Один раз на рік, у червні, в теплих сховищах. Вагітність триває 45-55 днів, самка народжує 1 маля

Причини зміни чисельності

Руйнування підземель, старих будівель та інших місць перебування

Чисельність у неволі

Неволю переносить погано. Невелика кількість особин утримується в лабораторії Московського університету

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Карпатському та Ялтинському гірсько-лісовому заповідниках

Необхідні заходи охорони

Взяття під охорону печер і підземель у рівнинній та передгірській частинах Закарпаття і Криму

Підковоніс малий. *Rhinolophus hipposideros* Bechst

Ряд
Родина

Рукокрилі
Підковоносіві

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Зустрічається в Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській, Тернопільській, Хмельницькій, Чернівецькій, Одеській, Кримській, Запорізькій, Донецькій і Ворошиловградській областях

Місця перебування

Гірські та передгірські райони, в рівнинних районах дуже рідко. Водиться там, де є підземелля-сховища. Оселяється в різних гротах, щілинах, льохах і печерах

Чисельність

В Україні налічується близько 500 особин

Розмноження

Один раз на рік. Вагітність триває 40-50 днів. Самка народжує 1 маля, яке прозріває на 11-ту добу

Причини зміни чисельності

Руйнування підземель, і будівель на виноградниках, часте відвідування підземель людьми

Чисельність у неволі

5-6 особин утримуються в лабораторії Московського університету

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Карпатському та Ялтинському гірсько-лісовому заповідниках, Кримському заповідно-мисливському господарстві

Необхідні заходи охорони

Взяття під охорону всіх підземель, закриття входів до них ґратами, охорона горищ старих будинків в місцях можливого перебування виду

Нічниця Бехштейна (довговуха). *Myotis bechsteini* Kuhl

Ряд
Родина

Рукокрилі
Гладконосі кажани

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Знайдена в окремих пунктах Закарпаття, Львівської, Вінницької областей та на півночі Одеської

Місця перебування

Екологічно пов'язана з деревною рослинністю і гірськими місцевостями. В УРСР осілий вид, типово нічний

Чисельність

Дуже низька. За останні 50 років здобуто 5-8 особин

Розмноження

Не досліджено. Виводкові зграї тримаються окремо, з жовтня зимують в печерах

Причини зміни чисельності

Різде зменшення кількості сховищ (дупел, підземель)

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Спеціальні заходи охорони не розроблено

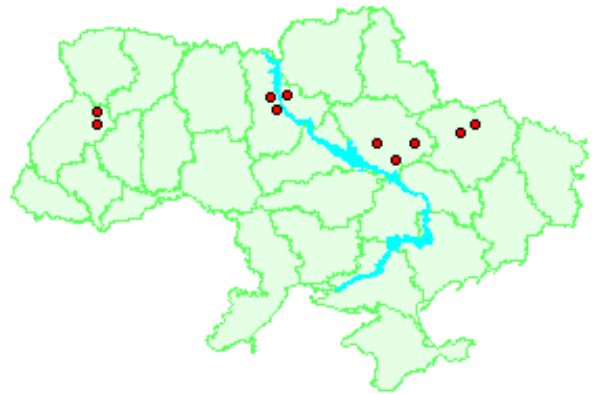
Необхідні заходи охорони

Охорона великих дуплистих дерев, гrotів та підземель в місцях можливого перебування виду

Нічниця ставкова. *Myotis dasycneme* Boie

Ряд
Родина

Рукокрилі
Гладконосі кажани

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Знайдена в окремих пунктах Харківської, Полтавської, Київської та Львівської областей

Місця перебування

Рівнини з великими водними басейнами. Селиться в підземеллях, на горищах будівель тощо. Вилітає пізно, в сутінках. На місцях зимівлі з'являється у вересні

Чисельність

Дуже низька, детально не вивчена

Розмноження

Один раз на рік. Самка народжує 1 маля

Причини зміни чисельності

Відсутність підземель - зимових сховищ

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Спеціальні заходи охорони не розроблено

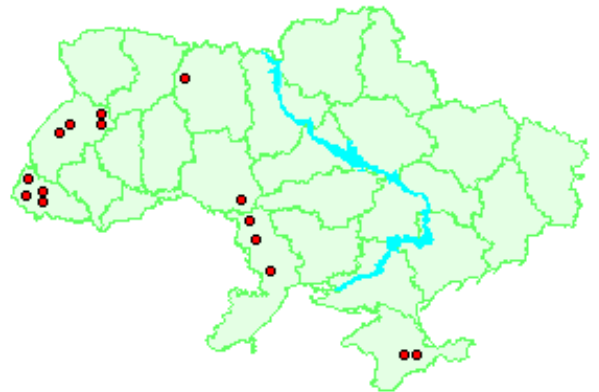
Необхідні заходи охорони

Взяття під охорону різних підземель, горищ будівель в місцях можливого перебування виду

Нічниця війчаста (Наттерера). *Myotis nattereri* Kuhl

Ряд
Родина

Рукокрилі
Гладконосі кажани

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Зустрічається в окремих пунктах Закарпатської, Львівської, Житомирської, Вінницької, Одеської та Кримської областей

Місця перебування

Лісові й частково гірські місцевості. Осілий вид, ховається на горищах, баштах, куполах, щілинах скель, гротах, підземеллях, дуплах дерев, у шпаківнях. Типово нічна тварина

Чисельність

Низька, детально не вивчена

Розмноження

Один раз на рік. Самка народжує 1 маля в кінці червня. В кінці вересня перелітають до підземель

Причини зміни чисельності

Зменшення кількості дуплистих дерев в лісах, руйнування підземель

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Карпатському заповіднику, Кримському заповідно-мисливському господарстві

Необхідні заходи охорони

Взяття під охорону гротів, підземель, штучних печер, дуплистих дерев в місцях можливого перебування виду

Нічниця триколірна. *Myotis emarginatus* Geoffr

Ряд
Родина

Рукокрилі
Гладконосі кажани

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Зустрічається в Закарпатській, Кримській і Тернопільській областях. Знайдено в Ужгороді; на околиці Берегового Закарпатської області; в Заліщиках Тернопільської області; в Карадазі, на околиці Сімферополя та в інших місцях Кримської області

Місця перебування

Гірські й скелясті райони. Осілий типowo нічний вид. Впадає в зимову сплячку, яка закінчується наприкінці квітня

Чисельність

Дуже низька. За 50 років здобуто в Закарпатті 3, а в Криму 10 тварин

Розмноження

Вагітність триває 30-35 днів. Самка народжує 1 маля

Причини зміни чисельності

Різка зменшення кількості сховищ (гrotів, печер)

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Кримському заповідно-мисливському господарстві

Необхідні заходи охорони

Охорона підземель (гrotів, печер тощо) в місцях можливого перебування

Нічниця Іконнікова. *Myotis ikonnikovi* Ognev

Ряд
Родина

Рукокрилі
Гладконосі кажани

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Зустрічається лише в Закарпатській області на околиці Берегового (лісове урочище "Атак")

Місця перебування

Діброви Закарпатської низовини

Чисельність

Дуже низька. На території Закарпаття було знайдено лише 2 екземпляри

Розмноження

Не досліджено

Причини зміни чисельності

Зменшення місць придатних для оселення

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в урочищі "Атак"

Необхідні заходи охорони

Охорона в рівнинних районах Закарпаття дуплистих дерев і будівель, стіни яких обшиті дранкою

Довгокрил звичайний. *Miniopterus schreibersi* Kuhl

Ряд
Родина

Рукокрилі
Гладконосі кажани

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Водиться в ряді районів Закарпатської області, знайдено також у Криму (печери Кизил-Коба, Карадагу)

Місця перебування

Гори, передгір'я, річкові долини. Населяє печери, полює вночі

Чисельність

В низинах і передгір'ях Закарпаття в деяких сховищах перебуває понад 1000 особин

Розмноження

Один раз на рік, у червні відбувається масовий виплід малят

Причини зміни чисельності

Часте і масове відвідування печер людьми, що призводить до руйнування підземель

Чисельність у неволі

До 10 особин утримується в лабораторії Московського університету

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

В районі Берегового каолінова печера знаходиться в охоронній зоні. Створення гірських заповідників у Криму

Необхідні заходи охорони

Охорона в місцях перебування. Закриття входів до окремих печер ґратами

Широковух європейський (Широковух звичайний). *Barbastella barbastella* Schreb

Ряд

Рукокрилі

Родина

Гладконосі кажани

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Населяє лісову й лісостепову зони Правобережжя, гори та передгір'я Криму і Карпат

Місця перебування

Осілий вид лісової і лісостепової зон, гір та передгір'їв Криму і Карпат. В кінці березня - на початку квітня залишає зимові сховища і перекочує в літні (щілини скель, гроти, підземелля, будівлі, дупла дерев, де водиться поодинці). Полює на узліссях, лі

Чисельність

Низька. В межах УРСР за останні 60 років здобуто 18-20 особин

Розмноження

В кінці травня або на початку червня самка народжує 1 маля. Наприкінці липня - в серпні дорослі й молоді тварини збираються в зграї, відбувається шлюбний період

Причини зміни чисельності

Часте й масове відвідання печер людьми

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в гірських заповідниках Криму

Необхідні заходи охорони

Обмеження відвідувань людьми підземель, горіщ великих будівель, охорона й ремонт підземель, закриття входів до них ґратами

Вечірниця мала. *Nictalus leisleri* Kuhl

Ряд	Рукокрилі
Родина	Гладконосі кажани

Статус

Рідкісний вид. Територія України повністю входить в ареал виду

Поширення

Спостерігалася в Харківській, Полтавській, Київській, Житомирській, Тернопільській, Львівській, Закарпатській, Вінницькій, Кіровоградській, Миколаївській, Дніпропетровській, Ворошиловградській, Херсонській, Кримській областях

Місця перебування

Широколистяні ліси й парки. Типово нічна тварина, оселюється зграйками до 30 - 40 особин в дуплах дерев (переважно дуба)

Чисельність

Частіше трапляється в лісах Полісся і Лісостепу, в степовій зоні з'являється під час весняних та осінніх перельотів. За останні 60 років здобуто понад 250 особин

Розмноження

Один раз на рік. Вагітність триває 45-50 днів. Самка народжує в червні 1-2 малят

Причини зміни чисельності

Зменшення в лісах кількості дуплистих дерев

Чисельність у неволі

Невелика кількість тварин утримується в лабораторії Московського університету

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Карпатському, Поліському, Чорноморському заповідниках та Кримському заповідно-мисливському господарстві

Необхідні заходи охорони

Охорона дуплистих дерев в лісах УРСР. На півдні республіки (приморські місця, Кінбурнська коса, Солонозерна дача) слід вивішувати дуплянки в лісах, на кордонах заповідників будувати дерев'яні башти з щілинами між дошками

Вечірниця велетенська. *Nictalus lasiopterus* Schreber

Ряд
Родина

Рукокрилі
Гладконосі кажани

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Населяє лісову й лісостепову зони, а в степовій трапляється під час весняних та осінніх міграцій. Знайдено на околицях Києва, Білої Церкви та в інших місцях Київської області, зустрічалася в Харківській, Хмельницькій, Черкаській, Дніпропетровській, Одеській, Херсонській областях; в степах і букових лісах Кримського заповідно-мисливського господарства

Місця перебування

Ліси й парки. В степах зустрічається під час сезонних міграцій

Чисельність

Низька. За 60 років здобуто 8-10 тварин

Розмноження

Один раз на рік. В середині червня самка народжує 2 малят

Причини зміни чисельності

Живе виключно в дуплистих деревах, кількість яких за останні роки різко зменшилася

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в заповідниках Чорноморському й Асканія-Нова, дендропарках та Кримському заповідно-мисливському господарстві

Необхідні заходи охорони

Збереження в лісах стиглих і перестиглих дерев з дуплами, розвішування в таких ділянках лісу великих дуплянок

Нетопир середземноморський. *Pipistrellus kuhli* Natt

Ряд	Рукокрилі
Родина	Гладконосі кажани

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Знайдено лише на півдні Кримської області в долині Салгиру, в Гаспрі (Ай-Тодор), Алушті й поблизу Ялти. Цілком ймовірно, що є в південно-східній частині Одеської області

Місця перебування

Гірські та скелясті місцевості, де оселяється в щілинах скель і за вікнами будівель. Типово нічна тварина. Мисливську ділянку облітає колами протягом усієї ночі

Чисельність

Знайдено у Криму 5-6 тварин

Розмноження

В кінці травня або на початку червня самка народжує 2 малят, які наприкінці червня самостійно літають

Причини зміни чисельності

Часте відвідування людьми місць поселення виду

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в гірських заповідниках Криму

Необхідні заходи охорони

Обмеження відвідування людьми місць сховищ (скелі, гроти, щілини) в береговій зоні Криму

Нетопир кожанковидний. *Pipistrellus savii* Bonap

Ряд Рукокрилі
Родина Гладконосі кажани

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Південний берег Криму (Кекенеїз, Алушка, Карадаг)

Місця перебування

Самки оселяються на горищах під залізними дахами біля кроків зграями по 20-30 особин. Поодинокі самці ховаються в щілинах скель

Чисельність

Низька. За останні 60 років здобуто 4-5 особин

Розмноження

Один раз на рік. Самка народжує 1-2 малят. В цей період самки оселяються окремо від самців. У вересні живуть змішаними зграями

Причини зміни чисельності

Часте відвідування людьми місць поселення виду

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карадазі

Необхідні заходи охорони

Обмеження відвідування людьми місць сховищ

Кіт лісовий. *Felis silvestris* Schreb

Ряд
Родина

Хижаци
Котячі

Статус

Зникаючий вид

Поширення

Спорадично зустрічається в Карпатах (Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька області; південна частина Львівської та південно-східна частина Тернопільської областей). Відомі поодинокі знахідки на Поліссі (Рівенська, Житомирська області), в Дністрянських плавнях (Одеська обл)

Місця перебування

Глухі листяні, рідше хвойні ліси, річкові долини, плавні, кам'яністі розсипи, чагарники і навіть поблизу населених пунктів

Чисельність

В Карпатах живе близько 2000 котів

Розмноження

Лігво влаштовує в дуплах дерев, у залишених норах борсука чи лисиці, в розколинах скель. Період вагітності 63-68 днів. Котята (2-5) народжуються у квітні або травні. Самки стають статевозрілими через 9-10 місяців, тоді як самці - лише на третьому році життя. Дає гібриди із свійською кішкою

Причини зміни чисельності

Зміна природних умов та загальне зменшення кількості дичини, за рахунок якої живе. Спеціального прямого переслідування не зазнавав

Чисельність у неволі

іноді утримують у зоопарках

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському та Поліському заповідниках. Занесено до "Червоної книги СРСР"

Необхідні заходи охорони

Збереження біотопів, характерних для виду

Перев'язка звичайна. *Vormela peregusna* Guld

Ряд
Родина

Хижаки
Куницеві

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

В Полтавській, Харківській, Дніпропетровській, Запорізькій, Кримській, Донецькій, Ворошиловградській, Одеській областях

Місця перебування

Відкриті степові місцевості, де багато гризунів, за якими в основному полює і в чиїх норах оселюється. Характерна для цілинних земель, бугристих пісків, полинних пустель, солончаків, зрошуваних земель

Чисельність

На території України, очевидно, близько 100 екземплярів

Розмноження

Для виведення молодняка використовують нори сліпаків, ховрахів та ін. Вагітність триває майже 5 місяців. Сліпі малята (4-8, іноді до 14) народжуються наприкінці лютого - в березні. В квітні частина їх вже з'являється на поверхні. Повного розвитку малята досягають лише на другому році життя

Причини зміни чисельності

Розорювання цілинних земель. Ще близько 100 років тому була звичайним звіром в Одеській, Херсонській, Тернопільській областях

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Українському степовому та Луганському заповідниках

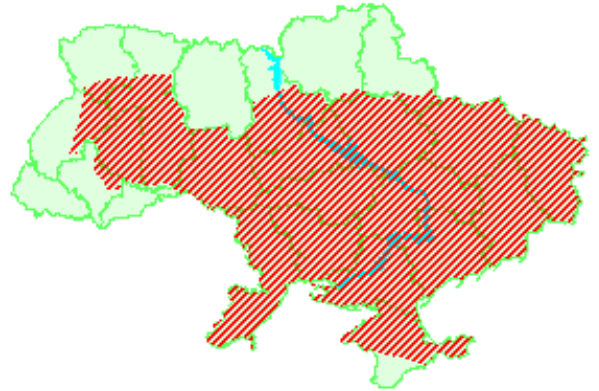
Необхідні заходи охорони

Збереження цілинних ділянок в місцях перебування виду

Тхір степовий. *Mustella eversmanni* Lesson

Ряд
Родина

Хижаки
Куницеві

Статус

Рідкісний вид

Поширення

В степовій і лісостеповій зонах, проникає по безлісних місцевостях у поліські райони, а на захід доходить до Прикарпаття. Знайдено в ряді районів Львівської і Тернопільської областей, спорадично зустрічається і в Івано-Франківській області

Місця перебування

Переважно у відкритих степах, на випасах, схилах балок, також на оброблених ланах і поблизу населених пунктів. Займає нори ховрахів, хом'яків, бабаків і лише зрідка самотійно риє собі нору невеликого розміру

Чисельність

Незначна. В межах ареалу нерівномірна. Це пов'язано з розміщенням біотопів та кількістю основної поживи (мишовидні гризуни, ховрахи, хом'яки)

Розмноження

Один раз на рік. Вагітність триває 36-40 днів. Самка народжує в від 3 до 18 малят. Через 4 тижні вони прозрівають і починають вільно пересуватися. Через 2,5 місяця молоді тхорі переходять до самотійного життя. Восени виводки розпадаються

Причини зміни чисельності

Нестача поживи, епізоотії, масова обробка степових угідь отрутохімікатами під час боротьби з шкідливими гризунами. За останнє століття ареал виду помітно поширився на захід і почасти на північ, що частково пов'язано з вирубуванням лісів

Чисельність у неволі

Немає даних

Розмноження у неволі

Розмножується

Вжиті заходи охорони

Охороняється в усіх степових заповідниках республіки

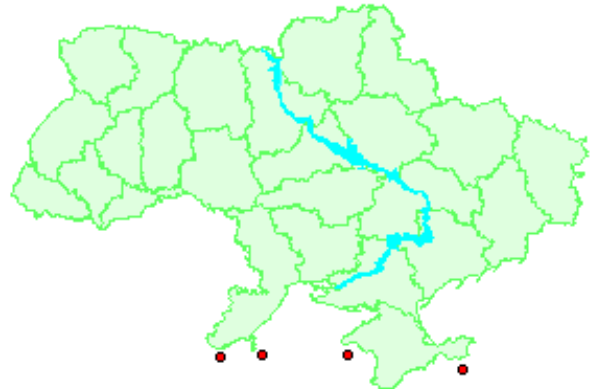
Необхідні заходи охорони

Збереження біотопів, характерних для виду

Тюлень-монах середземноморський (білочеревий тюлень). *Monachus monachus* Herm

Ряд
Родина

Ластоногі
Справжні тюлені

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

В радянських акваторіях Чорного моря зрідка зустрічаються поодинокі особини

Місця перебування

Переважно безлюдні й малозаселені острови, рідше материкові узбережжя із складним дуже розчленованим рельєфом з кам'янистими нагромадженнями та виїмками в скелях

Чисельність

В останні роки загальна чисельність у світі становить 500-1000 особин. В чорному морі кількість звірів не перевищує 100

Розмноження

Відбувається на березі, на пісчаних і галькових косах або на кам'янистих ділянках берега в затоках. Вагітність триває 10-11 місяців. Самка звичайно народжує 1 маля в липні - жовтні. Статевої зрілості звірі досягають не раніше як у 4-річному віці

Причини зміни чисельності

інтенсивне полювання, освоєння морського узбережжя, розвиток судноплавства та інші антропогенні фактори

Чисельність у неволі

В неволі не утримують

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги" МСОП та "Червоної книги СРСР". Створено Дунайський філіал Чорноморського заповідника

Необхідні заходи охорони

Реакліматизація. Перспективні місця для завезення - акваторії о. Зміїного, Тарханкутського й Керченського півостровів Криму

Зубр. *Bison bonasus* L

Ряд	Парнокопитні
Родина	Порожнисторогі

Статус

Рідкісний зникаючий вид

Поширення

Час зникнення зубра на території України точно не встановлено (приблизно XVII ст.) У 1902 р. зубри були вперше реакліматизовані на Україні в заповіднику Асканія-Нова та двічі (в 1913 і 1937 рр.) завозилися у Крим, однак під час громадянської та Великої Вітчизняної воїн були винищені. Починаючи з 1965 р. вони акліматизовані в семи областях (Київська, Кримська, Ровенська, Волинська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька)

Місця перебування

Мішані та листяні ліси (рівнинні й гірські) з галявинами, луками і болотами. Зубри здатні пристосовуватися до умов культурного ландшафту

Чисельність

В 1923 р. загальна чисельність зубрів у світі становила 56 голів, що збереглися у зоологічних і мисливських парках. На 1973 р. світове поголів'я налічувало вже 1462 особини, а в 1975 р. лише в СРСР було 475 біловезьких та понад 900 гібридних зубрів на Кавказі. На Україні у вільному та напіввільному стані в 1977 р. налічувалось близько 140 зубрів

Розмноження

В сприятливих умовах самки починаючи з 3-4-річного віку здатні щороку приносити по 1 теляті. Двійні бувають дуже рідко. При розведенні в розплідниках і резерватах у напіввільному стані близько 20 - 30% дорослих самок щорічно лишаються яловими.

Причини зміни чисельності

Витіснення з первісних місць існування внаслідок господарської діяльності людини та пряме винищення мисливцями й бракон'єрами

Чисельність у неволі

Утримується в зоопарках багатьох країн світу

Розмноження у неволі

Сучасне поголів'я зубрів походить від тварин, що збереглися і розмножувалися у неволі

Вжиті заходи охорони

Занесений до "Червоної книги" МСОП та "Червоної книги ЄСР". У 1923 р. створено Міжнародне товариство збереження зубра. За спеціальними програмами зубрів розводять у 5 розплідниках, а також у вільному й напіввільному стані в Польщі, в 13 пунктах ЄСР; їх завезено до 16 країн Європи. Ведуться племінні книги зубрів

Необхідні заходи охорони

Суворі заходи охорони місць поселення зубрів і самих тварин від браконьєрів. Здійснення комплексу біотехнічних заходів. Створення нових осередків акліматизації в різних ландшафтних зонах республіки

Садовий вовчок (Соня садова). *Elionys quercinus* L

Ряд
Родина

Гризуні
Соневі

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Спорадично зустрічається у Ровенській, Черкаській, Львівській та інших областях

Місця перебування

Ялинові, ялиново-букові та широколистяні ліси з добре розвиненим підліском. Типово нічна тварина. Оселяється в дуплах дерев або штучних гніздах для птахів.

Чисельність

Дуже низька

Розмноження

Один раз, зрідка двічі на рік. Вагітність триває 24-30 днів, у виплоді 4-6 малят

Причини зміни чисельності

Скорочення загального ареалу

Чисельність у неволі

Немає даних

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Поліському заповіднику

Необхідні заходи охорони

Розвішування штучних гнізд, залишення в місцях можливого перебування виду старих дуплистих дерев

Снігова полівка європейська. *Chionomys nivalis ulpius* Miller

Ряд
Родина

Гризуни
Хом'якові

Статус

Рідкісний підвид

Поширення

Зустрічається в Карпатах лише на окремих вершинах хр. Черногора (Говерла, Гомул, Балцатул, Брескул, Петрос, Піп іван, Пожижевська, Смотрич, Туркул)

Місця перебування

Субальпійська зона. Населяє криволісся (переважно з гірської сосни) при наявності високогірських слаників. Нори влаштовує серед заростаючих кам'яних розсіпів, в заростях жерепа, ялівця, рододендрона, вільхи зеленої. Вертикальне поширення обмежене висотами

Чисельність

Дуже низька, протягом року нестала. В окремі роки спостерігалось деяке збільшення чисельності переважно у червні. Щільність поселення нерівномірною, залежить від рослинного покриву та захисних властивостей території, де тварини утворюють гнізда і перебувають

Розмноження

З травня по серпень. Буває по 2-3 приплоди на рік, як правило, з 2-5 малят. Самки, що народилися навесні, дають лише один приплід

Причини зміни чисельності

Чисельність підвиду практично не змінюється

Чисельність у неволі

В окремих випадках утримують у віваріях для науково-дослідної роботи

Розмноження у неволі

Розмножується

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському державному заповіднику

Необхідні заходи охорони

Охорона ділянок в місцях перебування виду

Ємуранчик звичайний (Кандибка). Scirtopoda telum Licht

Ряд
Родина

Гризуни
Тушканчикові

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Живе в Нижньодніпровських пісках лівобережної частини Херсонської області та в південно-західній частині Запорізької області. У Херсонській області знайдено в Каховському, Цюрупинському та Голопристанському (Соленоозерна й івано-Рибальчанська ділянки Чор

Місця перебування

Степові й напівпустельні ділянки нижнього Подніпров'я, що є залишками давно зниклих пустель півдня України

Чисельність

В Україні налічується 500-600 тварин

Розмноження

Один раз на рік, у виплоді здебільшого 3-4 маляти

Причини зміни чисельності

інтенсивне землеробство у степовій частині півдня УРСР

Чисельність у неволі

Немає даних про тривале утримання в неволі

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Райони поширення виду частково входять до складу Чорноморського заповідника

Необхідні заходи охорони

Суворо охорона степових і напівпустельних ділянок півдня України. Оголошення Олешківських пісків заказником

Сліпак буковинський. *Spalax graecus* Nehring

Ряд
Родина

Гризуни
Сліпакові

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Територія Буковини

Місця перебування

Цілині землі, межі, узбіччя доріг, вигони, сади, бурякові й картопляні поля, городи, посіви багаторічних трав. Звичайний в лісосмугах та на околицях лісу

Чисельність

1-3 особини на 1 га в умовах сільськогосподарських земель і до 20 особин на 1 га площі на цілині, в посівах багаторічних трав

Розмноження

Плодючість низька. У випловоді 2-5 малят

Причини зміни чисельності

Господарська діяльність людини

Чисельність у неволі

Немає даних про утримання в неволі

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Спеціальні заходи охорони не розроблено

Необхідні заходи охорони

Охорона типових місць перебування виду, створення заказників

Сліпак білозубий. *Spalax leucodon* Nordm

Ряд
Родина

Гризуни
Сліпакові

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Північно-східне Причорномор'я України, Буковина

Місця перебування

Типовий на цілинному нерозораному чорноземному степу, заселяє схили балок, річкових долин, зустрічається вздовж лісосмуг, на узбіччях доріг, у садах і виноградниках, на полях картоплі, буряків, інколи в межах населених пунктів

Чисельність

Від 1 особини на 1 га до 6-8 на 1 га; на сіножатях і полях багаторічних трав до 23 особин на 1 га

Розмноження

Статевої зрілості самки досягають на другому році життя. В середньому у виплоді 2-4 малят, інколи 6-8. Є дані про наявність, крім весняного, осіннього приплоду

Причини зміни чисельності

Господарська діяльність людини

Чисельність у неволі

Немає даних про утримання в неволі

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Спеціальні заходи охорони не розроблено

Необхідні заходи охорони

Охорона типових місць перебування виду, створення заказників

Сліпак піщаний *Spalax arenarius* Reschetnik

Ряд
Родина

Гризуни
Сліпакові

Статус

Рідкісний вид

Поширення

Нижньодніпровські піски (Херсонська обл.)

Місця перебування

Слабо зволожені піщані ґрунти чорноземного типу. Найбільш характерними стаціями є вкриті рослинністю піски. В межах Івано-Рибальчанської ділянки Чорноморського заповідника зустрічається в березових гайках

Чисельність

7-10 особин на 1 га

Розмноження

Не досліджено. Відомо, що розселення молодих тварин відбувається у травні

Причини зміни чисельності

Господарська діяльність людини

Чисельність у неволі

Немає даних про утримання в неволі

Розмноження у неволі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Чорноморському заповіднику. Занесено до "Червоної книги СРСР"

Необхідні заходи охорони

Збереження типових місць перебування виду, створення заказників

Рослини (Phytobiota)

Плауни (Lycopodiales)

Баранцеві (Huperziaceae)

Баранець звичайний, плаун-баранець (*Huperzia selago* (L.) Bernh. Ex Schrank et Mart.)

Плаунові (Lycopodiaceae)

Плаун колючий (*Lycopodium annotinum* L.)

Папоротевидні (Pteridophyta)

Багатоніжки (Cyatheaales)

Адіантові (Adiantaceae)

Адіант венерин волос (*Adiantum capillus-veneris* L.)

Кочедижникові (Aspleniaceae)

Вудсія альпійська (*Woodsia alpina* (Bolt.) S.F. Grat)

Вужачки (Ophioglossum)

Вужачкові (Ophioglossaceae)

Гронянка півмісяцева, ключ-трава (*Botrychium lunaria* Sw.)

Марсилії (Marsiles)

Марсилієві (Marsileaceae)

Марсилія чотирилиста (*Marsilia quadrifolia* L.)

Сальвінії (Salviniales)

Сальвінієві (Salviniaceae)

Сальвінія плаваюча (*Salvinia natans* All.)

Голонасінні (Gymnospermae)

Сосни (Pinales)

Соснові (Pinaceae)

Модрина польська (*Larix polonica* Racib.)

Сосна кедрова європейська, кедр (*Pinus cembra* L.)

Покритонасінні (Angiospermae)

Айстроцвіті (Asterales)

Айстрові (Asteraceae)

Відкашник татарниколистий (*Carlina onopordifolia* Bess. Ex Szafer et al.)

Білотка альпійська, едельвейс (*Leontopodium alpinum* Cass.)

Деревій голий (*Achillea glaberrima* Klok.)

Айстра альпійська (*Aster alpinus* L.)

Сугайник угорський (*Doronicum hungaricum* (Sadl.) Reichb. f.)

Араліцеїмі (Araliales)

Зонтичні (Umbelliferae)

Кахрис альпійський (*Cachrys alpina* Bieb.)

Бобовоцвіті (Fabales)

Бобові (Leguminosae)

Астрагал мохнатоквітковий (*Astragalus dasyanthus* Pall.)

В'язіль стрункий (*Coronilla elegans* Panc)

Колофака волзька (*Calophaca wolgarica* (L.f.) DC.)

Бруслиноцвіті (Celastrales)

Бруслинові (Celastraceae)

Бруслина карликова (*Euonymus nana* Bieb.)

Вересоцвіті (Ericales)

Брусничні (Vacciniaceae)

Журавлина дрібноплода (*Oxycoccus microcarpus* Turcz. ex Rupr.)

Вересові (Ericaceae)

Хамедафна чашкова (*Chamaedaphne calyculata* (L.) Moench)

Гераніцеїмі (Geraniales)

Геранієві (Geraniaceae)

Грабельки бекетова (*Erodium beketowii* Schmalh.)

Жовтецевоцвіті (Ranunculales)

Барабарисові (Berberidaceae)

Гімносперміум одеський (*Gymnospermium odessanum* (DC.) Takht. (*Leontice odessana* (DC.) Fisch.))

Жовтецеві (Ranunculaceae)

Аконіт жакена (*Aconitum jacquinii* Reichb.)

Орлики трансільванські (*Aquilegia transsilvanica* Schur)

Сон білий (*Pulsatilla alba* Reichb.)

Сон великий (*Pulsatilla grandis* Wend.)

Зозулинцеїмі (Orchidales)

Зозулинцеві (Orchidaceae)

Черевички зозулині (*Cypripedium calceolus* L.)

Бровник однобульбовий (*Herminium monorchis* (L.) R. Br.)

Жировик лезеля (*Liparis loeselii* (L.) Rich.)

Билинець довгорогий, або комарний (*Gymnadenia conopsea* (L.) R. BR.)

Билинець найзапашніший (*Gymnadenia odoratissima* (L.) Rich.)

Гніздівка звичайна (*Neottia nidus-avis* (L.) Rich.)

Анакамптис пірамідальний (*Anacamptis pyramidalis* (L.) Rich.)

Гудайера повзуча (*Goodyera repens* (L.) R. Br.)

Булатка червона *Cephalanthera rubra* (L.) Rich

Булатка великоквіткова (*Cephalanthera damasonium* (Mill.) Druce (*C. Ionchophyllum* (L.f.) Mansf., *C. grandiflora* (L.) Vab))

Булатка довголиста (*Cephalanthera longifolia* (L.) Fritsch (*C. ensifolia* Rich.))

Зозулині сльози серцелисті (*Listera cordata* (L.) R. Br.)

Зозулині сльози яйцевидні (*Listera ovata* (L.) R. Br.)

Зозулинець чоловічий (*Orchis mascula* L.)

Зозулинець дрібнокрапчастий (*Orchis punctulata* Stev. Ex Lindl.)

Зозулинець блідий (*Orchis pallens* L.)

Зозулинець жилкуватий (*Orchis nervulosa* Sakalo (*O. coriophora* L. subsp. *Nervulosa* (Sakalo) Soo))

Зозулинець блощиний (*Orchis coriophora* L.)

Зозулинець болотний (*Orchis palustris* Jacq.)

Зозулинець запашний (*Orchis fragrans* Pollini)

Зозулинець рідкоквітковий (*Orchis laxiflora* Lam.)

Зозулинець розмальований (*Orchis picta* Loisel.)

Зозулинець мавп'ячий (*Orchis simia* Lam.)

Зозулинець обпалений (*Orchis ustulata* L.)

Зозулинець прикрашений (*Orchis signifera* Vest (*O. mascula* (L.) subsp. *Signifera* (Vest) Soo; *O. spesiosa* Host.))

Зозулинець проварський (*Orchis provincialis* Balb.)

Зозулинець пурпуровий (*Orchis purpurea* Huds.)

Зозулинець салеповий (*Orchis morio* L.)

Зозулинець тризубчастий (*Orchis tridentata* Scop)

Зозулинець шоломоносний (*Orchis militaris* L.)

Ремнепелюстник козячий (*Himantoglossum caprinum* (Bieb.) C. Koch)

Лімодорум недорозвинений (*Limodorum abortivum* (L.) Sw.)

Коральковець тричінадрізаний (*Corallorhiza trifida* Chatel)

Коручка дрібнолиста (*Epipactis microphylla* (Ehrh.) Sw.)

Коручка болотна (*Epipactis palustris* (L.) Crantz)

Коручка морозниковидна (*Epipactis helleborine* (L.) Crantz (*E. latifolia* (L.) All.))

Коручка пурпурова (*Epipactis purpurata* Smith (*E. violacea* (Dur. Duq.) Boreau))

Коручка темно-червона (*Epipactis aurorubens* (Hoffm.) Schult. (*E. autopurpurea* Raf., *E. rubiginosa* (Crantz) Gaudin ex Koch))

Комперія компера, або кримська (*Comperia comperiana* (Stev.) Aschers. et Graebn.)

Любка дволиста (*Platanthera bifolia* (L.) Rich.)

Любка зеленоцвіта (*Platanthera chlorantha* (Cust.) Reichb.)

Нігрітелла чорна (*Nigritella nigra* (L.) Reichb.)

Надбородник безлистяний (Epipogium aphyllum (F. W. Schmidt) Sw.)
Малаксис однолистяний (Malaxis monophyllos (L.) Sw. (Microstylis monophyllos (L.) Lindl.))
Пальчатокорінник іберійський (Dactylorhiza iberica (Bieb.ex Willd.) Soo (Orchis iberica Bieb.ex Willd.))
Пальчатокорінник бузиновий (Dactylorhiza sambucina (L.) Soo (Orchis sambucina L.))
Пальчатокорінник римський (Dactylorhiza romana (Seb. et Mauri) Soo (Orchis romana Seb. et Mauri))
Пальчатокорінник майський (Dactylorhiza majalis (Reichb. f.) Hunt et Summerhayes (Orchis majalis Reichb.f.; O. latifolia L.; Dactylorhiza latifolia (L.) Soo))
Пальчатокорінник плямистий (Dactylorhiza maculata (L.) Soo (Orchis maculata L.))
Пальчатокорінник м'ясочервоний (Dactylorhiza incarnata (L.) Soo (Orchis latifolia auct non L.))
Пальчатокорінник серценосний (Dactylorhiza cordigera (Fries) Soo (Orchis cordigera Fries).)
Пальчатокорінник траунштейнера (Dactylorhiza traunsteineri (Saut.) Soo (Dactylorhiza traunsteineri Saut.))
Пальчатокорінник фукса (Dactylorhiza fuchsii (Druce) Soo (Orchis fuchsii Druce))
Неоттіанта каптурувата (Neottianthe cucullata (L.) Schlechter)
Псевдохріс білуватий (Pseudorchis albida (L.) A. et D. Love (Leucorchis albida (L.) E. Mey))
Офрис бджолоносна (Ophrys apifera Huds.)
Офрис кримська (Ophrys taurica (Agg.) Nevski)
Офрис комахоносна (Ophrys insectifera L. (O. muscifera Huds.))
Офрис оводоносна (Ophrys oestrifera Bieb.)
Скрученик спіральний (Shiranthus spiralis Chevall. (S. autumnalis (Balb.) Rich.))
Стевеніела сатириовидна (Stevaniella satyrioides (Stev.) Schlechter)
Хаммарбія болотна (Hammarbya paludosa (L.) O. Kuntze (Malaxis paludosa(L.) Sw.))
Траунштейнера куляста (Traunsteinera globosa (L.) Reichb. (Orchis globosa L.))
Язичок зелений (Coeloglossum viride (L.) C. Hartm.)

Каперсоцвіті (Capparales)

Хрестоцвіті (Cruciferae)
Шиверекія подільська (Schiwerekia podolica (Bess.) Andrz.)

Лілієцвіті (Liliales)

Амарилісові (Amaryllidaceae)
Штернбергія зимовникквіта (Sternbergia colchiciflora Waldst. et Kitaib.)
Лілійні (Liliaceae)
Бранндушка весняна (Bulbocodium vernum L. (B. versicolor (Ker.-Gawl.) Spreng.))
Еремур кримський (Eremurus tauricus Stev.)
Еремур сірчаноквітковий (Eremurus thiodanthus Juz (E. spectabilis auct.))
Асфоделіна жовта (Asphodeline lutea (L.) Reichb.)
Рябчик великий (Fritillaria meleagris L.)
Лілія лісова (Lilium martagon L.)
Підсніжник звичайний (Galanthus nivalis L.)
Пізнецвіт осінній (Colchium autumnale L.)
Нарцис вузьколистий (Narcissus angustifolius Curt.)
Цибуля ведмежа, левурда (Allium ursinum L.)
Тюльпак чашечкова (Tofieldia calyculata (L.) Wahlenb.)
Тюльпак дібровий (Tulipa guercetorum Klok. et Zoz)

Тюльпан гранітний (*Tulipa granitcola* Klok. et Zoz)
Тюльпан вузький (*Tulipa hypanica* Klok. et Zoz)
Тюльпан змієлистий (*Tulipa ophiophylla* Klok. et Zoz)
Тюльпан калле (*Tulipa callieri* Hal. et Lev.)
Тюльпан скіфський (*Tulipa scythica* Klok. et Zoz)
Тюльпан шренка (*Tulipa shrenkii* Regel)

Ломикаменецеві (Saxifragales)

Ломикаменеві (Saxifragaceae)
Ломикамінь болотний (*Saxifraga hirculus* L.)

Муртоцеві (Myrtales)

Водяногоріхові (Trapaaceae)
Водяний горіх плаваючий (*Trapa natans* L.)

Осокоцеві (Cyperales)

Осокові (Cyperaceae)
Меч-трава болотна (*Cladium mariscus* (L.) R. Br.)
Схенус іржавий (*Schoenus ferrugineus* L.)

Первоцеві (Primulales)

Первоцвіті (Primulaceae)
Переломник козо-полянського (*Androsace koso-poljanskii* Ovcz.)
Цикламен Кузнецова *Cyclamen kuznetzovii* Kotov et Czernova
Первоцвіт дрібний (*Primula minima* L.)

Півникоцеві (Iridales)

Півникові (Iridaceae)
Крокус (шафран) гарний (*Crocus speciosus* Bieb.)
Крокус (шафран) гейфеля (*Crocus heuffelianus* Herb.)
Крокус (шафран) банатський (*Crocus banaticus* J. Gay)
Крокус (шафран) сітчастий (*Crocus reticulatus* Stev. et Adam.)
Крокус (шафран) сузький (*Crocus susianus* Ker.-Gawl.)

Півоніцеві (Paeoniales)

Півонієві (Paeoniaceae)
Півонія вузьколиста (*Paeonia tenuifolia* L. (incl. *P. biebersteiniana* Rupr., *P. lithopila* Kotov))
Півонія кримська (*Paeonia daurica* Andr. (*Paeonia triternata* Pall.))

Ранникоцеві (Scrophulariales)

Пасльонові (Solanaceae)

Скополія карніолійська (*Scopolia carniolica* Jacq)

Ранникові (*Scrophulariaceae*)

Цимбохазма дніпровська (*Cymbochasma borysthenica* (Pall. ex Schlecht.) Klok. et Zoz)

Розоцвіті (Rosales)

Розові (*Rosaceae*)

Дріада восьмипелюсткова (*Dryas octopetala* L.)

Рутоцвіті (Rutales)

Сумахові (*Anacardiaceae*)

Фісташка туполиста (*Pistacia mutica* Fisch. et Mey.)

Сараценісцвіті ()

Росичкові (*Droseraceae*)

Росичка англійська (*Drosera anglica* Huds.)

Росичка проміжна (*Drosera intermedia* Hayne)

Тимелєвоцвіті (Thymelaeales)

Тимелєві (*Thymelaeaceae*)

Вовчі ягоди пахучі, боровик (*Daphne sneorum* L.)

Тирличевоцвіті (Gentianales)

Тирличеві (*Gentianaceae*)

Сверція багаторічна (*Swertia perennis* L.)

Тирлич весняний (*Gentiana verna* L.)

Тирлич вирізаний (*Gentiana excisa* C. Presl.)

Тирлич жовтий (*Gentiana lutea* L.)

Тирлич роздільний (*Gentiana laciniata* Kit.)

Тонконогоцвіті (Poales)

Тонконогові (*Poaceae*)

Золотобродник цикадовий (*Chrysopogon gryllus* (L.) Trin.)

Ковила іоанна (*Stipa joannis* Celak.)

Ковила дніпровська (*Stipa borysthenica* Klok. ex Prokud.)

Ковила волосиста, тирса (*Stipa capillata* L.)

Ковила вузьколиста (*Stipa stenophylla* Czern.)

Ковила каменелюбна (*Stipa lithophila* P. Smirn.)

Ковила лессінга (*Stipa lessingiana* Trin. et Rupr.)

Ковила пухнастолиста (*Stipa dasyphylla* (Lindem.) Trautv.)

Ковила українська (*Stipa ucranika* P. Smirn.)

Трубкоцвіті ()

Пухирникові (Lentibulariaceae)

Товстянка альпійська (*Pinquicula alpina* L.)

Товстянка звичайна (*Pinquicula vulgaris* L.)

Частухоцвіті (Alismatales)

Частухові (Alismataceae)

Зірноплідник зірчастий (*Damasonium alisma* Mill.)

Черсаковоцвіті (Dipsacales)

Жимолостеві (Caprifoliaceae)

Ліннея північна (*Linnaea borealis* L.)

Черсакові (Dipsacaceae)

Головачка литвинова (*Cephalaria litvinovii* Borb.)

Адiант венерин волос. *Adiantum capillus-veneris* L

Порядок
Родина

Багатоніжки
Адiантові

Статус

Рідкісна зникаюча рослина

Поширення

Зустрічається лише в кількох пунктах Криму: водоспад Учан-Су, Місхор, Ялта, Нікіта, Ай-Петрі, Явлузи, Яузлор, Кагель.

Місцезростання (екологія)

Росте на скелях (переважно вапнякових), в їх тріщинах, біля водоспадів, по берегах гірських річок, струмків

Причини зміни чисельності

Винищується туристами. Зникає внаслідок порушення місцезростань

Розведення в культурі

Поширений в культурі закритого ґрунту

Вжиті заходи охорони

Охороняється в заповідниках Мис Мартьян та Ялтинському гірсько-лісовому

Необхідні заходи охорони

Заборона збирання, створення заказників у місцях зростання виду.

Айстра альпійська. *Aster alpinus* L

Порядок Айстроцвіті

Родина Айстрові

Статус

Рідкісна декоративна рослина з розірваним ареалом

Поширення

Зустрічається тільки у високогір'ї Карпат в кількох пунктах: вершини гір Драгобрат, Близниця, Герешаска (хр. Свидовець), Туркул (хр. Черногора), Ненєска (Мармороські Альпи).

Місцезростання (екологія)

Вапнякові скелі в субальпійському поясі на висоті 1700-1850 м над р м

Причини зміни чисельності

Масове зривання для букетів і викопування рослин любителями

Розведення в культурі

Можливе розведення в культурі

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання і викопування рослин, створення заказників у місцях зростання виду.

Аконіт жакена. *Aconitum jacquinii* Reichb

Порядок Жовтецевоцвіті

Родина Жовтецеві

Статус

Рідкісна рослина

Поширення

Ендемік Східних Карпат. Зустрічається тільки в кількох пунктах: на г. Великий Камінь (хр. Чорний Діл у верхіт Білого Черемошу) та на хр. Черногора.

Місцезростання (екологія)

Росте на вапнякових скелях на верхній межі лісу та в субальпійському поясі

Причини зміни чисельності

Винищується як декоративна рослина

Розведення в культурі

Немає даних

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику. Занесено до "Червоної книги СРСР"

Необхідні заходи охорони

Заборона збирання, посилення роз'яснювальної роботи серед туристів та населення, створення заказників у місцях зростання виду.

Анакамптис пірамідальний *Anacamptis pyramidalis* (L.) Rich.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина

Поширення

Спорадично в Прикарпатті, Розточчі-Опіллі, західній частині Лісостепу, в Гірському і Південному Криму.

Місцезростання (екологія)

Ліси, чагарники, галявини, узлісся, переважно на вапняках

Причини зміни чисельності

Збирання квітів на продаж і викопування бульб як лікарської сировини (салеп)

Розведення в культурі

Випробувано в культурі в ботсадах Ленінграда й Сухумі

Вжиті заходи охорони

Охороняється в заповідниках Мис Мартьян та Ялтинському гірсько-лісовому. Занесено до "Червоної книги СРСР"

Необхідні заходи охорони

Заборона збирання квітів і викопування рослин.

Астрагал мохнатоквітковий. *Astragalus dasyanthus* Pall.

Порядок Бобовоцвіті

Родина Бобові

Статус

Зникаюча цінна лікарська рослина

Поширення

Зустрічається в Лісостепу, дуже рідко на півночі Степу (на окол. Херсона та Запоріжжя).

Місцезростання (екологія)

Степові схили

Причини зміни чисельності

Порушення природних біотопів

Розведення в культурі

Культивується як лікарська рослина

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони

Необхідні заходи охорони

Охорона в місцях зростання та широке введення в культуру.

Асфоделіна жовта *Asphodeline lutea* (L.) Reichb

Порядок Лілієцвіті

Родина Лілійні

Статус

Рідкісна рослина

Поширення

Зустрічається тільки в Криму: на околицях Севастополя, Сімферополя, на Ай-Петрі та в інших місцях.

Місцезростання (екологія)

Росте на скелях, кам'янистих сонячних схилах гір та передгір'їв, а також у світлих лісах

Причини зміни чисельності

Винищується як гарна квітково-деревна рослина

Розведення в культурі

Культивується

Вжиті заходи охорони

Деякі місцезнаходження увійшли до складу Кримського заповідно-мисливського господарства

Необхідні заходи охорони

Заборона збирання, посилення роз'яснювальної роботи серед туристів та населення, створення заказників, введення в культуру.

Баранець звичайний, плаун-баранець *Huperzia selago* (L.) Bernh. Ex Schrank et Mart

Порядок Плауни

Родина Баранцеві

Статус

Рідкісна зникаюча лікарська рослина

Поширення

Спорадично в Карпатах та дуже рідко на Поліссі.

Місцезростання (екологія)

Ліси, високогірні луки та кам'янисті осипи

Причини зміни чисельності

Збирання рослин як лікарської сировини

Розведення в культурі

Не розводиться

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони

Необхідні заходи охорони

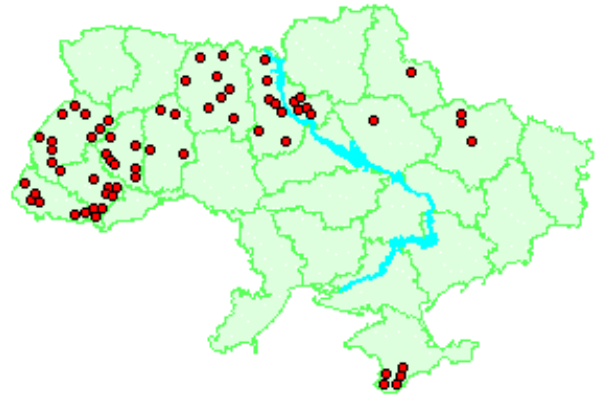
Заборона заготівлі рослин та створення заказників у місцях зростання виду.

Билинець довгорогий, або комарний *Gymnadenia*

conopsea (L.) R. BR

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина

Поширення

Більш-менш звичайно в Закарпатті, Карпатах і Прикарпатті; зрідка в Росточчі-Опіллі, на Поліссі і в Лісостепу; досить часто в Гірському Криму.

Місцезростання (екологія)

Луки, світлі ліси, чагарники

Причини зміни чисельності

Винищується при збиранні квітів

Розведення в культурі

Випробувано в культурі в ботсадах Ленінграда, Москви, Якутська, Карелії, Ставрополя

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику та Кримському заповідно-мисливському господарстві

Необхідні заходи охорони

Контроль за станом популяцій, охорона на всій території республіки.

Билинець найзапашніший *Gymnadenia odoratissima* (L.) Rich

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина

Поширення

Зустрічається дуже рідко у високогірному й верхньому поясі Карпат (найчастіше в басейні Чорного Черемошу), в Опіллі, на Поліссі, в Лісостепу.

Місцезростання (екологія)

Вологі заболочені луки, лісові галявини, чагарники

Причини зміни чисельності

Зривання квітів, руйнування природних місцезростань внаслідок господарської діяльності людини

Розведення в культурі

Випробувано в культурі в Ленінграді (ботсад)

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику

Необхідні заходи охорони

Виявлення і картування всіх місцезнаходжень, контроль за станом популяцій, створення заказників.

Білотка альпійська, едельвейс. *Leontopodium alpinum* Cass

Порядок Айстроцвіті

Родина Айстрові

Статус

Рідкісна зникаюча рослина

Поширення

Дуже рідко зустрічається в Карпатах: гори Близниця, Драгобрат, Терешакса (хр. Свидовець), Ненеска (Мармароські Альпи). В недалекому минулому знаходили також на хр. Черногора й г. Великий Камінь у верхів'ї Білого Черемошу.

Місцезростання (екологія)

Вапнякові скелі в субальпійському поясі й на верхній межі лісу

Причини зміни чисельності

Винищується туристами й любителями

Розведення в культурі

Є спроби введення в культуру

Вжиті заходи охорони

Закарпатським облвиконкомом прийнято рішення про заборону зривання і торгівлю. Занесено до "Червоної книги СРСР"

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання рослин, створення заказників в усіх місцях зростання виду.

Бранндушка весняна *Bulbocodium vernum* L. (*B. versicolor* (Ker.-Gawl.) Spreng.)

Порядок Лілієцвіті

Родина Лілійні

Статус

Зникаюча цінна декоративна рослина.

Поширення

Росте в Лісостепу й Степу.

Місцезростання (екологія)

Трав'янисті місця, чагарники, схили.

Причини зміни чисельності

Масове зривання для букетів.

Розведення в культурі

Культивується.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в усіх степових заповідниках республіки.

Необхідні заходи охорони

Охорона в усіх місцях зростання, широке введення в культуру.

Бровник однобульбовий *Herminium monorchis* (L.) R. Br

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зустрічається в Покутських Карпатах і дуже рідко на Поліссі й в Лісостепу.

Місцезростання (екологія)

Вологі луки, трав'янисті місця, лісові галявини.

Причини зміни чисельності

Зміна природних біотопів внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Випробувано в культурі в Ленінграді.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Виявлення всіх місць зростання виду та контроль за станом популяцій.

Бруслина карликова. *Euonymus nana* Vieb

Порядок Бруслиноцвіті

Родина Бруслинові

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Дуже рідко в Криму та Лісостепу. За зборами більш як сорокарічної давності наводиться з окремих місцезнаходжень для Чернівецької, Тернопільської, Хмельницької, Вінницької, Кіровоградської (Хирівське л-во; Чорний ліс; Дмитрівське л-во) та Черкаської (урочище "Холодний яр", Матвіївське л-во, Яничанське л-во) областей. З тих часів ці місцезнаходження, за винятком Кіровоградської та Черкаської областей, новими знахідками не були підтверджені. В значній кількості росте в культурі в дендропарку "Веселі Боковеньки" на Кіровоградщині, та у дубовому лісі Бершадського лісгоспагу (Вінницька обл.).

Місцезростання (екологія)

Дубово-грабові ліси, діброви, заплави серед вербняків.

Причини зміни чисельності

Вирубування ділянок лісів, на яких зростає даний вид, а також відсутність природного насінного відновлення (в УРСР плодоносить дуже рідко).

Розведення в культурі

Культивується в Центральному республіканському ботанічному саду АН УРСР (Київ).

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

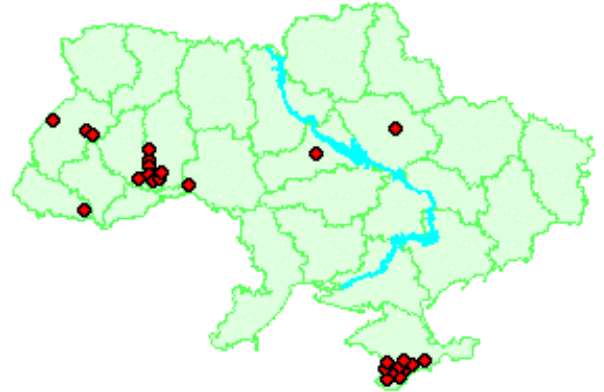
Необхідні заходи охорони

Виявлення в природі всіх місць зростання, створення заказників, широке введення в культуру у ботанічних садах, дендропарках.

Булатка великоквіткова *Cephalanthera damasonium*
(Mill.) Druce (*C. lonchophyllum* (L.f.) Mansf., *C. grandiflora*
(L.) Bab)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається дуже рідко - спорадично в Закарпатті, Карпатах, Розточчі-Опіллі, західній частині Лісолстепу, на Лівобережжі лише в околицях с. Диканьки (Полтавська обл.), в Гірському й Південному Криму.

Місцезростання (екологія)

Листяні ліси, галявини.

Причини зміни чисельності

Винищується як надзвичайно декоративна рослина, а також зникає внаслідок руйнування природних біотопів в результаті господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Випробувана в культурі в Ленінграді (ботсад).

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Ялтинському гірсько-лісовому заповіднику та Кримському заповідно-мисливському господарстві. Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Заборона збирання рослин, створення заказників в усіх місцях зростання виду.

Булатка довголиста *Cephalanthera longifolia* (L.) Fritsch (*C. ensifolia* Rich.)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина, ареал якої поступово скорочується.

Поширення

Дуже рідко зустрічається в Карпатах, Розточчі-Опіллі, на Поліссі, в Лісостепу (Поділля), Гірському і Південному Криму.

Місцезростання (екологія)

Листяні ліси, чагарники.

Причини зміни чисельності

Винищується як декоративна рослина, а також зникає внаслідок впливу господарської діяльності людини (вирубання лісів, застосування мінеральних добрив тощо).

Розведення в культурі

Випробувано в культурі в Ленінграді (ботсад).

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Ялтинському гірсько-лісовому заповіднику. Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Заборона збирання рослин в усіх місцях зростання виду.

Булатка червона *Cephalanthera rubra* (L.) Rich

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Рідко в Карпатах, Розточчі-Опіллі, на Поліссі, в Лісостепу, Гірському і Південному Криму.

Місцезростання (екологія)

Хвойні та листяні ліси, чагарники.

Причини зміни чисельності

Винищується як декоративна рослина.

Розведення в культурі

Випробувано в культурі в Ленінграді (ботсад).

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському та Ялтинському Гірсько-лісовому заповідниках і в Кримському заповідно-мисливському господарстві. Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Заборона збирання і викопування рослин, створення заказників.

Відкасник татарниколистий. *Carlina onopordifolia* Bess. Ex Szafer et al

Порядок
Родина

Айстроцвіті
Айстрові

Статус

Рідкісна зникаюча рослина. Цінний для науки реліктовий вид.

Поширення

Відомі місцезнаходження лише в Гологорох, на Лисій горі на околиці Золочева та на Святій горі (Львівська обл.), на горі Голиця біля с. Куряни (Тернопільська обл., Бережанський р-н.)

Місцезростання (екологія)

Росте на степових та кам'янистих вапнякових і крейдяних схилах південної та південно-західних експозиції.

Причини зміни чисельності

Винищується внаслідок сінокошіння на схилах пагорбів, де зростає; надмірного витоптування тваринами під час випасання, а також збирання місцевим населенням як лікарської рослини.

Розведення в культурі

Можливе розведення в культурі.

Вжиті заходи охорони

Частково знаходиться на території пам'ятки природи Лиса гора (Львівська обл.), але стан охорони тут незадовільний. Занесено до "Червоної книги СРСР".

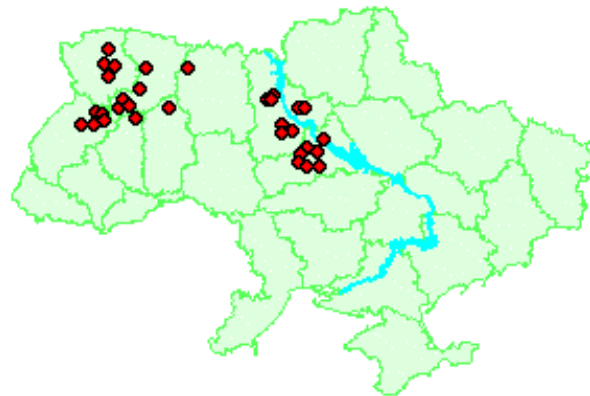
Необхідні заходи охорони

Заборона збирання, створення заказників, культивування в ботсадах.

Вовчі ягоди пахучі, боровик *Daphne sneorum* L

Порядок Тимелеєвоцвіті

Родина Тимелеєві

Статус

Рідкісна реліктова рослина. Цінний для науки вид.

Поширення

Розсіяно в Розточчі-Опіллі, Малому Поліссі, Лісостепу, на півдні Полісся.

Місцезростання (екологія)

Соснові ліси на карбонатних ґрунтах, мергелисті схили.

Причини зміни чисельності

Як декоративна рослина масово збирається населенням.

Розведення в культурі

Культивується в Центральному республіканському ботанічному саду АН УРСР (Київ).

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Заборона торгівлі букетами, обмеження збору, створення заказників, контроль за станом популяції.

Водяний горіх плаваючий *Trapa natans* L.

Порядок Миртоцвіті

Родина Водяногоріхові

Статус

Рідкісна реліктова рослина. Цінний для науки вид.

Поширення

Розсіяно у водоймах майже по всій УРСР.

Місцезростання (екологія)

В стоячих та повільно текучих водах.

Причини зміни чисельності

Зміна природних місцезростань (обміління річок, пересихання та забруднення водойм), збирання людиною плодів.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Чорноморському заповіднику (Дунайські плавні). Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Створення заказників у місцях зростання, контроль за станом популяцій.

Вудсія альпійська. *Woodsia alpina* (Bolt.) S.F. Grat.

Порядок Багатоніжки

Родина Кочедижникові

Статус

Дуже рідкісний реліктовий вид папоротей з розірваним ареалом.

Поширення

В УРСР зустрічається в кількох пунктах: г. Обавський Камінь (Закарпатська обл., Свалявський р-н); Чивчинські гори у верхів'ї Білого Черемошу, г. Гнетеса (?) та в заповіднику Кам'яні Могили (Донецька обл.).

Місцезростання (екологія)

Андезитові та вапнякові скелі в лісовому поясі Карпат і скелі в заповіднику Кам'яні Могили.

Причини зміни чисельності

Нечисленність популяцій та реліктовий характер виду обумовленні природними факторами.

Розведення в культурі

Не розводять.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в заповіднику Кам'яні Могили.

Необхідні заходи охорони

Створення заказників в усіх місцях зростання виду.

В'язіль стрункий. *Coronilla elegans* Panc

Порядок Бобовоцвіті

Родина Бобові

Статус

Рідкісний реліктовий північнобалканський вид з розірваним ареалом.

Поширення

Зустрічається зрідка і спорадично в Закарпатті, у Вінницькій, Харківській та Одеській областях.

Місцезростання (екологія)

Широколистяні ліси, узлісся, схили.

Причини зміни чисельності

Руйнування природних місцезростань внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в урочищі "Велика Уголька" на території Карпатського заповідника.

Необхідні заходи охорони

Створення заказників в усіх місцях зростання виду.

Гімносперміум одеський *Gymnospermium odessanum* (DC.) Takht. (*Leontice odessana* (DC.) Fisch.)

Порядок Жовтецевоцвіті

Родина Барабарисові

Статус

Рідкісна зникаюча декоративна рослина.

Поширення

На півдні УРСР дуже рідко в Одеській (окол. Одеси: с. Євгенівка, Іванківський р-н), Миколаївській (окол. Миколаєва, гербарні збори 1929р.) та Херсонській (с. Давидів Брід, Великоолександрівський р-н) областях.

Місцезростання (екологія)

Кам'янисті, вапнякові та глинисті схили.

Причини зміни чисельності

Масове зривання для букетів.

Розведення в культурі

Не розводять.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

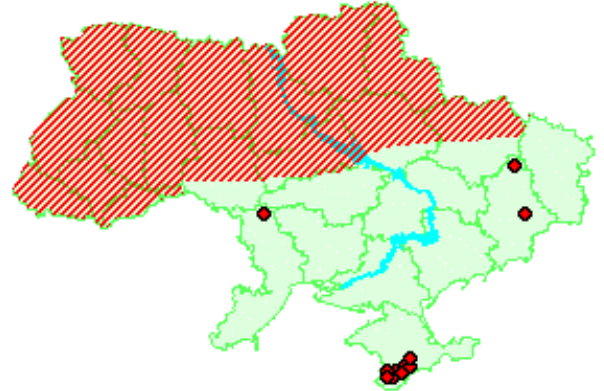
Необхідні заходи охорони

Охорона в усіх місцях зростання, контроль за станом популяцій.

Гніздівка звичайна *Neottia nidus-avis* (L.) Rich.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Нечасто зустрічається в лісових і лісостепових районах, в горах Карпат і Криму, місцями трапляється у північній частині Лівобережного Степу. Окремі популяції нечисленні і мають обмежене просторове розміщення.

Місцезростання (екологія)

Тіністі листяні, рідше соснові ліси.

Причини зміни чисельності

Руйнування природних місцезростань внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Не розводять.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Кримському заповідно-мисливському господарстві.

Необхідні заходи охорони

Заборона збирання. Контроль за станом популяцій.

Головачка литвинова *Cephalaria litvinovii* Borb

Порядок Черсаковоцвіті

Родина Черсакові

Статус

Зникаюча рідкісна й ендемічна рослина.

Поширення

Зустрічається в Лівобережному Степу лише на околиці с. Верхньої Дуванки (Ворошиловградська обл., Троїцький р-н).

Місцезростання (екологія)

Росте серед чагарників, у балках, у вологих місцях.

Причини зміни чисельності

Руйнування природних місцезростань внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Створення заказника місцевого значення, культивування в ботанічних садах.

Грабельки бекетова. *Erodium beketowii* Schmalh

Порядок Геранієцвіті

Родина Геранієві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Знайдено тільки в Приазов'ї по берегах Кальміусу й Кальчика.

Місцезростання (екологія)

Гранітні, гнейсові та порфірові скелі.

Причини зміни чисельності

Порушення природних місцезростань внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Випробовується в культурі у Донецькому ботанічному саду АН УРСР.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Створення заказників, контроль за станом популяцій.

Гронянка півмісяцева, . Botrychium lunaria Sw

Порядок Вужачки
Родина Вужачкові

Статус

Рідкісна рослина. Цінний для науки вид.

Поширення

Розсіяно в Карпатах, на Поліссі, Гірському Криму.

Місцезростання (екологія)

Листяні та мішані ліси, чагарники, гірські луки.

Причини зміни чисельності

Вплив господарської діяльності людини, збір населенням як лікарської сировини.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику та деяких лісових заказниках.

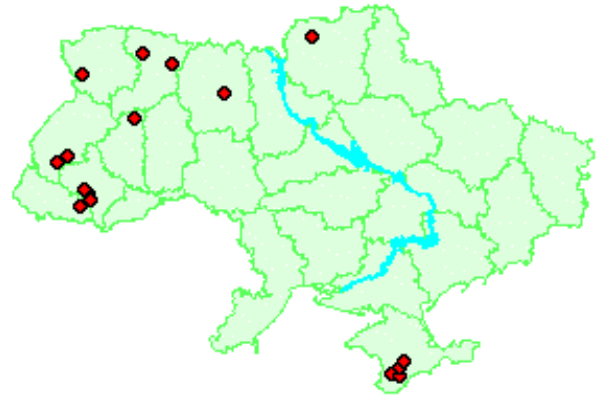
Необхідні заходи охорони

Контроль за станом популяцій, регламентування збору.

Гудайера повзуча *Goodyera repens* (L.) R. Br

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Розсіяно в Карпатах і Прикарпатті, набагато рідше на Поліссі, в Гірському Криму. Раніше цей вид наводився для Волинського Лісостепу (Тернопільська обл., Кременський р-н, с. Жолоби), але останнім часом підтвержень з цього місцезнаходжень немає. Популяції дуже нечислені.

Місцезростання (екологія)

Мохові соснові і мішані ліси.

Причини зміни чисельності

Точно невідомі. Можливо, порушення структури природних біотопів внаслідок вирубування лісів, осушення боліт, заміни природних лісів штучними.

Розведення в культурі

Не розводиться.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Кримському заповідно-мисливському господарстві.

Необхідні заходи охорони

Заборона збирання, виявлення всіх існуючих місцезнаходжень, встановлення контролю за станом популяцій, створення заказника в місці найбільшого поширення.

Деревій голий. *Achillea glaberrima* Klok

Порядок Айстроцвіті

Родина Айстрові

Статус

Зникаюча рослина. Цінний для науки вид.

Поширення

Тільки на території заповідника Кам'яні Могили в урочищі "Бешаш-гора" (Донецька обл.).

Місцезростання (екологія)

Гранітні відслонення.

Причини зміни чисельності

Цей вид і раніше не виходив за межі заповідника.

Розведення в культурі

Проходить випробування в Центральному республіканському ботанічному саду АН УРСР (Київ).

Вжиті заходи охорони

Охороняється в заповіднику Кам'яні Могили. Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Контроль за станом популяцій.

Дріада восьмипелюсткова *Dryas octopetala* L

Порядок Розоцвіті

Родина Розові

Статус

Дуже рідкісний реліктовий аркто-альпійський вид. Становить значний науковий інтерес.

Поширення

Зустрічається тільки в двох пунктах Карпат: на горах Близниця (хр. Свидовець) та Піп Іван (хр. Черногора).

Місцезростання (екологія)

Кам'янисті схили в альпійському поясі (на висоті 1800-1900 м над р.м.)

Причини зміни чисельності

Природні кліматичні умови.

Розведення в культурі

Випробовується для "альпійських гірок" в ботанічних садах.

Вжиті заходи охорони

Черногірська популяція зростає на території Карпатського заповідника.

Необхідні заходи охорони

Створення заказника на г. Близниця.

Еремур кримський *Eremurus tauricus* Stev.

Порядок Лілієцвіті

Родина Лілійні

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається тільки на Південному березі Криму та на яйлах Гурзуфській і Демерджи.

Місцезростання (екологія)

Кам'янисті місця, гірські схили, скелі.

Причини зміни чисельності

Винищується як чудова квітко-декоративна рослина.

Розведення в культурі

Розводиться в Центральному республіканському ботанічному саду АН УРСР (Київ).

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Кримському заповідно-мисливському господарстві.

Необхідні заходи охорони

Повна заборона збирання, створення місцевих заказників, широке культивування в ботсадах.

Еремур сірчаноквітковий *Eremurus thiodanthus* Juz (*E. spectabilis* auct.)

Порядок Лілієцвіті

Родина Лілійні

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається в Гірському Криму на південних схилах г. Чорної; в урочищі "Гришино" (Ворошиловградська обл.); на околиці с. Білорівки на схилах Білого яру та на околицях м. Амросієвки в западині між крейдяними горбами (Донецька обл.).

Місцезростання (екологія)

Росте на степових та кам'янистих схилах, серед світлих чагарникових заростей, на узліссях.

Причини зміни чисельності

Масове зривання для букетів та викопування любителями для пересадки.

Розведення в культурі

Можливе розведення в культурі.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Кримському заповідно-мисливському господарстві та на території Деркульської лісової дослідної станції.

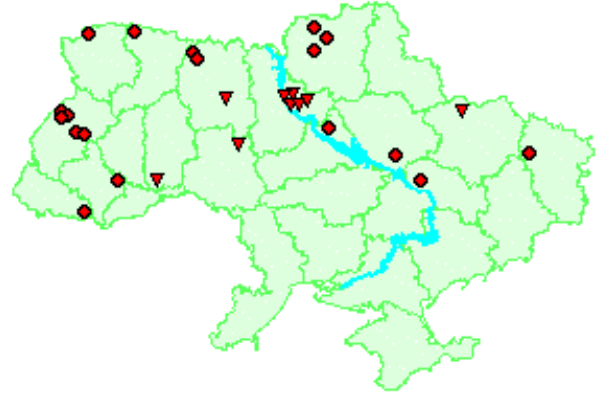
Необхідні заходи охорони

Заборона збирання та викопування рослин, створення заказників.

Жировик лезеля *Liparis loeselii* (L.) Rich

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Дуже рідко в Карпатах (Закарпатська обл., Ясиня), Прикарпатті (Івано-Франківська обл., Янов) Розточчі-Опіллі (Львівська обл., Яворівський р-н, Шкло), на Поліссі (Волинська обл., болото Хобіт; Ровенська обл., Зарічнянський р-н, біля оз. Нобель; Житомирська обл., Чернігівська обл.), В Лісостепу (Львівська обл., Броди, Лопатин; Черкаська обл., біля Золотоноші; Полтавська обл., Кременчук), Степу (на окол. Кременної, Новомосковська).

Місцезростання (екологія)

Торфові болота та болотисті луки.

Причини зміни чисельності

Освоєння боліт.

Розведення в культурі

Випробувано в культурі в Ленінграді (ботсад).

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Створення заказників у місцях найбільшого поширення.

Журавлина дрібноплода. *Oxycoccus microcarpus* Turcz. ex Rupr.

Порядок Вересоцвіті

Родина Брусничні

Статус

Рідкісна зникаюча болотна рослина.

Поширення

Зрідка в Західному Поліссі та Карпатах. В УРСР проходить південна межа ареалу.

Місцезростання (екологія)

Опуклі оліготрофні (верхові) болота.

Причини зміни чисельності

Проведення меліоративних робіт, освоєння боліт.

Розведення в культурі

Не розводяться.

Вжиті заходи охорони

Охороняється на кількох болотах в Поліському заповіднику.

Необхідні заходи охорони

Створення заказників на кількох болотах, де вид ясно зростає, насамперед на болотних масивах Сира Погоня та Та Морочно II (Ровенська обл.).

Зіркоплідник зірчастий *Damasonium alisma* Mill

Порядок Частухоцвіті

Родина Частухові

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Дуже рідко в Херсонській (Асканія -Нова, Чапельський під), Запорізькій (околиці сіл Мордвинівки та Гирсівки біля Молочного лиману), Ворошиловградській (між селами Кремінною та горською на Сіверському Дінці) областях.

Місцезростання (екологія)

На степових ділянках.

Причини зміни чисельності

Порушення природних біотопів.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Охорона в усіх місцях зростання.

Зозулинець блідий *Orchis pallens* L.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зрідка в середній гірській смузі Криму (крім яйли).

Місцезростання (екологія)

Гірські луки, лісові галявини.

Причини зміни чисельності

Зривання квітів, руйнування місцезростань внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Рекомендовано до охорони.

Вжиті заходи охорони

Випробувано в культурі в Ленінграді (ботсад).

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання квітів, контроль за станом популяцій.

Зозулинець блощиний *Orchis coriophora* L

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Розсіяно в Карпатах, на Поліссі, в Розточчі-Опіллі; досить звичайно в Лісостепу і рідко в Степу.

Місцезростання (екологія)

Заболочені луки, вологі чагарники, вологі западинки.

Причини зміни чисельності

Порушення екологічних умов внаслідок господарської діяльності людини, викопування бульб як лікарської сировини (добування салепу).

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику.

Необхідні заходи охорони

Заборона викопування рослин, контроль за станом популяцій.

Зозулинець болотний *Orchis palustris* Jacq.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зустрічається в Закарпатті, Криму більш-менш звичайно; в Лісостепу й Степу зрідка.

Місцезростання (екологія)

Вологі трав'янисті місця, луки, болота.

Причини зміни чисельності

Зривання і викопування рослин, викопування бульб.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Заборона викопування рослин для заготівлі бульб, контроль за станом популяцій.

Зозулинець дрібнокрапчастий *Orchis punctulata* Stev.

Ex Lindl.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зустрічається лише в Гірському Криму.

Місцезростання (екологія)

Чагарники, лісові галявини.

Причини зміни чисельності

Збирання рослин, руйнування природних місцезростань під впливом господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Заборона збирання рослин, контроль за станом популяцій.

Зозулинець жилкуватий *Orchis nervulosa* Sakalo (*O. coriophora* L. subsp. *Nervulosa* (Sakalo) Soo)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Маловивчена рослина.

Поширення

Ендемік середнього Дніпра. Зустрічається рідко в Чернігівській (Любеч), Київській (Казаровичі), Черкаській (Канів) областях.

Місцезростання (екологія)

Заплавні луки.

Причини зміни чисельності

Викошування лук, руйнування природних біотопів.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Дальше вивчення з метою визначення статусу, контроль за станом популяцій.

Зозулинець запашний *Orchis fragrans* Pollini

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна маловивчена рослина.

Поширення

Зрідка зустрічається в Лівобережному Степу (заповідник Кам'яні Могили), Гірському Криму.

Місцезростання (екологія)

Вологі трав'янисті місця, луки.

Причини зміни чисельності

Порушення екологічних умов внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в заповіднику Кам'яні Могили.

Необхідні заходи охорони

Заборона викопування рослин, контроль за станом популяцій.

Зозулинець мавп'ячий *Orchis simia* Lam.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зустрічається в Гірському Криму та на околиці Феодосії.

Місцезростання (екологія)

Чагарники, лісові галявини, гірські луки й схили.

Причини зміни чисельності

Винищення як ранньоквітучої декоративної рослини, руйнування природних місцезростань внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Заборона збирання рослин, контроль за станом популяцій.

Зозулинець обпалений *Orchis ustulata* L.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зрідка зустрічається в Закарпатті, Карпатах, Розточчі-Опіллі, на Правобережному Поліссі, в Ліслістепу, по Дніпру заходить у Степ. Майже зник на околицях Києва і Харкова.

Місцезростання (екологія)

Сухі луки, узлісся, переважно на вапняках.

Причини зміни чисельності

Збирання рослин, руйнування природних місцезростань внаслідок впливу техногенних факторів.

Розведення в культурі

Випробування в культурі в Ленінграді (ботсад).

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику.

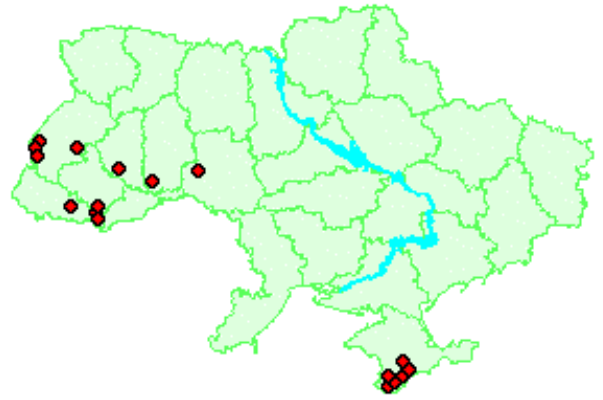
Необхідні заходи охорони

Збирання рослин, контроль за станом популяцій.

Зозулинець прикрашений *Orchis signifera* Vest (*O. mascula* (L.) subsp. *Signifera* (Vest) Soo; *O. spesiosa* Host.)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зрідка у високогір'ях Карпат, в субальпійській, рідше альпійській смузі та в зоні криволісся, дуже рідко на рівнині (в західній частині УРСР), в Криму.

Місцезростання (екологія)

Вологі луки, переважно на вапняках.

Причини зміни чисельності

Рекомендовано до охорони.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Виявлення всіх існуючих місцезростань, контроль за станом популяцій.

Необхідні заходи охорони

Зозулинець проварський *Orchis provincialis* Balb

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається лише в Криму.

Місцезростання (екологія)

Гірські луки, чагарники, ліси, лісові галявини.

Причини зміни чисельності

Винищення як дуже декоративної рослини, руйнування природних місцезнаходжень внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Випробувано в культурі в Ленінграді (ботсад).

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР". Охороняється в заповіднику Мис Март'ян.

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання і викопування рослин, контроль за станом популяцій.

Зозулинець пурпуровий *Orchis purpurea* Huds.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається в південно-східній частині Прикарпаття, в Розточчі-Опіллі, західній частині Лісостепу, Гірському Криму.

Місцезростання (екологія)

Гірські ліси, чагарники, лісові галявини, узлісся, луки, переважно на вапняковому ґрунті.

Причини зміни чисельності

Винищення як декоративної рослини, руйнування природних місцезростань внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Випробувано в культурі в Ленінграді (ботсад).

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Ялтинському гірсько-лісовому заповіднику та Кримському заповідно-мисливському господарстві. Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання і викопування рослин, контроль за станом популяцій.

Зозулинець рідкоквітковий *Orchis laxiflora* Lam.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зустрічається дуже рідко в Закарпатті, Карпатах, Криму.

Місцезростання (екологія)

Заболочені луки, вологі галявини.

Причини зміни чисельності

Винищення як декоративної рослини, руйнування природних місцезростань внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Випробувано в культурі в Ленінграді (ботсад).

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання і викопування рослин, контроль за станом популяцій.

Зозулинець розмальований *Orchis picta* Loisel.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Дуже рідко зустрічається на північному узбережжі Чорного моря (Херсонська обл., Чорноморський заповідник, о. Джарилгач) і в Гірському Криму.

Місцезростання (екологія)

Гірські луки, лісові галявини, чагарники, вологі западинки.

Причини зміни чисельності

Зривання квітів для букетів, викопування бульб як лікарської сировини (салеп), руйнування природних місцезростань внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Ялтинському гірсько-лісовому та Чорноморському заповідниках.

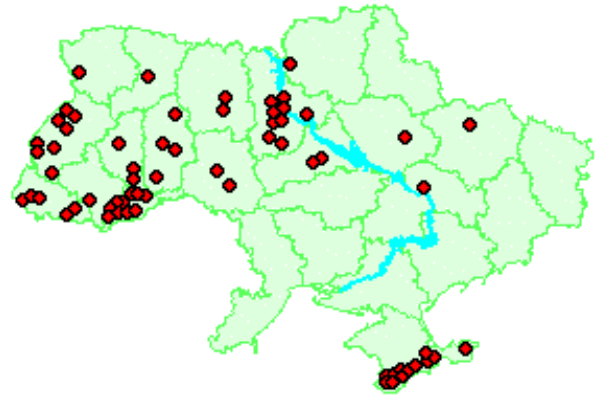
Необхідні заходи охорони

Заборона зривання і викопування рослин. Посилення контролю за Солоноозерною ділянкою Чорноморського заповідника, де є досить значна популяція.

Зозулинець салеповий *Orchis morio* L

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зрідка зустрічається у Закарпатті, Карпатах, Розточчі-Опіллі, у південній частині Полісся; дуже рідко в Степу (по Дніпру на окол. Дніпропетровська) та в Криму (Феодосія, Старий Крим, Керченський півострів, гірські райони).

Місцезростання (екологія)

Сухі луки, гірські лучні схили, лісові галявини, узлісся.

Причини зміни чисельності

Зривання квітів для букетів і викопування бульб як лікарської сировини (салеп).

Розведення в культурі

Випробувано в культурі в Ленінграді (ботсад).

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському і Ялтинському заповідниках та Кримському заповідно-мисливському господарстві. Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання і викопування рослин.

Зозулинець тризубчастий *Orchis tridentata* Scop

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається лише в Криму (в горах і біля Фіодосії).

Місцезростання (екологія)

Луки, лісові галявини.

Причини зміни чисельності

Зривання і викопування рослин, руйнування природних місцезростань внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Кримському заповідно-мисливському господарстві і Ялтинському гірсько-лісовому заповіднику.

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання і викопування рослин, контроль за станом популяцій.

Зозулинець чоловічий *Orchis mascula* L

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Росте в Гірському Криму.

Місцезростання (екологія)

Чагарники і лісові галявини, переважно на вапняковому ґрунті.

Причини зміни чисельності

Викопування бульб як лікарської сировини (салеп), руйнування природних місцезростань внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Випробувано в культурі в ботанічних садах Ленінграда й Сухумі.

Вжиті заходи охорони

Охорняється в Кримському заповідно-мисливському господарстві і в заповіднику Мис Мартьян.

Необхідні заходи охорони

Заборона викопування рослин, контроль за станом популяцій.

Зозулинець шоломоносний *Orchis militaris* L.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Більш-менш зустрічається в Карпатах і Прикарпатті, спорадично на Правобережному Поліссі та в Лісостепу, зрідка в Гірському Криму і дуже рідко в Степу.

Місцезростання (екологія)

Вологі луки, чагарники, лісові галявини, узлісся.

Причини зміни чисельності

Руйнування природних місцезростань у зв'язку з розорюванням земель, зривання квітів і нераціональна заготівля бульб як лікарської сировини (салеп).

Розведення в культурі

Культивується в ботанічних садах Ленінграда й Москви.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику і Кримському заповідно-мисливському господарстві.

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання рослин, суворе додержання норм заготівлі бульб, контроль за станом популяцій, введення в культуру.

Зозулині сльози серцелисті *Listera cordata* (L.) R. Br.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається дуже рідко в Карпатах на висоті 600-1395 м над р.м. (г. Говерла, Пожижевська полонина, Брескул, Свидовець). Ще 30-40 років тому знаходили в Горганах і значно частіше на Чорногорі.

Місцезростання (екологія)

Тіністі вологі хвойні та мішані ліси, мохові болотні місця.

Причини зміни чисельності

Певних відомостей немає. Очевидно, порушення екологічних умов під впливом господарської діяльності людини і внаслідок цього погіршення поновлення.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику.

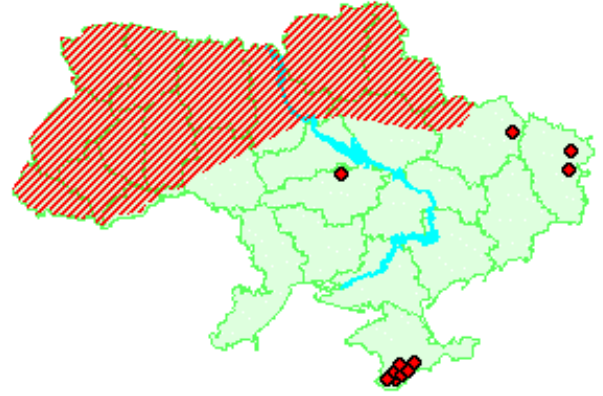
Необхідні заходи охорони

Облік усіх місцезнаходжень, контроль за станом популяцій.

Зозулині сльози яйцевидні *Listera ovata* (L.) R. Br.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна пригнічена рослина.

Поширення

Зустрічається розсіяно в Карпатах, Розточчі-Опіллі, на Поліссі, в Лісостепу, Гірському Криму і дуже рідко в південно-східній частині Степу. Ареал має тенденцію до скорочення.

Місцезростання (екологія)

Вологі ліси, лісові галявини, чагарники.

Причини зміни чисельності

Заміна природних лісових насаджень штучними.

Розведення в культурі

Культивується в ботанічних садах Ленінграда й Москви.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику і Кримському заповідно-мисливському господарстві.

Необхідні заходи охорони

Облік усіх місцезнаходжень, контроль за станом популяцій.

Золотобродник цикадовий *Chrysopogon gryllus* (L.) Trin

Порядок Тонконогоцвіті

Родина Тонконогові

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається на півдні степової зони (в Одеській обл., на окол. Вилкова; в Херсонській обл. на о. Джарилгач, в с. Івано-Рибальче в Голпристанському р-ні).

Місцезростання (екологія)

Приморські піски, вапнякові схили, інколи на солончаках, лісових галявинах.

Причини зміни чисельності

Руйнування природних місцезростань внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Не розводять.

Вжиті заходи охорони

Охороняється у Чорноморському заповіднику.

Необхідні заходи охорони

Облік усіх місцезнаходжень, контроль за станом популяцій.

Колофака волзька. *Calophaca wolgarica* (L.f.) DC

Порядок Бобовоцвіті

Родина Бобові

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається в Степу (Донецька та Ворошиловградська області) і Криму (на Тарханкутському півострові, західному узбережжі оз. Донузлав).

Місцезростання (екологія)

Кам'яністі відслонення, вапнякові і степові схили.

Причини зміни чисельності

Руйнування природних місцезростань внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Не розводяться.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Хомутівському степу. Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Контроль за станом популяцій.

Кахрис альпійський. *Cachrys alpina* Bieb

Порядок Аралієцвіті

Родина Зонтичні

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається у невеликій кількості тільки в Гірському Криму.

Місцезростання (екологія)

Кам'янисті схили, скелі, осипи.

Причини зміни чисельності

Винищується як декоративна рослина для сухих букетів.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання квітів, посилення роз'яснювальної роботи середт уристів та місцевого населення, створення заказника в місцях зростання.

Ковила волосиста, тирса *Stipa capillata* L

Порядок Тонконогоцвіті

Родина Тонконогові

Статус

Зникаюча рослина.

Поширення

Зустріється розсіяно в Лісостепу, в Степу набуває значення едифікатора.

Місцезростання (екологія)

Степові Охорона в усіх місцях зростання, іноді серед степових чагарників та по галявинах байрачних лісів.

Причини зміни чисельності

Порушення природних біотопів.

Розведення в культурі

Культивується в Донецькому ботанічному саду.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в усіх степових заповідниках республіки.

Необхідні заходи охорони

Охорона в усіх місцях зростання.

Ковила вузьколиста *Stipa stenophylla* Czern

Порядок Тонконогоцвіті

Родина Тонконогові

Статус

Рідкісна зникаюча декоративна рослина. Цінний для науки вид.

Поширення

Зустрічається в Донецькому Лісостепу, дуже рідко в Криму на яйлах.

Місцезростання (екологія)

Степові кам'янисті схили, узлісся та галявини байрачних лісів.

Причини зміни чисельності

Порушення природних біотопів.

Розведення в культурі

Культивується в Донецькому ботанічному саду.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

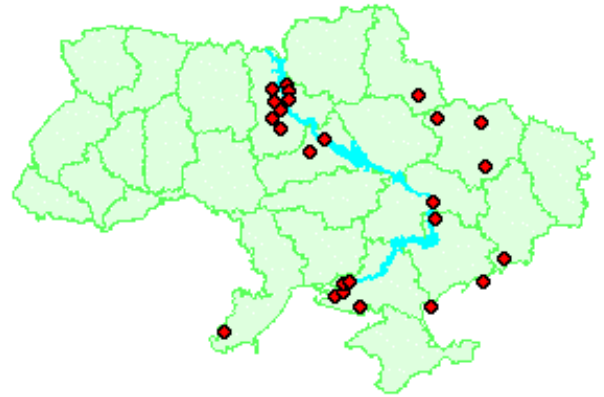
Необхідні заходи охорони

Охорона в усіх місцях зростання та організація заказників.

Ковила дніпровська *Stipa borysthenica* Klok. ex Prokud.

Порядок Тонконоговіті

Родина Тонконогові

Статус

Зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається в басейні Дніпра.

Місцезростання (екологія)

Річкові та приморські піски, відкриті місця.

Причини зміни чисельності

Надмірне випасання худоби, яке прихводить до порушення природних біотопів.

Розведення в культурі

Культивується в Донецькому ботанічному саду.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Чорноморському заповіднику. Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Охорона в усіх місцях зростання, контроль за станом популяцій.

Ковила іоанна *Stipa joannis* Celak

Порядок Тонконогові

Родина Тонконогові

Статус

Рідкісна зникаюча декоративна рослина. Цінний для науки вид.

Поширення

Зустрічається в північно-східній частині Лісостепу та рідко на півночі Степу.

Місцезростання (екологія)

Кам'яністі схили, узлісся широколистяних лісів у Лісостепу та рідко га півночі Степу.

Причини зміни чисельності

Порушення природних біотопів.

Розведення в культурі

Культивується в Донецькому ботанічному саду.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в заповіднику Михайлівська цілина. Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Контроль за станом популяцій.

Ковила каменелюбна *Stipa lithophila* P. Smirn

Порядок Тонконогові

Родина Тонконогові

Статус

Рідкісна зникаюча рослина. Цінний для науки вид.

Поширення

Розсіяно в Криму (г. Демерджи).

Місцезростання (екологія)

Кам'янисті гірські степові схили, скелі, осипи.

Причини зміни чисельності

Можливо, кліматичні умови.

Розведення в культурі

Культивується в Донецькому ботанічному саду.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Ялтинському гірсько-лісовому заповіднику. Занесено до "Червоної книги СРСР".

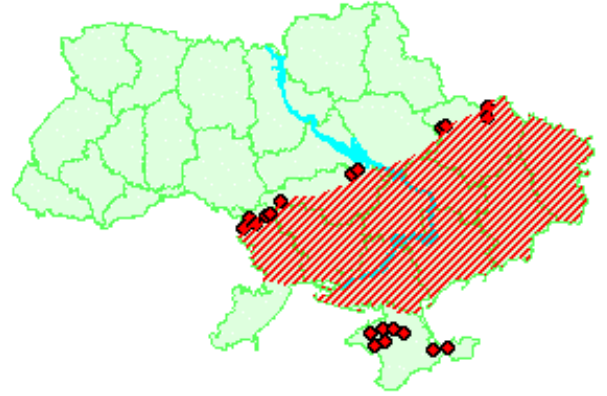
Необхідні заходи охорони

Контроль за станом популяцій.

Ковила лессінга *Stipa lessingiana* Trin. et Rupr.

Порядок Тонконогові

Родина Тонконогові

Статус

Зникаюча степова декоративна рослина. Цінний для науки вид.

Поширення

Степові й кам'яністі схили.

Місцезростання (екологія)

Порушення природних біотопів.

Причини зміни чисельності

Культивується в Донецькому ботанічному саду.

Розведення в культурі

Охороняється в степових заповідниках республіки.

Вжиті заходи охорони

Охорона в усіх місцях зростання.

Необхідні заходи охорони

Охорона в усіх місцях зростання.

Ковила пухнастолиста *Stipa dasyphylla* (Lindem.) Trautv

Порядок Тонконогоцвіті

Родина Тонконогові

Статус

Зникаюча степова декоративна рослина. Цінний для науки вид.

Поширення

Зустрічається в Дністровсько-Бузькому басейні, в східній частині Правобережжя, басейні Сіверського Дінця, на Донбасі, в Приазов'ї.

Місцезростання (екологія)

Степові схили й чагарники, галявини байрачних лісів.

Причини зміни чисельності

Масове зривання для сухих букетів, порушення природних біотопів.

Розведення в культурі

Культивується в Донецькому ботанічному саду.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Охорона в усіх місцях зростання, контроль за станом популяцій.

Ковила українська *Stipa ucranika* P. Smirn

Порядок Тонконогові

Родина Тонконогові

Статус

Рідкісна зникаюча декоративна рослина. Цінний для науки вид.

Поширення

Дуже рідко на півночі степової зони, Донецького Лісостепу, в Приазов'ї.

Місцезростання (екологія)

Південні чорноземи та каштанові ґрунти.

Причини зміни чисельності

Порушення природних біотопів внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Культивується в Донецькому ботанічному саду.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в заповідниках Хомутівський степ, Кам'яні Могили, Азово-Сиваський. Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Контроль за станом популяцій.

Комперія компера, або кримська *Comperia comperiana* (Stev.) Aschers. et Graebn.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча ендемічна, надзвичайно декоративна рослина.

Поширення

Дуже рідко в Південному Криму (Ласпі, Комперія, Форос, Мелас, Орлине Бахчисарайського р-ну).

Місцезростання (екологія)

Світлі листяні, рідше мішані ліси, узлісся і галявини, включно на вапняках.

Причини зміни чисельності

Винищується як надзвичайно декоративна рослина, зникає також внаслідок руйнування природних місцезростань.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР"

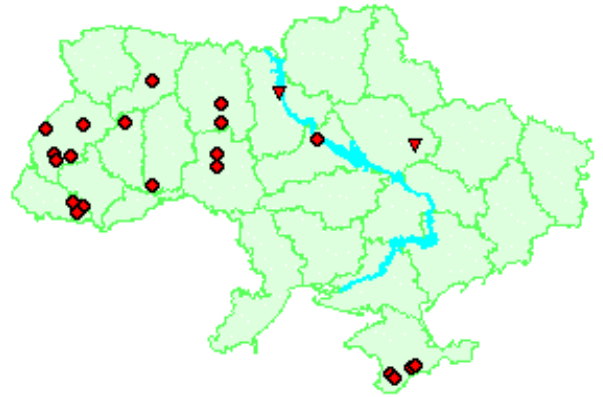
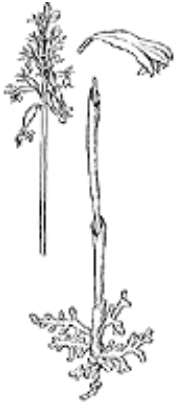
Необхідні заходи охорони

Заборна збирання в усіх місцезростаннях, контроль за станом популяцій, створення заказників, в першу чергу в долині Ласпі

Коральковець тричінадрізаний *Corallorhiza trifida* Chatel

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається в Карпатах, Розточчі-Опіллі, на Поліссі, в Правобережному Лісостепу і Гірському Криму. Чисельність популяцій зменшується з кожним роком.

Місцезростання (екологія)

Тіністі ліси, заболочені галявини.

Причини зміни чисельності

Точно не відомі. Найбільш вірогідною слід вважати вирубування лісів і заміну природних лісових масивів штучними, а також осушування боліт.

Розведення в культурі

Вжиті заходи охорони

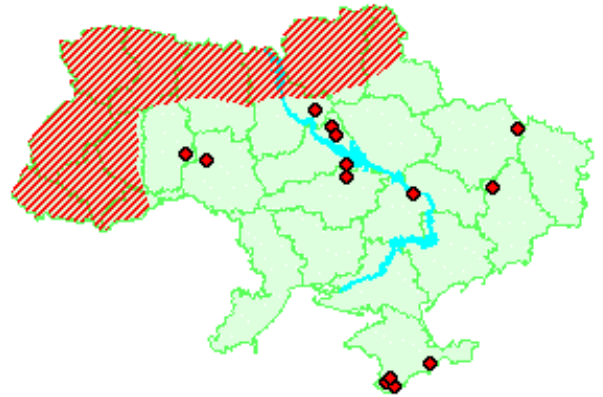
Необхідні заходи охорони

Заборона збирання, виявлення усіх місць зростання, контроль за станом популяцій.

Коручка болотна *Epipactis palustris* (L.) Crantz

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Більш-менш зустрічається в Карпатах, Розточчі-Опіллі, на Поліссі і в Гірському Криму; досить рідко - в північній частині Лісостепу, дуже рідко на півдні Лісостепу і в Степу (поблизу великих річок); рідко в Криму.

Місцезростання (екологія)

Болотисті луки, чагарники, торфові болота.

Причини зміни чисельності

Меліоративні роботи, освоєння боліт.

Розведення в культурі

Випробовано в культурі в ботанічних садах Ленінграда, Омська, Тарту.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Заборона збирання, контроль за станом популяцій.

Коручка дрібнолиста *Epipactic microphylla* (Ehrh.) Sw.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зустрічається лише в південно-західній частині Криму (Чатир-Даг, Ласпі). Раніше знаходили в Закарпатті в передгірському і гірському поясах Карпат

Місцезростання (екологія)

Тіністі ліси.

Причини зміни чисельності

Порушення природних біотопів.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

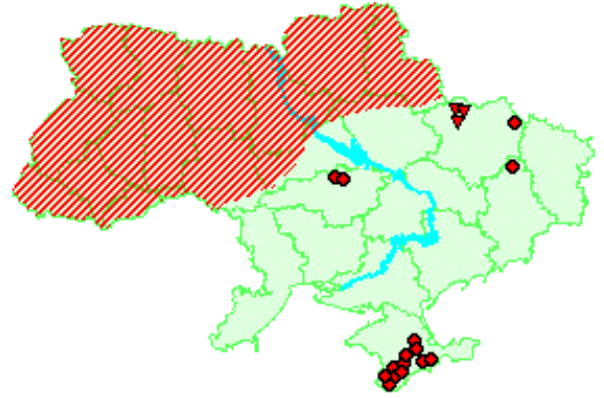
Необхідні заходи охорони

Заборона збирання, контроль за станом популяцій.

Коручка морозниковидна *Epipactis helleborine* (L.) Crantz (*E. latifolia* (L.) All.)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Більш-менш звичайно зустрічається у лісових та лісостепових районах і в Гірському Криму; в степу дуже рідко (Харківська обл., Куп'янськ).

Місцезростання (екологія)

Листяні і мішані ліси.

Причини зміни чисельності

Певних відомостей немає. Очевидно, зменшення природних лісів.

Розведення в культурі

Випробувано в культурі в Ленінграді (ботсад).

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському, Мис Март'ян і Ялтинському гірсько-лісовому заповідниках та Кримському заповідно-мисливському господарстві.

Необхідні заходи охорони

Заборона збирання, контроль за станом популяцій, особливо в південних районах. Вивчення окремих форм виду і найбільш характерних біотопів.

Коручка пурпурова *Epipactis purpurata* Smith (E. violacea (Dur. Duq,) Boreau)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зустрічається лише в Тернопільській області (Теребовлянський р-н, Бурканів; Гримайлівський р-н, Раштовці).

Місцезростання (екологія)

Тіністі, переважно грабові ліси.

Причини зміни чисельності

Зміна біотопів, зменшення природних лісів.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

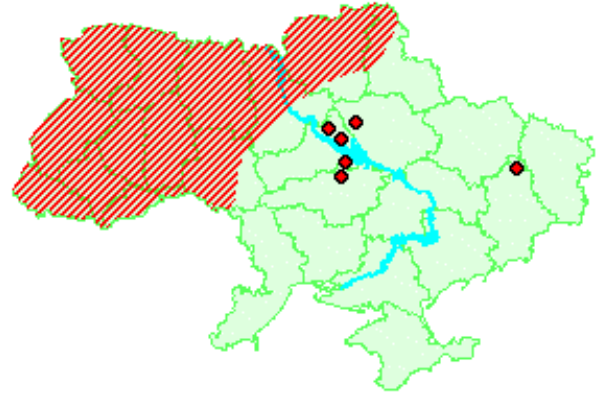
Необхідні заходи охорони

Заборона збирання, облік усіх місцезнаходжень, контроль за станом популяцій.

Коручка темно-червона *Epipactis aurorubens* (Hoffm.) Schult. (*E. autopurpurea* Raf., *E. rubiginosa* (Crantz) Gaudin ex Koch)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Розсіяно зустрічається в лісових і лісостепових районах, досить часто в Західному Лісостепу на схід рідше і на Лівобережжі дуже рідко.

Місцезростання (екологія)

Світлі листяні, рідше мішані ліси, узлісся, чагарники, переважно на вапняковому ґрунті.

Причини зміни чисельності

Порушення природних біотопів.

Розведення в культурі

Випробувано в культурі в Ленінграді.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Заборна зривання. Контроль за станом популяції.

Крокус (шафран) банатський *Crocus banaticus* J. Gay

Порядок Півникоцвіті

Родина Півникові

Статус

Рідкісний балканський вид. Декоративна рослина, цвіте восени.

Поширення

Зустрічається тільки в передгір'ї Карпат (Закарпатська обл.). В УРСР проходить східна межа ареалу.

Місцезростання (екологія)

Південні сухі схили, дубові й дубово-грабові ліси.

Причини зміни чисельності

Зривання для букетів, інтенсивне освоєння територій, внаслідок чого знищують місцезростання.

Розведення в культурі

Можливе розведення в культурі.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання, створення заказників у найбільш репрезентативних місцях зростання.

Крокус (шафран) гарний *Crocus speciosus* Bieb.

Порядок Півникоцвіті

Родина Півникові

Статус

Зникаюча пізньоосіння декоративна рослина.

Поширення

Спорадично зустрічається тільки в Криму.

Місцезростання (екологія)

Гірські райони (на яйлах).

Причини зміни чисельності

Масове зривання для букетів.

Розведення в культурі

Можливе розведення в культурі.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

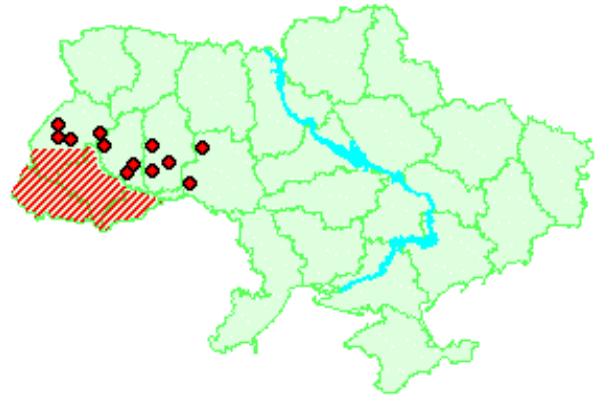
Необхідні заходи охорони

Заборона зривання і викопування рослин, створення заказників у найбільш репрезентативних місцях зростання.

Крокус (шафран) гейфеля *Crocus heuffelianus* Herb

Порядок Півникоцвіті

Родина Півникові

Статус

Зникаюча декоративна ранньовесняна рослина.

Поширення

Порівняно часто ще зустрічається в Карпатах і зрідка на Поділлі (Тернопільська, Хмельницька і частково Вінницька області). В УРСР проходить крайня східна межа ареалу.

Місцезростання (екологія)

Вологі високогірні луки - полонини, луки лісового поясу і на рівнині.

Причини зміни чисельності

Масове зривання й викопування рослин ранньою весною на продаж.

Розведення в культурі

Можливе розведення в культурі.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

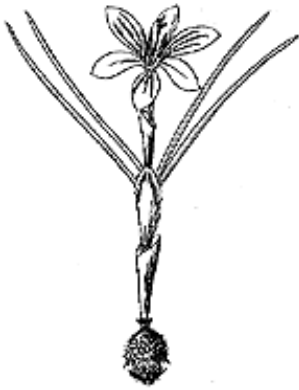
Необхідні заходи охорони

Заборона торгівлі букетами і створення заказників на крайній межі ареалу на Поділлі.

Крокус (шафран) сітчастий *Crocus reticulatus* Stev. et Adam

Порядок Півникоцвіті

Родина Півникові

Статус

Рідкісна декоративна ранньовесняна рослина.

Поширення

Зустрічається дуже рідко. Єдине відоме місцезнаходження на околиці Сімферополя потребує підтвердження. В УРСР проходить крайня північна межа ареалу.

Місцезростання (екологія)

Лучні схили.

Причини зміни чисельності

Порушення природних біотопів.

Розведення в культурі

Відомий в культурі.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР", вводиться в культуру.

Необхідні заходи охорони

Виявлення місцезростань, створення заказника, контроль за станом популяцій.

Крокус (шафран) сузький *Crocus susianus* Ker.-Gawl

Порядок Півникоцвіті

Родина Півникові

Статус

Зникаюча ранньовесняна декоративна рослина.

Поширення

Зустрічається тільки в Криму.

Місцезростання (екологія)

Ялівцеві ліси, зарослі чагарників, сухі схили в Гірському Криму і на Південному березі.

Причини зміни чисельності

Масове зривання і викопування рослин для букетів.

Розведення в культурі

Можливе розведення в культурі.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

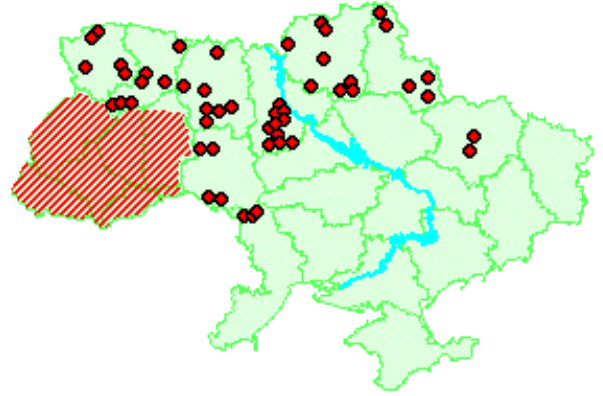
Необхідні заходи охорони

Заборона зривання і викопування рослин, створення заказників у найбільш репрезентативних місцях зростання.

Лілія лісова *Lilium martagon* L

Порядок Лілієцвіті

Родина Лілійні

Статус

Зникаюча декоративна рослина. Цінний для науки вид.

Поширення

Зустрічається на Поліссі та в Східному Лісостепу зрідка, в Степу дуже рідко, в Карпатах і прилеглих районах, у Західному Лісостепу досить часто. В УРСР проходить південна межа ареалу.

Місцезростання (екологія)

Листяні і мішані ліси, чагарники.

Причини зміни чисельності

Інтенсивно винищується як декоративна рослина.

Розведення в культурі

Можливе розведення в культурі.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському, Канівському заповідниках та ряді лісових заказників. Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Заборона продажу букетів, обмеження збору рослин, контроль за станом популяцій.

Лімодорум недорозвинений *Limodorum abortivum* (L.) Sw.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зустрічається лише в Гірському та Південному Криму, подекуди досить рясно, але чисельність поступово зменшується.

Місцезростання (екологія)

Світлі гірські ліси, чагарники, переважно на вапняковому ґрунті.

Причини зміни чисельності

Надзвичайно декоративна рослина, яка винищується при збиранні квітів.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Кримському заповідно-мисливському господарстві та в Ялтинському гірсько-лісовому заповіднику.

Необхідні заходи охорони

Заборона збирання і викопування рослин, контроль за станом популяцій.

Ліннея північна *Linnaea borealis* L

Порядок Черсаковоцвіті

Родина Жимолостеві

Статус

Дуже рідкісна реліктова рослина з розірваним ареалом.

Поширення

На Україні відома з двох віддалених один від одного пунктів: під г. Пожижевська в Карпатах (хр. Чорногора) та на околиці м. Вінники (Львівська обл.).

Місцезростання (екологія)

Заболочені місця в заростях сосни муго в субальпійському поясі Карпат та розріджені ліси й чагарники на рівнині.

Причини зміни чисельності

Зміна природних кліматичних умов та руйнування природних місцезростань виду внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Не розводять.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику.

Необхідні заходи охорони

Створення заказника на околиці м.Вінники.

Ломикамінь болотний *Saxifraga hirculus* L

Порядок Ломикаменецвіті

Родина Ломикаменеві

Статус

Рідкісна зникаюча болотна рослина.

Поширення

Дуже рідко зустрічається на Поліссі та на півночі Лісостепу. Востаннє було зібрано в 1971 р. на болоті Криниця (Камінь-Каширський р-н, Волинська обл.). В УРСР проходить південна межа ареалу.

Місцезростання (екологія)

Евтрофні (низинні) та мезотрофні (перехідні) болота.

Причини зміни чисельності

Господарська діяльність людини, насамперед проведення меліоративних робіт.

Розведення в культурі

Не розводять.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Виявлення місцезростань виду, створення заказників, контроль за станом популяцій.

Любка дволиста *Platanthera bifolia* (L.) Rich.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зустрічається більш-менш звичайно в Закарпатті, Карпатах, Прикарпатті, Розточчі-Опіллі, рідше на Поліссі, зовсім рідко в Лісостепу і подекуди в Степу.

Місцезростання (екологія)

Світлі ліси, галявини, узлісся, чагарники.

Причини зміни чисельності

Винищення при зриванні квітів і заготівлі бульб як лікарської сировини (салеп) та руйнування природних місцезростань внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Випробувано в культурі в ботанічних садах Ленінграда, Москви, Уфи, Кокчетова, Омська.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику.

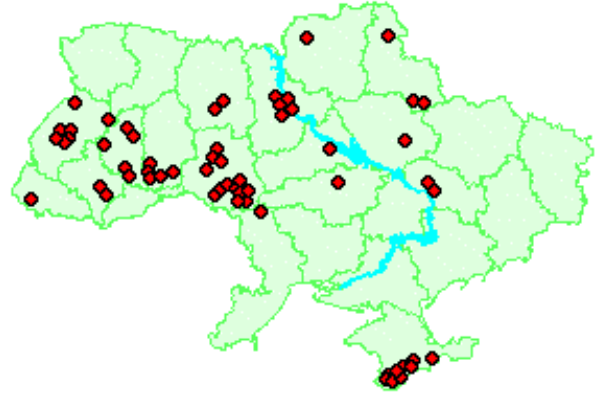
Необхідні заходи охорони

Заборона зривання і викопування рослин, контроль за станом популяцій.

Любка зеленоцвіта *Platanthera chlorantha* (Cust.) Reichb

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зустрічається досить часто в Карпатах (нижній пояс), Розточчі-Опіллі, рідше на Поліссі і в Лісостепу, дуже рідко в Степу (Дніпропетровська обл., по р. Самарі), звичайно в Гірському Криму.

Місцезростання (екологія)

Соснові, листяні і мішані ліси, чагарники.

Причини зміни чисельності

Винищення при зриванні квітів і заготівлі бульб як лікарської сировини (салеп) та руйнування природних місцезростань внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Кримському заповідно-мисливському господарстві та в Ялтинському гірсько-лісовому заповіднику.

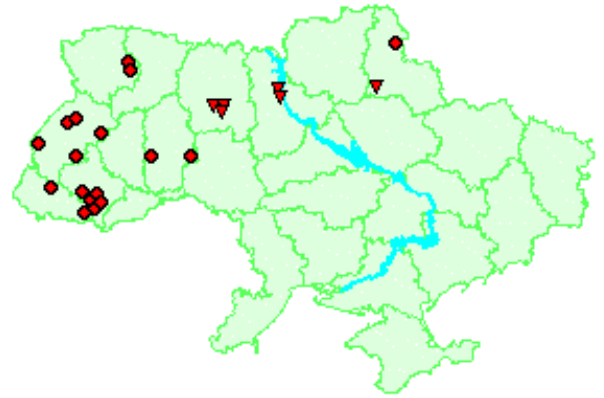
Необхідні заходи охорони

Заборона зривання і викопування рослин, контроль за станом популяцій.

Малаксис однолистий *Malaxis monophyllos* (L.) Sw. (*Microstylis monophyllos* (L.) Lindl.)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається в Карпатах (Івано-Франківська обл., Луги, під г. Могура; Закарпатська обл., Боржавська полонина; г. Плай; хр. Свидовець; Рахівський р-н, Кваси, Ясиня), Розточчі-Опіллі, на Поліссі (Волинська обл., Цумань, Олика; на окол. Ровно, Житомира, Києва; Сумська обл., Глухівський р-н, Шевченкове), в Лісостепу (Хмельницька обл., Сатанів, Летичів; Сумська обл., Ромни).

Місцезростання (екологія)

Вологі луки, лісові галявини, чагарники, вологі мохові місця в лісах.

Причини зміни чисельності

Освоєння боліт, заміна природних лісостанів штучними, порушення відповідних біотопів.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Виявлення місць найбільшого поширення даного виду з метою створення заказників.

Марсилея чотирилиста *Marsilia quadrifolia* L

Порядок Марсилії

Родина Марсилееві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина. Цінний для науки вид (водна папороть).

Поширення

Відомо лише одне місцезростання: береги Латориці та її приток у Закарпатті. Дані вказівки про зростання виду по Дністру тепер не підтверджуються.

Місцезростання (екологія)

Стоячі та повільнотекучі води.

Причини зміни чисельності

Руйнування та зміна місцезростань внаслідок господарської діяльності людини, насамперед, проведення меліоративних робіт і замулення річок.

Розведення в культурі

Не розводять.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Створення заказників, контроль за станом популяцій.

Меч-трава болотна *Cladium mariscus* (L.) R. Br

Порядок Осокоцвіті

Родина Осокові

Статус

Рідкісна зникаюча болотна і водна рослина. Цінний для науки реліктовий вид, поширення якого прогресивно скорочується.

Поширення

Зустрічається зрідка в Малому Поліссі та Волинському Лісостепу, а також у Причорномор'ї. Збори з місцезнаходжень у західних областях УРСР за останні 20 років повторити не вдається. Востаннє було зібрано у 1956 р. біля с. Довгів Берестечківського району Волинської області.

Місцезростання (екологія)

Низинні дуже мінералізовані обводнені болота, береги озер і морів.

Причини зміни чисельності

Господарська діяльність людини, насамперед проведення меліоративних робіт.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

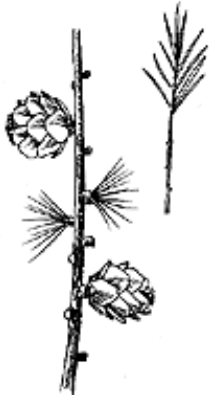
Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Виявлення популяцій, контроль за їх станом, створення заказників.

Модрина польська *Larix polonica* Racib.

Порядок Сосни
Родина Соснові

Статус

Дуже рідкісна рослина.

Поширення

Ендемічний вид. Зустрічається тільки в Карпатах в гірському масиві Горгани в урочищах "Манява" (Івано-Франківська обл.) та "Кедрин" (Закарпатська обл.).

Місцезростання (екологія)

Гірські луки під верхньою межею лісу, кам'яністі розсипи.

Причини зміни чисельності

Інтенсивна господарська діяльність людини.

Розведення в культурі

Відома в культурі.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Створення заказників у місцях зростання виду.

Надбородник безлистяй *Eriopogium aphyllum* (F. W. Schmidt) Sw.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Дуже рідко зустрічається в Карпатах (урочище "Мала Уголька"), Прикарпатті (Чернівецька обл.), Гірському Криму (заповідник). Наприкінці минулого століття траплявся на околицях Києва, Кам'янця-Подільського, Кременця.

Місцезростання (екологія)

Тіністі вологі ліси, переважно на вапнистому ґрунті.

Причини зміни чисельності

Винищується як декоративна рослина.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Ялтинському гірсько-лісовому заповіднику. Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Виявлення усіх місцезростань, контроль за станом популяцій, заборона зривання і викопування рослин.

Нарцис вузьколистий *Narcissus angustifolius* Curt

Порядок Лілієцвіті

Родина Лілійні

Статус

Рідкісна зникаюча декоративна рослина. Єдиний вид нарцисів флори СРСР, що зростає у природі. Цвіте рано навесні.

Поширення

Зустрічається тільки в трьох пунктах Карпат: на хребтах Свидовець і Мармароські Альпи та в передгір'ї (окол. М. Хуста, Закарпатська обл.).

Місцезростання (екологія)

Високогірні луки (полонини) та низинні вологі луки.

Причини зміни чисельності

Інтенсивні меліоративні роботи в передгір'ї, масові зривання для букетів.

Розведення в культурі

Можливе розведення в культурі.

Вжиті заходи охорони

Ділянку площею близько 80 га на околиці Хуста оголошено місцевим заказником. Занесено до "Червоної книги СРСР".

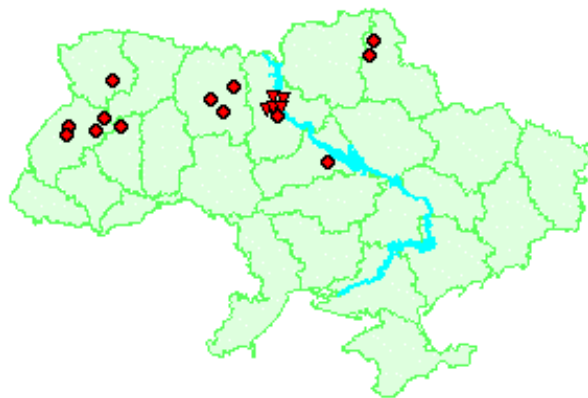
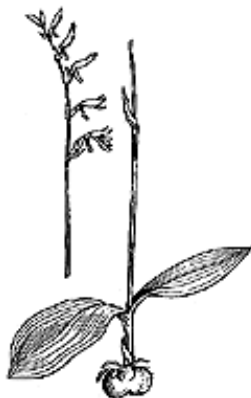
Необхідні заходи охорони

Заборона зривання рослин і створення у місцях зростання виду на гірських хребтах Свидовець і Мармароські Альпи.

Неоттіанта каптурувата *Neottianthe cucullata* (L.) Schlechter

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається в Розточчі-Опіллі, на Поліссі, дуже рідко в Правобережному Лісостепу. Останнім часом майже зникла на околиці Києва, хоча ще порівняно недавно зроста тут досить рясно.

Місцезростання (екологія)

Соснові й мішані ліси.

Причини зміни чисельності

Руйнування природних місцезростань внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Виявлення всіх сучасних місцезнаходжень, заборона викопування рослин, встановлення контролю за станом популяцій.

Нігрітела чорна *Nigritella nigra* (L.) Reichb.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається надзвичайно рідко в Карпатах (Мармароські Альпи). В УРСР проходить крайня східна межа ареалу.

Місцезростання (екологія)

Високогірні луки, трав'янисті схили (на висоті 1600 - 2300 м над р.м., переважно на вапнистому ґрунті).

Причини зміни чисельності

Надзвичайно чутлива до зміни середовища. Зникає, мабуть, внаслідок руйнування природних місцезростань в результаті господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Випробовано в культурі в Ленінграді (ботсад).

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Виявлення усіх місцезростань, створення заказника, контроль за станом популяцій.

Орлики трансільванські. *Aquilegia transsilvanica* Schur

Порядок Жовтецевоцвіті

Родина Жовтецеві

Статус

Дуже рідкісна декоративна рослина. Ендемічний вид Східних Карпат.

Поширення

Зустрічається на г. Великий Камінь у верхів'ї Білого Черемошу та у верхів'ї річок Сучави і Срсти під перевалом Джогул. В УРСР проходить крайня східна межа ареалу.

Місцезростання (екологія)

Вапнякові скелі, луки у лісовому поясі до верхньої межі лісу.

Причини зміни чисельності

Викошування та випасання худоби в місцях зростання виду.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Створення заказника на г. Великий Камінь, контроль за станом популяцій.

Офрис бджолоносна *Ophrys apifera* Huds.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина. Цінний для науки вид.

Поширення

Зустрічається дуже рідко в Південному Криму.

Місцезростання (екологія)

Світлі ліси, чагарники, узлісся.

Причини зміни чисельності

Винищення під час цвітіння, руйнування природних місцезростань.

Розведення в культурі

Культивується в Голландії та ФРН.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання і викопування рослин, виявлення всіх існуючих місцезростань, створення заказника, контроль за станом популяцій.

Офрис комахоносна *Ophrys insectifera* L. (*O. muscifera* Huds.)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Дуже рідко зустрічається в Прикарпатті.

Місцезростання (екологія)

Світлі ліси, чагарники, гірські схили, переважно на вапняках.

Причини зміни чисельності

Винищення під час цвітіння, руйнування природних місцезростань.

Розведення в культурі

Випробувано в культурі в Ленінграді (ботсад).

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання і викопування рослин, виявлення усіх місцезростань, створення заказників, контроль за станом популяцій.

Офрис кримська *Ophrys taurica* (Agg.) Nevski

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зрідка зустрічається в Гірському Криму (крім яйли) та на Південному березі.

Місцезростання (екологія)

Світлі ліси, кам'яністі схили.

Причини зміни чисельності

Зривання квітів, руйнування природних місцезростань.

Розведення в культурі

Культивується в Голландії та НДН.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання і викопування рослин, контроль за станом популяцій.

Офрис оводоносна *Ophrys oestrifera* Bieb

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Досить рідко зустрічається в Гірському (крім яйли) та Південному Криму.

Місцезростання (екологія)

Світлі ліси, кам'яністі схили.

Причини зміни чисельності

Винищення під час цвітіння, руйнування природних місцезростань.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

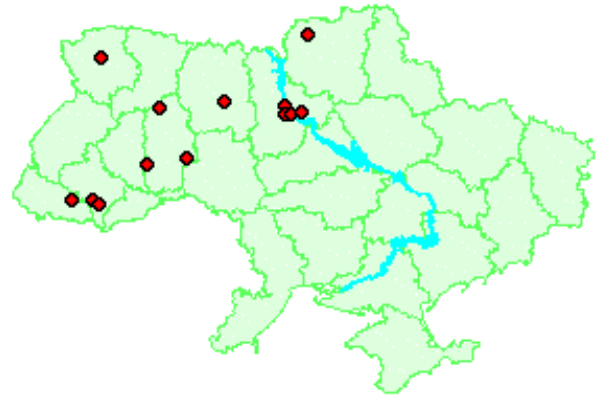
Необхідні заходи охорони

Заборона зривання і викопування рослин, контроль за станом популяцій.

Пальчатокорінник бузиновий *Dactylorhiza sambucina* (L.) Soo (*Orchis sambucina* L.)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається в небагатьох пунктах Карпат, Полісся, північної частини Лісостепу, переважно на Правобережжі.

Місцезростання (екологія)

Листяні ліси, узлісся, чагарники, галявини.

Причини зміни чисельності

Зривання квітів, заготівля бульб як лікарської сировини, руйнування природних місцезростань.

Розведення в культурі

Випробувано в культурі в Ленінграді (ботсад).

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання і викопування рослин, контроль за станом популяцій.

Пальчатокорінник іберійський *Dactylorhiza iberica* (Bieb. ex Willd.) Soo (*Orchis iberica* Bieb. ex Willd.)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зустрічається досить рідко в Гірському Криму. В УРСР проходить межа ареалу.

Місцезростання (екологія)

Вологі луки.

Причини зміни чисельності

Порушення екологічних умов місцезростань.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Ялтинському гірсько-лісовому заповіднику та Кримському заповідно-мисливському господарстві. 3

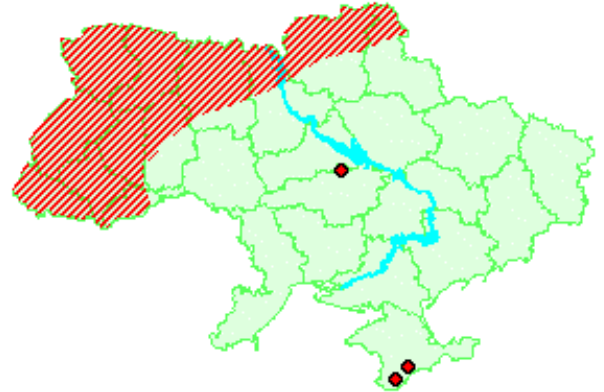
Необхідні заходи охорони

Контроль за станом популяцій.

Пальчатокорінник майський *Dactylorhiza majalis* (Reichb. f.) Hunt et Summerhayes (*Orchis majalis* Reichb.f.; *O. latifolia* L.; D

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зустрічається в Закарпатті, Прикарпатті, Поліссі, Лісостепу (зрідка) та Криму.

Місцезростання (екологія)

Вологі луки, узлісся.

Причини зміни чисельності

Зміна екологічних умов місцезростань, заготівля в деяких місцях бульб.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

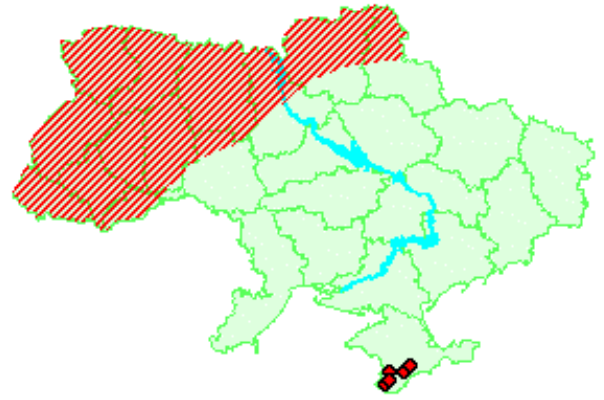
Необхідні заходи охорони

Заборона викопування рослин, контроль за станом популяцій.

Пальчатокорінник м'ясочервоний *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soo (*Orchis latifolia* auct non L.)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зустрічається спорадично в лісових і лісостепових районах та в Гірському Криму.

Місцезростання (екологія)

Мохові болота, вологі луки, лісові галявини.

Причини зміни чисельності

Зміна екологічних умов місцезростань, заготівля бульб як лікарської сировини.

Розведення в культурі

Випробувано в культурі в ботанічних садах Ленінграда, Тарту, Вільнюса.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Кримському заповідно-мисливському господарстві.

Необхідні заходи охорони

Заборона викопування рослин, створення окремих заказників, контроль за станом популяцій.

Пальчатокорінник плямистий *Dactylorhiza maculata* (L.)

Soo (*Orchis maculata* L.)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Дуже рідко зустрічається в Закарпатті, Карпатах, Розточчі-Опіллі.

Місцезростання (екологія)

Болота, заболочені мохові ліси, чагарники, вологі галявини.

Причини зміни чисельності

Зміна екологічних умов і руйнування природних місцезростань внаслідок господарської діяльності людини (освоєння боліт).

Розведення в культурі

Випробувано в культурі в ботанічних садах Ленінграда, Москви, Вільнюса, Омська, Кокчетава, Ленінгорська, Улан-Уде.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Заборона викопування рослин, виявлення усіх місцезростань, створення заказників, контроль за станом популяцій.

Пальчатокорінник римський *Dactylorhiza romana* (Seb. et Mauri) Soo (*Orchis romana* Seb. et Mauri)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Лише в Гірському Криму, досить звичайно.

Місцезростання (екологія)

Соснові (переважно) та листяні ліси.

Причини зміни чисельності

Зміна екологічних умов місцезростань.

Розведення в культурі

Розведення в культурі утруднюється біологією виду.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Кримському заповідно-мисливському господарстві та Ялтинському гірсько-лісовому заповіднику.

Необхідні заходи охорони

Створення заказників у місцях зростання виду, контроль за станом популяції.

Пальчатокорінник серценосний *Dactylorhiza cordigera* (Fries) Soo (*Orchis cordigera* Fries).

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зустрічається зрідка в Карпатах.

Місцезростання (екологія)

Гірські луки і болота, галявини.

Причини зміни чисельності

Зміна екологічних умов місцезростань, викошування, освоєння боліт.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Виявлення усіх місцезростань, створення заказників, контроль за станом популяцій.

Пальчатокорінник траунштейнера *Dactylorhiza traunsteineri* (Saut.) Soo (*Dactylorhiza traunsteineri* Saut.)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Дуже рідко зустрічається у Львівській та Сумській областях. Очевидно, зник на околицях Києва і Житомира, бо вже кілька десятків років ці місцезнаходження не підтвержуються.

Місцезростання (екологія)

Торфові болота.

Причини зміни чисельності

Освоєння боліт.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

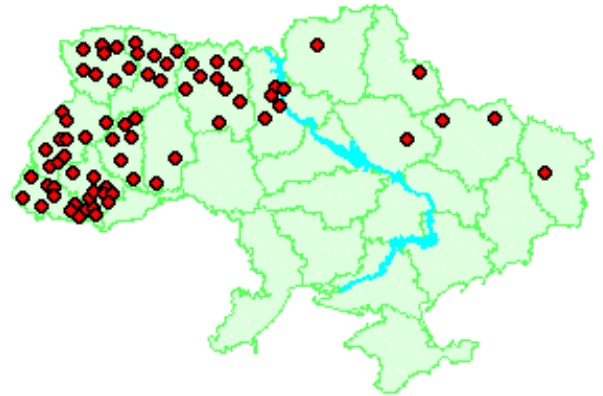
Заборона викопування рослин, виявлення усіх місцезнаходжень виду, створення заказників, контроль за станом популяцій.

Пальчатокорінник фукса *Dactylorhiza fuchsii* (Druce)

Soo (*Orchis fuchsii* Druce)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зустрічається більш-менш звичайно в Закарпатті, гірських районах Карпат і Прикарпатті, Розточчі-Опіллі, на Поліссі, в північній частині Лісостепу, дуже рідко в Степу (Харківська обл., Куп'янськ; Ворошиловградська обл., Кременна).

Місцезростання (екологія)

Вологі луки, листяні ліси, галявини, чагарники.

Причини зміни чисельності

Руйнування природних місцезростань, зривання квітів та викопування бульб.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання і викопування рослин, створення заказників, контроль за станом популяції.

Первоцвіт дрібний *Primula minima* L.

Порядок Первоцвіті

Родина Первоцвіті

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зустрічається тільки у високогір'ї Карпат (хр. Чорногора, вершини гір Балцатул та піп Іван Чорногорський і на радянсько-румунському кордоні на г. Піп Іван Мармароський).

Місцезростання (екологія)

Росте виключно на вологих скелях, у тріщинах і на виступах, у місцях тривалого залягання снігу.

Причини зміни чисельності

Не встановлено.

Розведення в культурі

Розводиться у ботанічних садах на кам'янистих гірках (альпінаріях).

Вжиті заходи охорони

Охорняється в Карпатському заповіднику. Занесено до "Червоної книги СРСР"

Необхідні заходи охорони

Охорна відомих місцезнаходжень. Посилення роз'яснювальної роботи серед туристів та місцевого населення. Заборона зривання.

Переломник козо-полянського *Androsace koso-poljanskii* Ovcz

Порядок Первоцвіті

Родина Первоцвіті

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається зрідка в лісостепових районах у басейнах Вовчої та Осколу - приток Сіверського Дінця.

Місцезростання (екологія)

Крейдяні і степові схили.

Причини зміни чисельності

Порушення природних біотопів.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Охорона в усіх місцях зростання, створення заказників.

Півонія вузьколиста *Paeonia tenuifolia* L. (incl. *P. biebersteiniana* Rupr., *P. lithopila* Kotov)

Порядок Півонієцвіті

Родина Півонієві

Статус

Зникаюча цінна декоративна рослина.

Поширення

Зустрічається рідко на півдні Лісостепу, в Степу та Криму.

Місцезростання (екологія)

Степові схили й узлісся.

Причини зміни чисельності

Масове зривання для букетів та викопування любителями.

Розведення в культурі

Культивують.

Вжиті заходи охорони

Охорняється в Хомутівському степу. Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Охорона в усіх місцях зростання.

Півонія кримська *Paeonia daurica* Andr. (*Paeonia triternata* Pall.)

Порядок Півонієцвіті

Родина Півонієві

Статус

Рідкісна рослина, що скорочує свій ареал. Ендемічний вид.

Поширення

Зустрічається тільки в горах Криму.

Місцезростання (екологія)

Росте в гірських лісах, на узліссях, відкритих гірських схилах, подекуди на яйлі.

Причини зміни чисельності

Винищення як декоративної рослини.

Розведення в культурі

Культивують.

Вжиті заходи охорони

Охорняється в Ялтинському гірсько-лісовому заповіднику. Занесено до "Червоної книги СРСР".

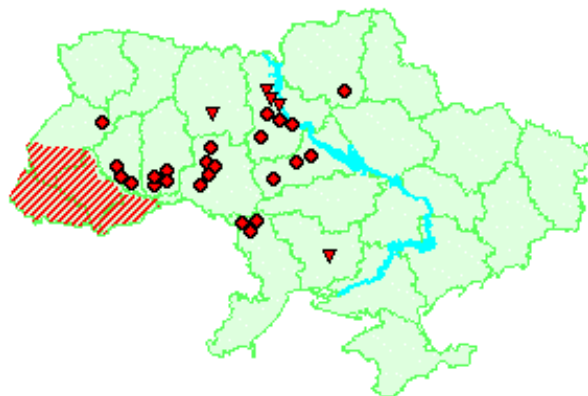
Необхідні заходи охорони

Заборона збирання, посилення роз'яснювальної роботи серед туристів та місцевого населення, створення заказників.

Підсніжник звичайний *Galanthus nivalis* L

Порядок Лілієцвіті

Родина Лілійні

Статус

Зникаюча декоративна рослина, поширення якої інтенсивно скорочується.

Поширення

Зустрічається зрідка в Лівобережному Лісостепу, розсіяно в Правобережному Лісостепу, досить часто в Карпатах та прилеглих районах. В Україні проходить південно-східна межа ареалу.

Місцезростання (екологія)

Ліси, переважно листяні, галявини.

Причини зміни чисельності

Масове збирання навесні населенням, викопування цибулин.

Розведення в культурі

Культивують.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському і Канівському заповідниках та ряді заказників. Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Заборона продажу букетів та викопування цибулин, контроль за станом популяцій.

Пізноцвіт осінній *Colchium autumnale* L

Порядок Лілієцвіті

Родина Лілійні

Статус

Рідкісна зникаюча декоративна рослина. Цвіте пізно восени.

Поширення

Зустрічається спорадично, окремими групами в Карпатах (Закарпатська обл.- верхів'я річок Уж, Латориця, Чорна і Біла Тиса; Чернівецька обл.- верхів'я річок Серет і Сучава та їх приток).

Місцезростання (екологія)

Вологі й заплавні луки вздовж річок і потоків, шосейних шляхів.

Причини зміни чисельності

Інтенсивне випасання і витоптування лук, масове викопування бульбоцибулин для пересадки в ботанічні сади, зривання для букетів.

Розведення в культурі

Можливе розведення в культурі.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Заборна зривання і викопування рослин, створення заказників у місцях, де збереглися зарості виду.

Псевдохріс білуватий *Pseudorchis albida* (L.) A. et D. *Love* (*Leucorchis albida* (L.) E. Mey)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина, релікт дольодовикової епохи.

Поширення

Зустрічається зрідка в Карпатах і надзвичайно рідко в Малому Поліссі (Ровенська обл., Студениця на окол. Дубно).

Місцезростання (екологія)

Болотисті луки, торфові болота, схили гір, переважно в високогірному поясі.

Причини зміни чисельності

Меліоративні роботи, освоєння боліт.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику.

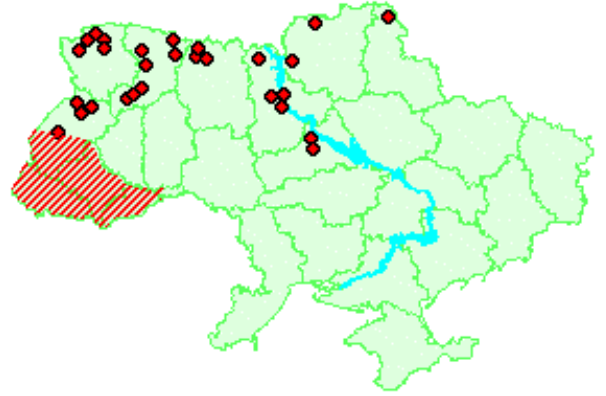
Необхідні заходи охорони

Контроль за станом популяцій, створення заказників в районі Студениця (Ровенська обл.).

Плаун колючий *Lycopodium annotinum* L

Порядок Плауни

Родина Плаунові

Статус

Зникаюча рослина. Цінний для науки вид.

Поширення

Зустрічається розсіяно на Поліссі, дуже рідко в Лісостепу, досить часто в Карпатах і прилеглих областях.

Місцезростання (екологія)

Вологі ліси, переважно хвойні.

Причини зміни чисельності

Господарська діяльність людини, заготівля населенням рослинної сировини.

Розведення в культурі

Не розводять.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському та Поліському заповідниках, ряді лісових заказників.

Необхідні заходи охорони

Заборона продажу рослин та виробів з них, контроль за станом популяції.

Ремнепелюстник козячий *Himantoglossum caprinum*

(Bieb.) C. Koch

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Дуже рідкісна зникаюча ендемічна рослина. Цінний для науки вид.

Поширення

Зустрічається лише в Гірському Криму (на окол. Сімферополя, Ялти, Севастополя, Феодосії) поодинокими екземплярами.

Місцезростання (екологія)

Світлі гірські ліси, серед чагарників, переважно на вапняковому ґрунті.

Причини зміни чисельності

Винищення туристами і любителями через надзвичайно красиві квіти.

Розведення в культурі

Можливе розведення в культурі.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

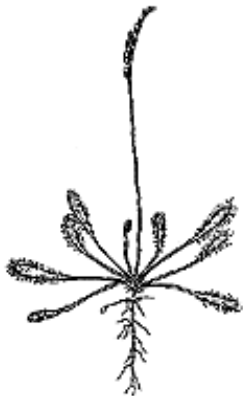
Необхідні заходи охорони

Заборна зривання і вкопування рослин в усіх місцях зростання, створення невеликих заказників.

Росичка англійська *Drosera anglica* Huds

Порядок Сараценієцвіті

Родина Росичкові

Статус

Рідкісна зникаюча болотна рослина з цікавою біологією (комахоїдна).

Поширення

Зустрічається зрідка на Поліссі, в Малому Поліссі та на півночі Лісостепу. Є давні вказівки про поширення в Степу (окол. Харкова). В УРСР проходить південна межа ареалу.

Місцезростання (екологія)

Переважно мезотрофні (перехідні) болота, зрідка евтрофні (низинні) болота з досить бідним живленням.

Причини зміни чисельності

Господарська діяльність людини, переважно проведення меліоративних робіт.

Розведення в культурі

Не розводять.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Поліському заповіднику та на кількох болотах-заказниках.

Необхідні заходи охорони

Виявлення нових популяцій, контроль за їх станом.

Росичка проміжна *Drosera intermedia* Hayne

Порядок Сараценієцвіті

Родина Росичкові

Статус

Рідкісна зникаюча болотна рослина з цікавою біологією (комахоїдна). В УРСР проходить східна межа ареалу.

Поширення

Зустрічається розсіяно на Поліссі (переважно Західному), зрідка в Правобережному Лісостепу.

Місцезростання (екологія)

Мезотрофні (перехідні) болота: в осоково-сфагнових угрупованнях.

Причини зміни чисельності

Руйнування місцезростань внаслідок господарської діяльності людини (проведення меліоративних робіт).

Розведення в культурі

Не розводять.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Поліському заповіднику та на кількох болотах - пам'ятках природи в районі Шацьких озер.

Необхідні заходи охорони

Створення заказників на кількох болотах Західного полісся, де вид рясно зростає, насамперед на масивах Переброди та Морочно (Рівенська обл.).

Рябчик великий *Fritillaria meleagris* L

Порядок Лілієцвіті

Родина Лілійні

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається дуже рідко в Закарпатті, Прикарпатті та західній частині Лісостепу. Наводився для Лівобережного Лісостепу (Полтавська та Харківська області), але за останні десятиріччя підтвердження цьому немає.

Місцезростання (екологія)

Росте на вологих луках, у вибалках, рідше в лісах та серед чагарників на вогких місцях.

Причини зміни чисельності

Масове зривання для букетів, викопування цибулин та для пересадки любителями.

Розведення в культурі

Культивують.

Вжиті заходи охорони

Закарпатським облвиконкомом прийнято рішення про місцеву охорону (заборона збирання та продажу). Занесено до №4 Червоної книги СРСР".

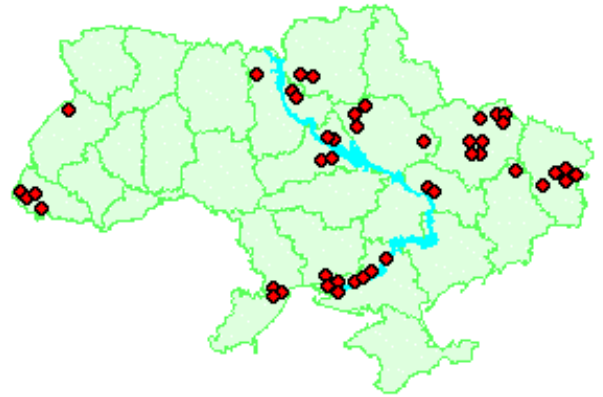
Необхідні заходи охорони

Створення місцевих заказників, заборона зривання і викопування рослин, посилення роз'яснювальної роботи серед населення.

Сальвінія плаваюча *Salvinia natans* All

Порядок Сальвінії

Родина Сальвінієві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина. Цінний для науки вид (водна папороть).

Поширення

Зустрічається розсіяно в басейнах Дністра, Сіверського Дінця, Дніпра.

Місцезростання (екологія)

Росте в повільнотекучих і стоячих водах.

Причини зміни чисельності

Зміна місцезростань внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Можливе розведення в культурі.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Контроль за станом популяцій, створення заказників в місцях масового зростання виду.

Сверція багаторічна *Swertia perennis* L

Порядок Тирличевоцвіті

Родина Тирличеві

Статус

Рідкісна зникаюча болотна рослина.

Поширення

Зрідка зустрічається в Карпатах, Розточчі, Поділлі, Малому Поліссі, Волині. В УРСР проходить східна межа ареалу.

Місцезростання (екологія)

Евтрофні (низинні) болота й заболочені луки. Більша частина боліт на рівнині УРСР, де вид збирався, вже освоєна.

Причини зміни чисельності

Проведення меліоративних робіт, освоєння боліт.

Розведення в культурі

Не розводять.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в пам'ятці природи - Висячому болоті на полонині Глистуватій в Гринявських горах.

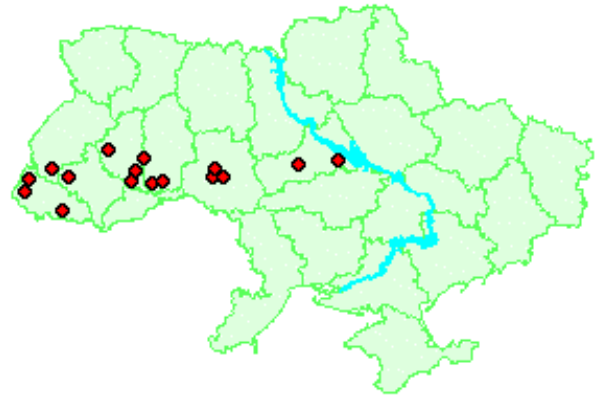
Необхідні заходи охорони

Виявлення існуючих популяцій в рівнинній частині УРСР, створення заказників.

Скополія карніолійська *Scopolia carniolica* Jacq

Порядок Ранникоцвіті

Родина Пасльонові

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається зрідка в Карпатах, Розточчі-Опіллі, Західному Лісостепу та в західній частині Правлбережного Лісостепу.

Місцезростання (екологія)

Росте в широколистяних дубово-грабових, часто букових і грабово-букових лісах, серед чагарникових заростей, подекуди на галявинах, краях просік.

Причини зміни чисельності

В деяких країнах вводиться в культуру як лікарська рослина.

Розведення в культурі

Надмірна заготівля кореневищ як лікарської сировини, суцільні рубки лісу.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Створення заказників, у місцях зростання заборона суцільних рубок лісу, часткова заборона заготівлі кореневищ до відновлення запасів.

Скрученик спіральний *Shiranthus spiralis* Chevall.

(*S. autumnalis* (Balb.) Rich.)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається лише у Львівській області.

Місцезростання (екологія)

Сухі луки, лісові галявини, узлісся.

Причини зміни чисельності

Зривання квітів, зміна природних біотопів.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Заборона збирання, створення заказника на Лисій горі (окол.м. Добромиля, Старосамбірський р-н, Львівська обл.)

Сон білий. *Pulsatilla alba* Reichb

Порядок Жовтецевоцвіті

Родина Жовтецеві

Статус

Рідкісна декоративна рослина.

Поширення

Зустрічається у субальпійському та альпійському поясах Карпат (Чорногора, Свидовець, Мармарооські Альпи, Чивчинські гори).

Місцезростання (екологія)

Сонячні скелясті місця, кам'яністі схили, свіжі ґрунти, здебільшого на вапняковому субстраті.

Причини зміни чисельності

Масове зривання для букетів.

Розведення в культурі

Вводиться в культуру для кам'янистих гірок у ботсадах.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику.

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання рослин, посилення роз'яснювальної роботи серед туристів та місцевого населення.

Сон великий. *Pulsatilla grandis* Wend

Порядок Жовтецевоцвіті

Родина Жовтецеві

Статус

Рідкісна зикаюча декоративна рослина.

Поширення

Зустрічається дуже рідко у Львівській (Золочівський р-н, с. Стінка; схил гір Лисої, Святої, Білої, Жулицької), Одеській (Котовськ) та Черкаській (Смілянський р-н, окол. с. Яблунівка) областях.

Місцезростання (екологія)

Лучно-степові трав'янисті схили, узлісся, краї чагарникових заростей.

Причини зміни чисельності

Масове зривання для букетів.

Розведення в культурі

Культивують.

Вжиті заходи охорони

Охороняється на території місцевої пам'ятки природи - Лисій горі на Львівщині, але стан охорони незадовільний.

Необхідні заходи охорони

Створення заказників у всіх місцях знаходження, заборона зривання рослин. Введення в культуру.

Сосна кедрова європейська, кедр *Pinus cembra* L

Порядок Сосни
Родина Соснові

Статус

Рідкісний реліктовий вид.

Поширення

Зустрічається тільки в Карпатах спорадично: відомо близько 10 місцезростань виду на гірських хребтах Горгани, Свидовець, Черногора. В УРСР проходить крайня східна межа ареалу.

Місцезростання (екологія)

В гірському лісовому поясі Карпат й на верхній межі лісу, переважно на крутих кам'янистих схилах.

Причини зміни чисельності

Інтенсивна господарська діяльність людини.

Розведення в культурі

Вирощується в ботанічних садах, парках.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику. Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Створення заказників у всіх місцях зростання виду.

Стевеніела сатиріовидна *Steveniella satyrioides*

(Stev.) Schlechter

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зрідка зустрічається у Гірському Криму (північний схил Головного пасма та на долині Ласпі).

Місцезростання (екологія)

Світлі ліси, галявини, схили, переважно на вапняковому ґрунті.

Причини зміни чисельності

Винищується як декоративна рослина.

Розведення в культурі

Вид відомий в культурі.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Ялтинському гірсько-лісовому заповіднику. Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання та викопування рослин.

Сугайник угорський. *Doronicum hungaricum* (Sadl.) Reichb. f.

Порядок Айстроцвіті

Родина Айстрові

Статус

Рідкісна декоративна рослина. Цвіте рано навесні.

Поширення

Зустрічається в кількох пунктах Закарпатської області (Виноградівський р-н, окол. Виногорова, південні схили Чорної гори) та на заході Поділля. В УРСР проходить крайня східна межа ареалу.

Місцезростання (екологія)

Сухі луки та схили в лісостеповій зоні.

Причини зміни чисельності

Освоєння територій, руйнування місцезростань, масове зривання для букетів.

Розведення в культурі

Вводиться в культуру як декоративна рослина.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Заборна зривання квітів, створення заказника на Чорній горі (Закарпатська обл.)

Схенус іржавий *Schoenus ferrugineus* L

Порядок Осокоцвіті

Родина Осокові

Статус

Рідкісна зникаюча болотна рослина.

Поширення

Зустрічається зрідка в Малому Поліссі, на Поділлі та у Волинському Лісостепу.

Більшість місцезнаходжень цього виду вже зникла. В УРСР проходить східна межа ареалу.

Місцезростання (екологія)

Евтрофні (низинні) карбонатні болота.

Причини зміни чисельності

Проведення меліоративних робіт, освоєння боліт.

Розведення в культурі

Не розводиться.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Виявлення популяцій на незмінених ектопах, створення заказників, контроль за станом популяцій.

Товстянка альпійська *Pinguicula alpina* L

Порядок Трубноцвіті

Родина Пухирникові

Статус

Рідкісна високогірна рослина з цікавою біологією (комахоїдна). Цінний для науки вид.

Поширення

Зрідка в Карпатах, на окремих вершинах хребтів Черногора та Свидовець.

Місцезростання (екологія)

Скелі й торфовища в альпійському та субальпійському поясах.

Причини зміни чисельності

Чисельність виду не зменшується. Він завжди траплявся рідко.

Розведення в культурі

Не розводять.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику (Говерлянський масив).

Необхідні заходи охорони

Контроль за станом популяцій.

Товстянка звичайна *Pinguicula vulgaris* L

Порядок Трубноцвіті

Родина Пухирникові

Статус

Рідкісна зникаюча болотна рослина з цікавою біологією (комахоїдна).

Поширення

Зустрічається зрідка в Карпатах, Росточчі, Малому Поліссі, Подільському та Волинському Лісостепу. В УРСР проходить крайня східна межа ареалу.

Місцезростання (екологія)

Евтрофні (низинні) болота й заболочені луки.

Причини зміни чисельності

Осушення боліт.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику.

Необхідні заходи охорони

Виявлення популяцій на незмінних ектопах в рівнинній частині УРСР, створення заказників.

Тофільдія чашечкова *Tofieldia calyculata* (L.) Wahlenb.

Порядок Лілієцвіті

Родина Лілійні

Статус

Зникаюча рідкісна рослина.

Поширення

Зрідка в Прикарпатті, Розточчі-Опіллі, Малому Поліссі й Поліссі. За останні 30 років виявлено лише двічі. Остання знахідка зроблена в 1975 р. біля с. Мушни (Рокитнянський р-н, Ровенська обл.). В УРСР проходить східна межа ареалу.

Місцезростання (екологія)

На заболочених луках, окраїнах боліт.

Причини зміни чисельності

Господарська діяльність людини, насамперед проведення меліоративних робіт.

Розведення в культурі

Не розводять.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Виявлення існуючих популяцій, створення заказників.

Тирлич весняний *Gentiana verna* L

Порядок Тирличевоцвіті

Родина Тирличеві

Статус

Рідкісна декоративна рослина.

Поширення

Зустрічається тільки у високогір'ї Карпат.

Місцезростання (екологія)

Росте в альпійському та субальпійському поясах (1600-2000 над р.м.), на луках, задернованих кам'янистих осипах, куртинах; як виняток, спускається в лісовий пояс.

Причини зміни чисельності

Масове зривання туристами для букетів.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання рослин, створення заказників у місцях зростання виду.

Тирлич вирізаний *Gentiana excisa* C. Presl.

Порядок Тирличевоцвіті

Родина Тирличеві

Статус

Рідкісна декоративна рослина. Цінний для науки вид.

Поширення

Зустрічається тільки у високогір'ї Карпат.

Місцезростання (екологія)

Високогірні луки - полонини, субальпійський пояс (1300-1800 м над р.м.); як виняток, спускається у лісовий пояс (гора Лютянська голиця).

Причини зміни чисельності

Масове зривання туристами для букетів, складна біологія розмноження.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Капатському заповіднику.

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання рослин.

Тирлич жовтий *Gentiana lutea* L

Порядок Тирличевоцвіті

Родина Тирличеві

Статус

Дуже рідкісна зникаюча лікарська рослина.

Поширення

Росте тільки в карпатах на гірських вершинах хребтів Свидовець, Черногора, Мармароські Альпи, Горгани.

Місцезростання (екологія)

Субальпійський та альпійський пояси (1650-1900 м над р.м.), зарості криволісся з вільхи зеленої, луки.

Причини зміни чисельності

Заготівля та збір рослин як лікарської сировини. В багатьох місцях популяції виду повністю винищено.

Розведення в культурі

Відомі спроби введення в культуру як лікарської рослини.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику.

Необхідні заходи охорони

Заборона викопування рослин, створення заказників у місцях зростання, введення в культуру.

Тирлич роздільний *Gentiana laciniata* Kit.

Порядок Тирличевоцвіті

Родина Тирличеві

Статус

Рідкісний ендемічний вид Українських Карпат.

Поширення

Зустрічається чпорадично тільки в Українських Карпатах від Боржавських полонин на північному заході до Чивчино-Гринявських гір на південному сході.

Місцезростання (екологія)

Луки субальпійського й альпійського поясу (1700-2000 м над р.м.).

Причини зміни чисельності

Природні й кліматичні фактори, складна біологія розмноження.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику. Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

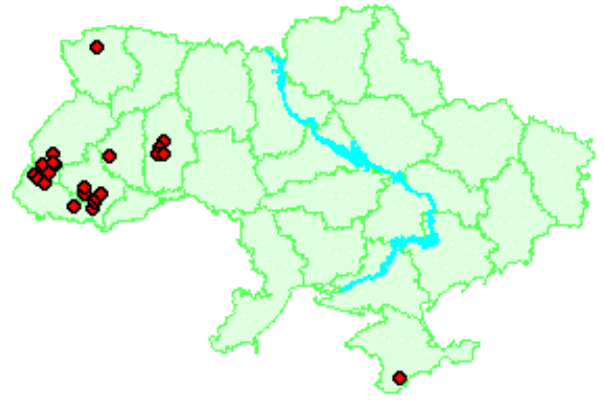
Виявлення нових місцезростань, створення заказників, контроль за станом популяцій.

Траунштейнера куляста *Traunsteinera globosa* (L.)

Reichb. (*Orchis globosa* L.)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна гірська рослина.

Поширення

В Карпатах звичайно, на рівнині дуже рідко (Львівська, Волинська, Вінницька області), в Гірському Криму рідко (Бабуган-яйла).

Місцезростання (екологія)

Вологі гірські луки, гірські букові ліси.

Причини зміни чисельності

Масове зривання квітів, руйнування місцезростань.

Розведення в культурі

Культивують.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в Карпатському заповіднику і Кримському заповідно-мисливському господарстві.

Необхідні заходи охорони

Заборона збирання в рівнинних районах та Криму, контроль за станом популяцій.

Тюльпан вузький *Tulipa hypanica* Klok. et Zoz

Порядок Лілієцвіті

Родина Лілійні

Статус

Зникаюча цінна декоративна рослина.

Поширення

Зустрічається на околицях Одеси, Миколаєва та с. Ракове біля Вознесенська (Миколаївська обл.).

Місцезростання (екологія)

Степові схили, відслонення вапняків.

Причини зміни чисельності

Порушення природних біотопів.

Розведення в культурі

Є спорби розведення в культурі в ботанічних садах.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Створення заказників в місцях зростання виду, контроль за станом популяцій.

Тюльпан гранітний *Tulipa graniticola* Klok. et Zoz

Порядок Лілієцвіті

Родина Лілійні

Статус

Зникаюча цінна декоративна рослина.

Поширення

Росте лише в заповіднику Кам'яні Могили (Дніпропетровська обл.).

Місцезростання (екологія)

Гранітні та степові схили.

Причини зміни чисельності

Руйнування природних місцезростань.

Розведення в культурі

Випробування в культурі в ботанічних садах.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в заповіднику Кам'яні Могили.

Необхідні заходи охорони

Контроль за станом популяцій.

Тюльпак дібровий *Tulipa guercetorum* Klok. et Zoz

Порядок Лілієцвіті

Родина Лілійні

Статус

Рідкісна цінна декоративна рослина.

Поширення

Зустрічається в Харківській, Полтавській, Дніпропетровській, Ворошиловградській та рідко в Київській і Кіровоградській областях.

Місцезростання (екологія)

Дубові ліси, чагарники. На півдні лісостепової і на півночі степової зон до межі байрачних гайків на південь, особливо в лівобережних районах.

Причини зміни чисельності

Масове зривання для букетів, викопування любителями.

Розведення в культурі

Випробування в культурі в ботанічних садах.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Охорона в усіх місцях зростання, створення заказників.

Тюльпан змієлистий *Tulipa ophiophylla* Klok. et Zoz

Порядок Лілієцвіті

Родина Лілійні

Статус

Зникаюча цінна декоративна рослина.

Поширення

Рідко зустрічається в Запорізькій, Донецькій та Ворошиловградській областях.

Місцезростання (екологія)

Кам'янисті степи, вапнякові, крейдові, гранітні й тверді пісковикові відслонення.

Причини зміни чисельності

Зміна біотопів. Масове зривання для букетів.

Розведення в культурі

Культивують.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в степових заповідниках (Хомутівський степ, Кам'яні Могили).

Необхідні заходи охорони

Охорона в місцях зростання, точний облік усіх популяцій.

Тюльпан калле *Tulipa callieri* Hal. et Lev.

Порядок Лілієцвіті

Родина Лілійні

Статус

Зникаюча цінна декоративна рослина.

Поширення

Дуже рідко в Криму (окол. Судака) та на Керченському півострові.

Місцезростання (екологія)

Степові кам'янисті схили.

Причини зміни чисельності

Зміна природних біотопів. Масове зривання для букетів.

Розведення в культурі

Випробування в культурі.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Створення заказника в місцях зростання.

Тюльпан скіфський *Tulipa scythica* Klok. et Zoz

Порядок Лілієцвіті

Родина Лілійні

Статус

Зникаюча цінна декоративна рослина.

Поширення

Дуже рідко зустрічається в Херсонській області (Асканія-Нова).

Місцезростання (екологія)

Степові поди.

Причини зміни чисельності

Зміна водного режиму подів під дією антропогенного фактору.

Розведення в культурі

Випробується в культурі.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в заповіднику Асканія-Нова.

Необхідні заходи охорони

Контроль за станом популяцій.

Тюльпан шренка *Tulipa shrenkii* Regel

Порядок Лілієцвіті

Родина Лілійні

Статус

Зникаюча цінна декоративна рослина.

Поширення

Зустрічається в Одеській, Миколаївській, Дніпропетровській, Запорізькій, Херсонській, Ворошиловградській, Харківській та Кримській областях.

Місцезростання (екологія)

Степові вапнякові, крейдяні, кам'яністі місця та схили.

Причини зміни чисельності

Масове зривання для букетів. Порушення природних біотопів.

Розведення в культурі

Культивують.

Вжиті заходи охорони

Охороняється в заповідниках Асканія-Нова, Чорноморському, Азово-Сиваському, Центральному степовому. Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Контроль за станом популяцій.

Фісташка туполиста *Pistacia mutica* Fisch. et Mey

Порядок Рутацвіті

Родина Сумахові

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зустрічається тільки на південному березі Криму від Балаклави до Карадагу, а також у передгір'ях від Севастополя до Бахчисарая.

Місцезростання (екологія)

Росте на відкритих сухих кам'янистих схилах.

Причини зміни чисельності

Подекуди вирубується.

Розведення в культурі

Розводиться в культурі у Середній Азії.

Вжиті заходи охорони

1000-річний екзмпляр фісташки охороняється в Нікітському ботанічному саду.

Необхідні заходи охорони

Охорона пам'яток природи місцевого значення.

Хамедафна чашкова. *Chamaedaphne calyculata* (L.) Moench

Порядок Вересоцвіті

Родина Вересові

Статус

Рідкісна болотна рослина.

Поширення

Дуже рідко на півночі Західного Полісся. Востаннє було зібрано в 1976р. на болоті Морочно 11 в Рівенській області. В УРСР проходить південно-західна межа ареалу.

Місцезростання (екологія)

Оліготрофні (верхові) лісові болота.

Причини зміни чисельності

Проведення меліоративних робіт.

Розведення в культурі

Не розводиться.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

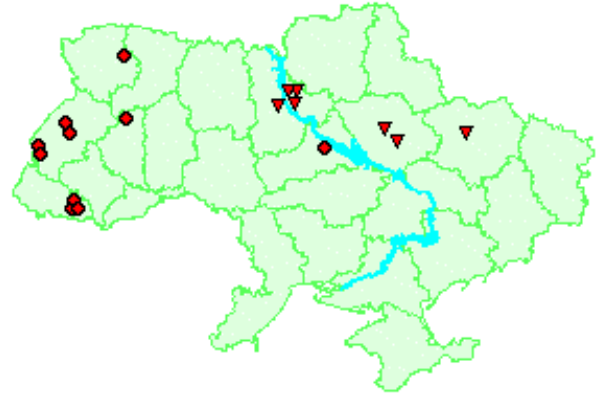
Необхідні заходи охорони

Утворення заказників на болотах Морочно 11 та Сира Погоня (Рівенська обл.), контроль за станом популяцій.

Хаммарбія болотна *Hammarbya paludosa* (L.) O. Kuntze (*Malaxis paludosa*(L.) Sw.)

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Дуже рідко зустрічається в Карпатах, Прикарпатті, Розточчі-Опіллі, на Поліссі, в Лісостепу (Тернопільська обл., Кременець; Черкаська обл., Сміла). Зникла на околиці Києва, немає підтверджень щодо місцезростань з Полтавської та Харківських областей.

Місцезростання (екологія)

Торфові болота.

Причини зміни чисельності

Освоєння боліт.

Розведення в культурі

Не розводять.

Вжиті заходи охорони

Рекомендовано до охорони.

Необхідні заходи охорони

Виявлення найбільш значних місцезростань з метою створення невеликих заказників.

Цибуля вемежа, левурда *Allium ursinum* L.

Порядок Лілієцвіті

Родина Лілійні

Статус

Зникаюча рослина, поширення якої інтенсивно скорочується.

Поширення

Спорадично в Поліссі, в Лісостепу й Степу. В УРСР проходить східна межа ареалу.

Місцезростання (екологія)

Тіністі листяні ліси.

Причини зміни чисельності

Збирається населенням як лікарська і харчова рослина.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Обмеження збору населенням, створення заказників у місцях зростання, контроль за станом популяцій.

Цимбохазма дніпровська *Cymbochasma borysthenica* (Pall. ex Schlecht.) Klok. et Zoz

Порядок Ранникоцвіті

Родина Ранникові

Статус

Зникаюча рослина. Цінний для науки вид.

Поширення

Дифузно в Дніпропетровській, Запорізькій, Миколаївській та Херсонській областях.

Місцезростання (екологія)

Кам'яністі місця, степові схили.

Причини зміни чисельності

Порушення природних біотопів і внаслідок кліматичних факторів.

Розведення в культурі

Випробується в культурі в ЦРБС АН УРСР (Київ).

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

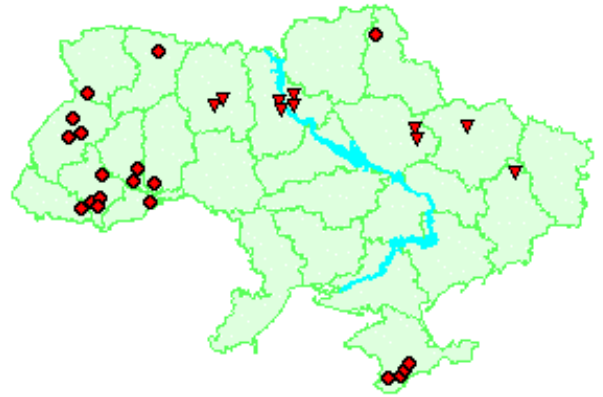
Необхідні заходи охорони

Облік усіх популяцій, створення заказника.

Черевички зозулині *Cypripedium calceolus* L.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Дуже рідко зустрічається в Закарпатті (Рахівський р-н, окол.с. Кобилецька Поляна), Прикарпатті (Івано-Франківська обл., Печенізький р-н, по р. Прут; Івано-Франківський р-н, с. Вовчинець; Коломийський р-н урочище "Княжий-двір"), Розточчі-Опіллі (спорадично у львівській обл.), Західному поліссі (ровенська обл., Сарненський р-н, Страшів), Лісостепу (Чернівецька обл., Чернівецький р-н, окл. с. Валя Кузьмін; Львівська обл., Сокальський р-н, с. Перетоки; Тернопільська обл., Борщівський р-н, с. Волковці), в Гірському Криму.

Місцезростання (екологія)

У світлих листяних та мішаних лісах, серед чагарників, на лісрвих луках, узліссях, на торф'янистому або вапняковому ґрунті.

Причини зміни чисельності

Знищується як декоративна рослина, а також внаслідок зміни навколишнього середовища, зокрема вирубування лісів і осушування боліт.

Розведення в культурі

З 1786 р. розводиться в культурі.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

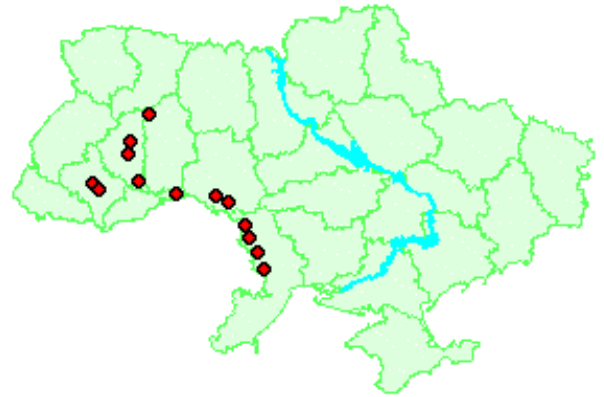
Необхідні заходи охорони

Заборна зривання рослин в місцях зростання. Повна охорона в урочищі "Княжий-двір". Створення заказника в урочищі "Австрійський ліс" (Львівська обл.).

Шиверекія подільська *Schiwerecoia podolica* (Bess.) Andrz

Порядок Каперсоцвіті

Родина Хрестоцвіті

Статус

Рідкісна зникаюча рослина.

Поширення

Зустрічається рідко в Хмельницькій і Тернопільській (зникла з окол. Кременця) областях, по р. Вовчій, поблизу с. Серебрянка на р. Сіверському Дінці у Ворошиловградській області.

Місцезростання (екологія)

Вапнякові скелі, урвища.

Причини зміни чисельності

Помітно зникає в місцях розробки вапнякових відслонень.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Охорона в усіх місцях зростання та створення заказників.

Штернбергія зимовникоквіта Sternbergia colchiciflora Waldst. et Kitaib

Порядок Лілієцвіті

Родина Амарилісові

Статус

Зникаюча цінна декоративна рослина.

Поширення

Зустрічається дуже рідко на околиці Одеси (Живахова гора), навколо Ізмаїла, в Криму біля с.Сайки, в околицях Керчі та с. Урожайного, на Казантипі, мисі херсонес, Ай-Петрі, біля Балакви на околицях Севастополя, Коктебеля, Сімферополя.

Місцезростання (екологія)

Кам'яністі місця, схили.

Причини зміни чисельності

Винищується як декоративна рослина туристами й любителями.

Розведення в культурі

Випробування в культурі в ботанічних садах.

Вжиті заходи охорони

Занесено до "Червоної книги СРСР".

Необхідні заходи охорони

Охорона в усіх місцях зростання.

Язичок зелений *Coeloglossum viride* (L.) C. Hartm.

Порядок Зозулинцевіті

Родина Зозулинцеві

Статус

Рідкісна рослина.

Поширення

Зустрічається зрідка в Карпатах, на Поліссі, в Розтояї-Опіллі, Лісостепу, Гірському Криму.

Місцезростання (екологія)

Листяні й хвойні ліси, чагарники, узлісся, високогірні луки.

Причини зміни чисельності

Зміна природних біотопів внаслідок господарської діяльності людини.

Розведення в культурі

Немає даних.

Вжиті заходи охорони

Охорнюється в Карпатському заповіднику.

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання, контроль за станом популяцій.

Цикламен Кузнецова *Cyclamen kuznetzovii* Kotov

et Czernova

Порядок Первоцвіті

Родина Первоцвіті

Статус

Рідкісна зникаюча рослина. Ендемічний вид

Поширення

Зустрічається дуже рідко в лісостеповій частині передгір'їв Криму. Відомий лише з околиць Білогірська, Руського, Бурукдука

Місцезростання (екологія)

Світлі дубові ліси, узлісся.

Причини зміни чисельності

Винищується як чудова квітково-декоративна рослина на ранньовесняні букети.

Розведення в культурі

Випробується в культурі

Вжиті заходи охорони

Кримським облвиконкомом прийнято постанову про охорону. Занесено до «Червоної книги СРСР»

Необхідні заходи охорони

Заборона зривання, створення заказників в усіх відомих місцях знаходження, введення в культуру